

Ignacijev PUT

Našim priateljima
2023 • BROJ 64

SADRŽAJ

Proslov urednika.....	3
RIJEČ PROVINCIJALA.....	4
Život i rad hrvatskih isusovaca.....	4
PROSLAVA IGNACIJEVE GODINE	
Proslava 400. obljetnice kanonizacije sv. Ignacija u Rimu	8
Misno slavlje povodom 400. obljetnice kanonizacije sv. Ignacija u Zagrebu	10
Završetak Ignacijske godine u Opatiji.....	12
Mirko Nikolić: Vjeroučna olimpijada u Godini sv. Ignacija.....	14
Provincijski simpozij hrvatskih isusovaca.....	18
Papa Franjo: Oslobođiti srca od mržnje.....	19
MAGIS Europe u Hrvatskoj.....	23
Božidar Nagy: Stjepan Krizin Sakač - intervju	25
Petar Galauner: Br. Stipo Dilber o svom radu za misije	32
Tonči Trstenjak: Što čitaju hrvatski isusovci.....	35
Andreja Šimičić: Zbirka sv. sličica isusovačkih mladomisnika u Muzeju Slavonije u Osijeku	37
Stipo Balatinac: Obnova bazilike i rezidencije u Palmi.....	41
Blaženko Nikolić: Nova kuća u kolegiju na Jordanovcu.....	44
Tonči Trstenjak: Isusovci opet u Makedoniji	46
“Do nebesa nek se ori” - dokumentarni film o pjesniku i mučeniku o. Petru Perici.....	48
Četvorica mladića stupila u isusovački novicijat	50
VIJESTI.....	52
NAŠI POKOJNICI	
Stjepan Dilber, Josip Rožmarić, Božidar Ipša.....	66
NOVE KNJIGE.....	69
JUBILARCI 2023.	
Zlatni jubilej misništva: Tonči Trstenjak, Jerko Šimić, Mons. Valentin Pozaić.....	72
Dijamantni jubilej u D.I.: Zvonko Rubinčić, Nikola Stanković	73
Zlatni jubilej u D.I.: Marijan Bešlić, Mijo Nikić.....	73

IGNACIJEV PUT * LISTA ZA PRIJATELJE DRUŽBE ISUSOVE

ISSN 1331-8500 *2023 * godina XXXVIII*

Izdavač: Hrvatska pokrajina Družbe Isusove *Urednik: Tonči Trstenjak *Uredničko vijeće: Tvrko Barun, Petar Nodilo, Tonči Trstenjak *Lektor: Tomislav Salopek *Likovno-grafičko oblikovanje: Denona d.o.o. Zagreb
*Tisk: Denona d.o.o. Zagreb *Uredništvo: Jordanovac 110, HR 10001 ZAGREB, p.p. 446

Svoje dragovoljne priloge pošaljite na račun:

Hrvatska pokrajina Družbe Isusove (za IP), IBAN: HR 4923600001101576399

Naslovница: Kolegij D.I. na Jordanovcu u Zagrebu u obnovi

Poleđina korica: MAGIS u Solinu

PROSLOV UREDNIKA

Poštovani prijatelji Družbe Isusove, živimo u vremenu kad se crni oblak rata opet nadvio nad našu Europu i kad naš planet steđe zbog ljudske nezasitnosti i gramzivosti. Uslijed demografskog poniranja jedine nam Hrvatske i pod snažnim naletom neoliberalnih vjetrova na svekolike tradicionalne i religijske vrijednosti, ljudski govoreći, ne predviđa nam se sjajna budućnost. Valovi snažne sekularizacije koji su ispraznili crkve, sjemeništa i novicijate tradicionalno kršćanske Europe sve više zapljuškuju i našu duhovnu obalu. Daleko od toga da bi nás vjernike, pogotovo članove Družbe Isusove, zbog toga zahvaćao defetizam. Naprotiv, to nam je bogomdani izazov za odvažno trasiranje novih puteva do suvremenih duhovnih periferija u našoj misiji naviještanja evanđelja Isusa Gospodina.

U stogodišnjoj povijesti Hrvatske pokrajinе DI nije bilo snažnijeg udarca na nas hrvatske isusovce od potresa u ožujku 2020. g. Porušena su nam dva najveća duhovna i intelektualna središta – Palma i Jordanovac. Pandemija koronavirusa također nam je znatno podrezala krila, a istodobno nas je napustilo čak petero mlađih članova. Čitajući *Riječ provincijala*, saznat ćete da smo usprkos svemu nepokolebljivo ostali na bojnom polju “za krst časni”, konsolidirali redove, pokrenuli nove inicijative apostolskoga djelovanja i krenuli u sveopću obnovu porušenih zgrada i uzdrmnog duha. Nismo mi bilo kakva družba, mi smo Isusova družba.

Završila je jubilarna, *Ignacijska godina* koja nam je dala „novu vidljivost i probudila

kreativne aktivnosti“, kako zaključuje o. provincijal. Vjeronaučna olimpijada koja je ove godine po školama diljem Hrvatske imala za temu sv. Ignacija i isusovce, živjela je svoj finale u Zadru, gdje je u jednome trenutku nastala najveća koncentracija znanja o Družbi Isusovoj u svijetu.

Vrhunac jubilarne godine dogodio se u Solinu, gdje je 375 sudionika programa MAGIS iz 17 zemalja svetom misom na blagdan sv. Ignacija završilo kušanje i gustiranje Lijepe Naše.

Donosimo vam vrlo značajan i za ovo doba aktualan razgovor pape Franje sa subratom iz *Ruske regije* u Kazahstanu.

Budući da je prošlo pola stoljeća od smrti našeg subrata o. Stjepana Sakača, tvorca teorije o iranskom podrijetlu Hrvata, donosimo vam do sada nepoznat intervju koji je 1968. s njime vodio o. B. Nagy.

I na kraju bih vam poručio da sami po ignacijskom načelu *sentir y gustar* – kušate i guštate čitajući ovaj *Ignacijski put*. Kao prijatelje Družbe Isusove pozivamo i vas da se ne plašite olujnih naleta Zloga na našu vjeru i tradicionalne vrijednosti, nego se zajedno s nama, srcem i djelom, svaki po svojim mogućnostima, pridružite Isusu Gospodinu, koji je „Alfa i Omega, Početak i Svršetak“, a „koji sjedi na prijestolju“ i govori „Evo, sve činim novo“ (Otk 21, 5 – 6).

o. Tonči Trstenjak, DI

RIJEČ PROVINCIJALA

ŽIVOT I RAD HRVATSKIH ISUSOVACA

Dragi prijatelji, dok dijelimo s vama *Ignaciјev put*, pružamo vam jedan uvid u život isusovaca Hrvatske pokrajine Družbe Isusove. Sadašnji hod naše provincije određen je Apostolskim planom za 2019. – 2025, koji je odobrio naš vrhovni poglavar o. Arturo Sosa. Nedavno sam ga ponovno proučio – dijelom je izvršen, dijelom u tijeku, a zbog promijenjenih okolnosti – prije svega zbog štete od potresa u Zagrebu – neke se točke ne mogu izvršiti. Sve u svemu, i dalje je aktualan i dobar putokaz za naš rad *ad intra i ad extra*, tj. rad na sebi i rad u apostolatu.

Pouzdanje u Božju providnost

Pandemija koronavirusa utjecala je na djelovanje Družbe i Crkve u cijelome svijetu. Poremetila je uobičajeni pastoralni i liturgijski život, iako je pospješila neke nove oblike apostolata, kao što su oni na elektroničkim medijima. Naše su se mlade generacije pokažale vrlo kreativne pa su neki oblici *online* apostolata i dalje na djelu (npr. večernji ispit savjesti na *Facebooku*). Potresi iz ožujka i pro-

since 2020. oštetili su naše velike kuće i crkve u Zagrebu i prisilili nas da koncentraciju usmjerimo na njihovu materijalnu obnovu. Obnova se pokazala i kao pogodna prilika za unaprjeđenje naših zgrada, pa se Jordanovački kolegij i Rezidencija u Palmotićevoj konstrukcijski temeljito pojačavaju. Tu je i prilika za proširenja, npr. razvija se ideja o izgradnji novoga pastoralnog centra u Palmotićevoj, za što postoji i zaklada posvećena Anamariji Čarević. Istodobno bismo rado obnovili, a, ako je moguće, i izgradili sasvim novu kuću rezidencije u Osijeku. Sve su to vrijedne inicijative, iako nas povremeno osupne njihova veličina i neizvjesna izvedivost. Uzdamo se u Božju providnost koja nas je i dosad vodila.

Proces obnove uključivao je nov razmjestaj isusovaca. Smanjen je naš broj u Zagrebu, a povećan izvan Zagreba. Za ilustraciju, zajednica u Palmotićevoj ulici imala je prije potresa 30 isusovaca, a sad ih je 12. Čak smo i ured provincijalne uprave preselili u zgradu Knjižnice „Juraj Habdelić“ na Jordanovcu. Onamo se preselio i „Glasnik Srca Isusova i

Marijina“. Vjernici će, sigurno, osjetiti da nas nema toliko u Zagrebu da bismo mogli osigurati sve potrebe duhovnog vodstva udruga i zajednica kao što smo mogli prije.

Zahvalnost

Ipak, prvi stav koji nas vodi nije zabrinutost, nego zahvalnost. Želim zahvaliti Bogu za dobročinstva i uspjehe koji su ostvareni tijekom posljednjih godina. Hvala Stvoritelju za postojanje Hrvatske provincije, za naša osobna zvanja – svakoga od nas, za plodove apostolata. Premda ljudi s ograničenjima i manama, bili smo i jesmo posrednici Božje milosti, nositelji radosti i suradnici istine u dušama vjernika i u svijetu. Zahvaljujem Bogu osobito za buđenje interesa za sv. Ignacija i njegovu duhovnost – to je važan pokret na razini opće i mjesne Crkve. Sv. Ignacije postao je svojevrstan trend koji jamči kvalitetu duhovnog života.

Stoga je jubilarna Ignacijska godina imala vrlo dobar odjek u našoj crkvenoj javnosti. Dala nam je novu vidljivost i pobudila kreativne aktivnosti na raznim područjima. I nama isusovcima pomogla je da bolje upoznamo duhovnost sv. Ignacija. Naš p. General kao najvažniju zadaću općih apostolskih preferencija i Ignacijske godine postavio je naše obraćenje. To smo shvatili ozbiljno i dok smo pripremali svoj apostolski plan, pa smo stoga trajnu formaciju stavili na prvo mjesto *ad intra* – ona je nužan uvjet apostolske kreativnosti, pa i promocije zvanja.

Zvanja

Trenutačno naša provincija ima 115 članova. Dobna slika je dobra, sa svojih 58 godina srednje dobi, ali valja primijetiti da je trećina članova starija od 75 godina. Starije generacije isusovaca bile su brojne i njih ne možemo nadoknaditi u ovim, nepovoljnim demografskim prilikama u našoj domovini. Projekt *Možda baš isusovac* pravo je osvježenje za promociju zvanja i razlučivanje, ali, što god da mi radimo, Bog je onaj koji bira zvanja između djece koju mu rode obitelji.

Novicijat u Splitu dobro funkcioniра i nadamo se da ćemo imati dovoljno novaka da ga zadržimo. Većina novicijata u Europi sada je međuprovincijska, što je obogaćenje, ali ima prednosti kad je na materinskom jeziku. Naši bogoslovi, skolastici, sada redovito studiraju u inozemstvu nakon novicijata. Većina ide u Rim, na Papinsko sveučilište Gregoriana. No izvrsna su iskustva i s drugim centrima, kao što su Varšava, Pariz, Manila. Važno je da imaju čvrstu povezanost s provincijom i da se poznaju međusobno, jer će jednoga dana zajedno raditi u vinogradu Gospodnjem. U tu svrhu organiziramo godišnje susrete, a svi dobar dio ljeta provode u provinciji. Isusovačko školovanje ne završava ređenjem. Imamo trenutačno nekoliko isusovaca na stručnoj specijalizaciji i na doktoratima, bilo u Hrvatskoj bilo u inozemstvu. Intelektualni je apostolat i dalje jedan od naših prioriteta.

Misionarski duh

Budući da nas je manje, a usto nove generacije imaju nova nadahnuća, neke apostolate ukidamo, neke nove otvaramo. Kriterij je da apostolat koji se dobro uklapa u projekt cijele isusovačke zajednice i podržava timski rad, ima prednost nad onim koji je sasvim individualiziran. I dalje razmišljamo o novim idejama za djelovanje u Bosni i Hercegovini, voljeli bismo da poraste stav dijaloga u Srbiji, a u stavu velikodušnosti prihvatali smo novi angažman u jedinoj katoličkoj župi u Skoplju, u Sjevernoj Makedoniji.

Duhovnost sv. Ignacija naš je najveći prioritet. Trudimo se da duhovne vježbe u svakodnevici svagdje budu sastavni dio naše ponude. Tu su i razni tečajevi i duhovne obnove koje organiziraju naše udruge i centri. Duhovne vježbe za svećenike u Opatiji uvijek su dobro posjećene. Kroz SKAC-ove apostolat mlađe strukturno se postavlja na dugoročne noge u Palmotićevu, u zamahu je u Osijeku, u mogućnostima zajednice i novicijata razvija se u Splitu. Nadalje, dobio je nov impetus u Sarajevu, Opatiji, Zametu, na Sljemenu.

Apostolska djela

Važna institucija provincije, Fakultet filozofije i religijskih znanosti na Jordanovcu, postigao je velik napredak u pravnom i administrativnom sređivanju kad je postao dio Sveučilišta u Zagrebu. Sada treba napredovati u primjeni isusovačkog identiteta i ignacijske pedagogije. Najveći je izazov privlačenje novih studenata, a tu je ključna ponuda novih studijskih programa i rast akademске kvalitete. Bitno je, ipak, da u provinciji vlada žar za intelektualnom dubinom kao značajkom našega pristupa.

Isto vrijedi za Teološki studij FTI-ja, na kojem teologiju studira velik broj kandidata za svećeništvo iz raznih biskupija i redovničkih zajednica. Budući da zbog potresa nemoemo više konvikt za bogoslove na Jordanovcu, ostao je obrazovni dio formacije klera. Biskupije i redovničke zajednice izuzetno su zahvalne za taj doprinos mjesnoj Crkvi.

Isusovačka klasična gimnazija u Osijeku niže uspjehe i stječe sve veći ugled. Nastavnici su aktivno uključeni u programe ignacijske pedagogije. To, sigurno, daje ploda i za kvalitetu nastave i za kvalitetu međuljudskih odnosa. Kao i u drugim apostolatima, suradnja s laicima velik je dar i milost Božja.

Isusovci bi rado da mogu biti apostoli u svemu. Mediji su uvijek zanimljivo područje. No taj apostolat traži potpunu profesionalnost i velika sredstva. Neke medije nosimo i dalje s uspjehom, s nekim smo uspješni suradnici. Sve u svemu, moj je dojam da nema dana da IKA, HKM, Bitno.net, Laudato TV ili Radio Marija ne spomenu isusovce. Slično je s obiteljskim apostolatom i Bračnim susretima: isusovci su ga *de facto* pokrenuli u Hrvatskoj prije pola stoljeća, a najveći je njegov uspjeh u tome što su formirali laike koji ga promiču za budućnost.

Kad je riječ o socijalnom apostolatu, Zadlada Biskup J. Lang i Isusovačka služba za izbjeglice djeluju uspješno i nose se s izazovima obnove od potresa, odnosno stalnih pro-

mjena okolnosti migracija. Udruga „Kap dobrote“ prilagođuje se djelovanju bez pokojnog p. Cveka. Ključan za naš socijalni apostolat jest stav srca hrvatskih isusovaca, naša ljubav prema Božjim siromasima, na što nas potiče druga apostolska preferencija.

Financije su uvijek važna stavka kad su u pitanju gradnje i apostolski projekti. Trenutačno veći dio obnove zgrada realiziramo putem EU fondova. No buduće su faze radova nedorečene. Molimo se svakodnevno sv. Josipu na tu nakanu. Sad kad je u Europu stigao veliki rat, ne moram biti pesimist da predvidim izazovne godine za naše financije. Tu dijelimo sudbinu svih skromnih stanovnika Hrvatske. Većina naših zajednica živi od vlastita rada, iz mjeseca u mjesec. Od najma prostora jedino pomažemo njegu naših starih i bolesnih članova. Kao ni drugi redovnici i redovnice, ne primamo novac iz državnog proračuna na način kako ga primaju biskupije. Stoga ovisimo o dobročiniteljima za mnoge naše projekte kojima šrimo Kristovu radosnu vijest. Misni je savez preoblikovan u zajednicu *Isusovački prijatelji – Misni savez sv. Ignaciju*, o čemu vas redovito izvješćujemo u *Ignacijsvu putu*. Obnova nakon potresa povećala je krug dobročinitelja i moramo vam uzvratiti dužnom zahvalnošću i unaprjeđenjem sustava suradnje.

Duhovni život

Najvažnije za isusovca jest jačati odnos s Gospodinom kroz molitvu, i sa subraćom kroz zajednički život. Mi, hrvatski isusovci, oduvijek imamo napast zatrpati se poslovima. Vi, naši prijatelji i dobročinitelji, razumjet ćete da isusovac mora ograničiti pothvate da ne буду na štetu odnosa s Bogom i zajednicom. Što isusovac više moli, tada je i njegov rad plodniji. Zato radimo na našoj trajnoj formaciji – vrijeme za nju nikad nije potraćeno. Prošlih smo godina mnogo učili o zajedničkom razlučivanju. Tijekom Ignacijsve smo godine po svim zajednicama održavali duhovne obnove na temu zavjeta siromaštva. Napredak je posti-

gnut u odgoju za poštivanje granica u pastoralnim osobnim odnosima. Izdali smo smjernice za pastoralnu etiku i za zaštitu djece i ranjivih osoba te održali edukacije o tome u svim zajednicama. Naš ovogodišnji Provincijski simpozij bio je posvećen brizi za zlostavljane žene i za očuvanje okoliša.

Ne možemo sve što bismo željeli, ne možemo sve što smo nekad mogli, ali možemo nešto novo što prije nismo imali priliku. Za nas isusovce prilagodba je od početka način života, naša karizma. Mi nismo osnovani da budemo čuvari. Osnovani smo da budemo misionari, a misionari znaju da je ključ uspe-

ha u prilagodbi jezika poruke potrebama slušatelja. Kao što nas uči sv. Ignacije u *Načelu i temelju*, svaka je životna situacija povoljna za ostvarenje Božjeg poziva – kad joj se u stavu predanja Bogu prilagodimo. Tada prilagodba nije spuštanje kriterija, nego buđenje nove kreativnosti.

Na kraju, redovnički se život – kao i svači život – svodi na temeljne zapovijedi ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu. Mnogo je truda uložena u pothvate i projekte, ali srž je uspjeha zapravo jednostavna: ljubav. Hvala vam za vašu ljubav prema nama.

o. Dalibor Renić, Dl, provincijal

■ PROSLAVE IGNACIJEVE GODINE ■

PROSLAVA 400. OBLJETNICE KANONIZACIJE SV. IGNACIJA U RIMU

Papa Franjo sudjelovao je 12. ožujka 2022. na misnome slavlju u isusovačkoj crkvi Al Gesù u Rimu na 400. obljetnicu kanonizacije svetog Ignacija Lojolskog, osnivača Družbe Isusove. Naime, sv. Ignacije je kanoniziran toga datuma 1622., zajedno sa svetim Franjom Ksaverskim, Terezijom Avilskom, Izidorom ratarom i svetim Filipom Nerijem. Misu je predslavio generalni poglavar Družbe Isusove pater Arturo Sosa.

Papa je u toj prigodi održao homiliju razmatrajući liturgijska čitanja druge korizmene nedjelje, gdje se u evanđeoskom odlomku govori o Preobraženju Gospodinovu (Lk 9, 28 – 35). Sveti se Otac usredotočio na četiri Isusova čina u evanđelju: najprije „povede“ sa sobom apostole; „uziđe“ na goru; molio je; te „ostaje“.

Stupovi zajedništva

Isus, kazao je Papa, bira svoje učenike, uključujući i nas, te nas vodi na svoju svetu goru kako bismo bili preobraženi njegovom ljubavlju. Papa Franjo dodao je kako je Isus poveo svoje učenika kao zajednicu, dajući nam primjer da smo dio Crkve i pozivajući nas da stvorimo i njegujemo zajedništvo.

Sveci, čija se obljetnica kanonizacije toga dana slavi, bili su „stupovi zajedništva“, primijetio je Papa, te nas oni pozivaju da njegujemo ljepotu toga što nas je Isus „pošao“ i okupio.

Sada nije vrijeme za spavanje

Drugi pak glagol na koji se Papa usredotočio jest „uzići“. Isusov put, kazao je, jest put uspinjanja, a ne silaska; nije to lagan put, nego teško putovanje. To znači ići do krajnosti, do kraja svijeta, a ne ostati statičan.

Za Isusove učenike, rekao je papa Franjo, sada nije vrijeme za spavanje, za puštanje naših duša da budu uspavane, anestezirane današnjom kozumerističkom i individualističkom kulturom. Umjesto toga, naglasio je Papa, kako nas uči sveta Terezija Avilska, pozvani smo ići izvan sebe, shvatiti da se Bog objavljuje kroz teškoće naše braće i sestara.

Molitva mijenja svijet

Preobraženje je iskustvo koje se rodilo iz molitve, objasnio je dalje Papa. Isus je užišao na goru kako bi molio. Danas bismo se mogli zapitati o našemu vlastitom molitvenom životu, istaknuo je. Molimo li posve iz navike? Ili

pak prepoznajemo da molitva uistinu mijenja svijet? Moliti znači mijenjati stvarnost. Aktivno je to poslanje, neprestani zagovor, molitva nije udaljena od svijeta, već ga mijenja.

Sveti je Otac postavio nekoliko pitanja: Uranja li nas molitva u ovu promjenu? Preobražava li naše situacije? Molitva, dodao je, ponovno pali vatru poslanja, ponovno rasplamsava našu radost te nas nadahnjuje da budemo, kako je rekao, „mučeni“ zbog onih koji pate. Zapitajmo se i kako sadašnji rat dovodimo u naše molitve, naglasio je Papa. Potom je istaknuo i primjer svetog Filipa Nerija, čija ga je molitva nadahnula da pomogne rimskoj djeci, te svetog Izidora, koji je molio u polju i unosio molitvu u poljodjelske rade.

Podsjetnik na ono što je bitno

Postoji i još jedan glagol koji se spominje u evanđelju: „ostati“. Nakon Preobraženja, Isus je ostao. U današnje vrijeme, rekao je, često se usredotočimo na sporedne stvari, na ono prolazno, zaboravljajući ono što ostaje. U Preobraženju, međutim, Božje svjedočanstvo podsjeća na ono što je bitno. Iznimno je važno, istaknuo je Papa, da radimo na svojim srcima kako bismo mogli razliko-

vati Božje stvari koje ostaju i svjetovne stvari koje prolaze.

Homiliju je zaključio molitvom da nam sveti Ignacije pomogne sačuvati razlučivanje kao uvijek aktualno blago za Crkvu i svijet – blago koje nam omogućuje da sve vidimo novo u Kristu.

Posjet Centru Astali

Nakon završetka mise generalni poglavар Družbe Isusove p. Arturo Sosa izrekao je

zahvalnost Gospodinu, te uime isusovaca i čitave ignacijanske obitelji zahvalio Svetom Ocu na prisutnosti. Generalni je poglavar, uoči devete godišnjice izbora pape Franje, za tražio milost za Svetog Oca u ispunjavanju njegove petrovske službe. Na kraju je isto tako upoznao Papu s desetak žena koje su pobjegle od rata i progona, a koje je primio isusovački Centar Astalli, koji je papa Franjo posjetio nakon mise.

MISNO SLAVLJE UZ 400. OBLJETNICU KANONIZACIJE SV. IGNACIJA U ZAGREBU

Svečanim misnim slavlјem koje je predvodio zagrebački pomoćni biskup mons. Ivan Šaško, uz sudjelovanje brojnih svećenika i vjerničkog puka u subotu 12. ožujka obilježena je 400. obljetnica kanonizacije sv. Ignacija u crkvi Bezgrješnog Srca Marijina na Jordanovcu u Zagrebu.

Na samom početku misnoga slavlja provincijal o. Dalibor Renić obratio se uvodnim pozdravom zagrebačkom pomoćnom biskupu mons. Ivanu Šašku koji je zastupao bolesnog kardinala Josipa Bozanića, okupljenoj braći isusovcima i vjerničkom puku.

„Radost mi je da Vas mogu pozdraviti na početku ove svečane euharistije u povodu 400. obljetnice kanonizacije sv. Ignacija Loyolskoga, osnivača Družbe Isusove, kao i njegova prijatelja i suosnivača našega reda, misionara sv. Franje Ksaverskoga. Uz njih dvojicu, istoga dana te, 1622. godine, papa Grgur XV. kanonizirao je svece Tereziju Avil-

sku, Filipa Nerija i Izidora Ratara. Svi su nam dragi nebeski zaštitnici. (...) Kanonizacija sv. Ignacija bila je crkvena potvrda da je njegova duhovnost i karizma autentičan put k Bogu” – rekao je, među ostalim, u pozdravu o. Provincijal.

Biskup Ivan Šaško u uvodnom je pozdravu rekao: „Radujem se što mi se pružila mogućnost da budem s vama dionik ovoga zajedništva, ovdje u crkvi Bezgrješnoga Srca Marijina i prinesem hvalu Bogu za milosne darove koji su rođeni i žive iz svetosti sv. Ignacija u našoj Nadbiskupiji, u hrvatskoj domovini i u sveopćoj Crkvi. Nepregledan je broj tih plodova, neprocjenjiva njihova vrijednost i važnost do te mjere da bismo, izuzimanjem isusovačke prisutnosti u našoj Crkvi i narodu, u svome crkvenom i narodnom biću ostavili pustoš na svim poljima osobnoga i zajedničkoga življenja. To je ponajprije služba navještanja, propovijedanja, raznih oblika misija, povezana sa sakramentalnim životom, iznimnom osjetljivošću prema srcu života Crkve: povezanosti otajstva euharistije i pomirenosti s Bogom u svetoj isповijedi.“

U prigodnoj homiliji mons. Šaško govorio je o značenju preobraženja Gospodinova te je na kraju istaknuo: „...čitajući prigodno Pismo koje je za ovu, jubilejsku godinu cijeloj Družbi uputio general, pater Arturo Sosa, uočio sam da – među ostalim – navodi onu rečenicu iz Ignacijeve *Autobiografije* u kojoj kaže da je, nakon shvaćanja kakav je novi život koji započinje promjenom iznutra, u njegovoj

duši, počeo sve 'gledati na nov način'. I to je unio u svoju duhovnost: *Vidjeti sve novo u Kristu*. To je njegov dar svima nama.

Ignacijska duhovnost koja se temelji na istini o Bogu koji voli ljudе i djeluje u svijetu radi našega dobra, potiče na traženje, na promjenu motrišta u otvorenosti žaru, ognju Duha i svjetlu koje preobražava”, naglasio je mons. Šaško

te upozorio na odlike te duhovnosti. „Stvorennost čovjeka i njegova svrhovitost da radi i živi na veću slavu Božju, birajući više i birajući bolje; Ignacije veli: 'Svrha našega života je živjeti zauvijek s Bogom.' Zatim kristocentričnost: dublje upoznavanje, veća ljubav i blizina Isusu, što posebno izražava molitva *Dušo Kristova*. Osobno razlučivanje u svakidašnjim doživljajima i događajima, što je otvorenost Duhu Svetomu. Poznavanje sebe koje vodi u poniznost, u ispitivanje savjesti, koje ne prestaje pokušavati shvatiti gdje se nalazimo, kamo nas Bog usmjeruje i što želi, moleći oproštenje za počinjene grijeha i pogreške. Djetotvorna ljubav: Božja slava i Kristova ljubav vode prema zauzetoj ljubavi u služenju bližnjima. Nije teško primijetiti da se u svakom obilježju te duhovnosti nalazi evandeoski pomak perspektive, povezanost nebeskoga i zemaljskoga, dok je u središtu kao Božje sidrište Božje svjetlo, vječna privlačnost.“

Naposljeku, mons. Šaško zahvalio je braći isusovcima za „darove kojima – u suradnji s Gospodinom – pomažu mijenjati životna motrišta tako da ljudi teže 'ad maiora' i da žele 'magis'. Molimo da budemo savršeni kao što je milosrdan naš nebeski Otac.“

ZAVRŠETAK IGNACIJEVE GODINE U OPATIJI

Osobito svečano završetak Ignacijske godine proslavljen je u Opatiji. Prigodnu trodnevnu pripravu naših vjernika vodio je o. Josip Sremić. Riječki nadbiskup Mate Uzinić predslavio je u toj prigodi svečanu koncelebriranu misu u nedjelju 31. srpnja u crkvi Nanevštenja Blažene Djevice Marije. Tom prigodom o. Josip Sremić proslavio je 50 godina svećeništva, a o. Mirko Nikolić 50 godina redovništva.

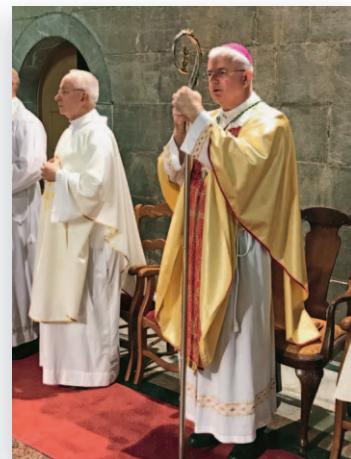
U propovijedi nadahnutoj Ignacijskom godinom koja se održavala pod geslom „Vidjeti sve novo u Kristu“, te u kontekstu nedjeljnih čitanja, nadbiskup Uzinić podsjetio je na život sv. Ignacija koji je obraćenje doživio u bolnici nakon što je pročitao dvije knjige: *Život Kristov i Cvijet svetih*. Čitajući ih, počeo je primjećivati razliku između stanja koje u njemu ostavljaju isprazne knjige koje su ga umarale te stanja koje u njemu ostavljaju knjige o životu Isusovu i svetaca, koje su mu u duši ostavljale slast i činile ga radosnim. Tako je naučio razlučivati duhove, što mu je omogućilo vidjeti sve novo u Kristu. Dogodilo se obraćenje i početak novoga života u Družbi Isusovoj, „sve na veću slavu Božju“, njega, njegovih prvih drugova, a onda i mnogih drugih.

„Sv. Ignacije nije otkrio razlučivanje. Ono postoji u Crkvi od samog početka kao

prijeka potreba sinodalnosti Crkve koju vodi i nadahnjuje Duh Sveti, a sastoji se u razlučivanju znakova vremena, čega je Crkva osobito postala svjesna s papom Ivanom XXIII. i Drugim vatikanskim saborom. Zatim između pravih i lažnih proroka, koje se prepoznaje po njihovim djelima (usp. Mt 7, 15 – 20) i autentičnog vjerovanja i naučavanja koje je jedno od bitnih zadaća crkvenog učiteljstva, ali koje se, kako je to istaknuo papa Franjo na povratku iz Kanade, događa nakon teološkog istraživanja“, podsjetio je nadbiskup koadjutor.

Premda sv. Ignacije nije otkrio razlučivanje, on je, a nakon njega i mnogi drugi, postavio neka važna načela razlučivanja, osobito ona koja se tiču našega osobnog života od kojeg, kao poziv na osobno obraćenje, kreće i svako drugo razlučivanje – poručio je propovjednik. U nastavku je nadbiskup naveo kri-

terije razlučivanja duhova kroz razlučivanje znakova božanskog duha, znakova zloga duha i znakova ljudskog duha.

„Znakovi božanskog duha jesu: 1. usklađenost s Objavom (Svetim pismom i Predajom); 2. poniznost – hod u istini; 3. poslušnost; 4. umjerenost i uravnoteženost i 5. mir i vedrina. Ako nedostaje bilo koji od ovih znakova, onda je sigurno da u konkretnom slučaju nije posrijedi djelovanje božanskog duha.

Znakovi zlog duha jesu: 1. himbenost i laž; 2. duh samodostatnosti; 3. nedostatak poslušnosti; 4. nedostatak unutarnjeg mira. Primijetimo li postojanje bilo kojeg od ovih znakova, riječ je o tome da imamo posla sa zlim duhom.

Znakovi ljudskog duha jesu: 1. mentalni egocentrizam: osoba sudi i vrednuje događaje prema osobnom nahodenju i navezanosti na vlastita stajališta i ideje i 2. egzistencijalni egocentrizam koji se sastoji u djelovanju samo u vlastitom interesu, često na štetu zajednice i bližnjih, za osobnu korist, ugled čast, slavu i slično“, protumačio je predslavitelj.

Govoreći o znakovima ljudskog duha, spomenuo je pročitani evanđeoski ulomak i parabolu o bezumnom bogatašu (Lk 16, 19 – 30), koji je svojim načinom mišljenja očit primjer mentalnog egocentrizma, a svojim djelovanjem onog egzistencijalnog.

Na kraju homilije nadbiskup Uzinić se još jednom osvrnuo na život sv. Ignacija, koji

bi se trebao zrcaliti i u životima vjernika. „Poput utemeljitelja Družbe Isusove, i mi smo večeras pokušali zaviriti u dvije knjige: *Život Isusov* s kojom nas je, kroz parabolu koju Isus priča, upoznao evanđeoski ulomak. Zavirili smo, međutim, i u knjigu *Cvijet svetih* u kojoj smo pronašli primjer života sv. Ignacija. Njegov nam primjer može, u našim situacijama i problemima s kojima se suočavamo, pomoći razlučiti što je to što nas istinski i dugoročno čini sretnima, a što je to što nam za malo zadovoljstva dugoročno nudi veliku nesreću.“

Irazio je nadu da su vjernici uspjeli sa sv. Ignacijem vidjeti „sve novo u Kristu“, te da su bili potaknuti traženjem odgovora na pitanje slično onomu njegovu: „A što ako bih i ja učinio ono što učini blaženi Ignacije? Ovo pitanje je važno. Ono je prilika i za naše osobno obraćenje, odnosno, riječima sv. Pavla, za svlačenje starog i oblačenje novog čovjeka u Kristu. I onda također prilika da i mi danas, kao Isusovi drugovi, Družba Isusova po krštenju i poslanju koje imamo, vidimo sve novo u Kristu, odnosno s Kristovim pogledom na sebe, druge, Crkvu i svijet, pogledom koji je uvijek pogled ljubavi i povjerenja, poput sv. Franje i Dominika, sv. Ignacija i mnogih drugih u povijesti Crkve, dademo svoj doprinos obnovi Crkve našeg vremena, pomažući joj izvršiti njezino poslanje, a ono je uvijek i ponovno poslanje preobrazbe i ozdravljenja svijeta u Kristu“, zaključio je nadbiskup Mato Uzinić.

VJERONAUČNA OLIMPIJADA 2022.

Od 2. do 4. svibnja 2022. održano je u Zadru završno Državno natjecanje iz katoličkog vjeroučiteljstva i srednjih škola, poznatije kao Vjeroučiteljska olimpijada. Tema natjecanja bila je: Sveti Ignacije Loyolski i Družba Isusova.

Čim je 2020. g. nagoviještena Ignacijska godina, pojavila se ideja kako bi bilo prikladno u sv. Ignacijsku i isusovcima održati već uhođanu Vjeroučiteljsku olimpijadu. Provincijal p. Dalibor Renić poslao je u tome smislu dopis Nacionalnom katehetskom uredu pri HBK-u. Inicijativa je rado prihvaćena i tada se stupilo u kontakt s Državnim povjerenstvom za natjecanje iz vjeroučiteljstva čiji je predsjednik g. Tomislav Tomasić. Pater provincijal odredio da uime Družbe Isusove u pripravnom povjerenstvu budu oci Hrvoje Juko i Mirko Nikolić, a H. Juko je ujedno imenovan koordinira-

torom stručne skupine koja će prirediti priručnik iz kojega će učenici učiti za natjecanje.

Nakon zajedničkog susreta pripravnog povjerenstva u prostorijama HBK-a formirana je skupina koja će prirediti priručnik. Uz spomenute oce u toj skupini bila je i vjeroučiteljica Matea Božić i p. D. Renić. Uz druge suradnike pripremljen je priručnik koji je bio tiskan za početak školske godine 2021./22. Naslov priručnika ujedno je bila i tema Vjeroučiteljske olimpijade: *Sveti Ignacije Loyolski i Družba Isusova*. Priručnik je razaslan dijecezanskim katehetskim uredima koji su ga podi-

jelili svojim vjeroučiteljima, a oni svojim vjeroučeničkim natjecateljskim ekipama.

Prva faza natjecanja održana je po gramovima diljem Hrvatske, a zatim po dijecezama, dok je finale na razini države održano u Zadru. U dijecezama – što je razina županijskih natjecanja iz drugih predmeta – natjecalo se 3319 učenika, ali ih je mnogo više bilo na razini gradova.

Na finalnom Državnom natjecanju u Zadru sudjelovalo je po 20 ekipa iz osnovnih i srednjih škola, ukupno 160 natjecatelja. Domaćin je bila Zadarska nadbiskupija, odnosno njezin Katehetski ured i tamošnja Srednja škola Ivan Pavao II. u čijim se prostorijama održavalo natjecanje.

Otvorene finalne natjecanja u Zadru

Otvaranje natjecanja započeli su učenici hrvatskom himnom koju je izveo školski zbor Gimnazije Ivan Pavao II. Uslijedili su pozdravi u kojima su se čule riječi pohvale za sve ono što je sv. Ignacije učinio i što su isusovci činili i još čine po svijetu i u Hrvatskoj.

Predsjednik državnog povjerenstva za ovo natjecanje Tomislav Tomasić istaknuo je činjenicu da je sv. Ignacije Loyolski postigao svetost na svojem osobnom životnom putu i dao nam primjer da i mi poput njega na svoj način ostvarimo svetost.

Nadbiskup zadarski Želimir Puljić posebno je isticao vjernost Crkvi Družbe Isusove i sv. Ignacija. Natjecatelje je potaknuo da u sebi njeguju duh i snagu koji su krasili sv. Ignacija i isusovce koji su imali velikih poteškoća tijekom svoje povijesti, ali su uvijek bili spremni počinjati ispočetka. Geslo sv. Ignacije Loyolskog i cijele Družbe Isusove *Sve na veću slavu Božju* najbolji je primjer kako se može raditi za Boga i vjeru. Sv. Ignacije nije htio vezati svoje drugove uz svoje ime i djelo, nego uz Isusa koji ih sve okuplja u svoju, Isusovu družbu. Znakovito je i to, rekao je nadbiskup, da su se prvi isusovci nazivali *prijatelji ma u Gospodinu*. Gospodin je uvijek bio u

njihovu središtu i ne čudi to što su se nazvali *Družbom Isusovom*.

Program otvaranja vodilo je dvoje učenika gimnazije domaćina prema scenariju njihove profesorice Mirele Zubčić. Iстicalo se da je Družba Isusova djelovala u Hrvatskoj od Dubrovnika, Splita, Rijeke, Zagreba, Varaždina, Osijeka, Požege i dalje do Petrovaradina. Napose je naglašena činjenica da je Nikola Bobadilla, jedan od prvih Ignacijskih prijatelja u Gospodinu, već davne, 1559. g. boravio i u Zadru. Profesorica M. Zubčić posebno je istaknula zasluge pisca prve gramatike hrvatskog jezika Bartula Kašića tiskane 1604. godine, a koja je imala prevažno mjesto u standardizaciji hrvatskog jezika.

Naglašeno je da Ignacijska karizma po djelovanju hrvatskih isusovaca i danas živi među nama na raznim područjima vjere, kulture i znanosti.

Natjecanje

Nakon uvodnog programa i otvaranja natjecanja, učenici natjecatelji pošli su u učionice u kojima su 60 minuta pisali test pod budnim okom mentora.

U 17.00 sati svi su u dvorani napeto i željno isčekivali objavu privremene ljestvice poretka natjecatelja. Kada su se na velikom zaslonu u dvorani pojavili rezultati, nastale su erupcije veselja uz gromoglasan pljesak onih koji su bili najbolji.

Euharistijsko slavlje

Na kraju dana slavljenja je sveta misa u katedrali svete Stošije koju je uz koncelebrante predslavio domaćin, nadbiskup Želimir Puljić. U prigodnoj homiliji ponovno je isticao vjernost isusovaca Katoličkoj Crkvi i Svetom Ocu. Uvijek su imali poteškoća, jer su promicali istinske vrijednosti utemeljene na katoličkoj vjeri. Iako su bili na branicima Crkve, ipak u jednom trenutku pod pritiskom tzv. katoličkih vladara Europe papa Klement XIV. bio ih je prisiljen dokinuti 1773. godine. Tada je Družba Isusova proživljavala svoje najteže

Pobjednička ekipa među osmoškolcima

Osnovna škola Eugena Kvaternika iz Velike Gorice s vjeroučiteljicom mentoricom Natašom Čurić.

trenutke, ali usprkos svemu ostala je poslušna papinoj odluci. No, veličina i snaga isusovaca bila je u tome što su uvijek bili spremni započinjati iznova. I u tom, teškom razdoblju do-kinuća vjerovali su da mogu ponovno započeti, što se i dogodilo kada je papa Pio VII. 1814. godine ponovno uspostavio Družbu Isusovu po cijelome svijetu. Na kraju je otac nadbiskup pozvao natjecatelje da budu vjerni svojim idealima, da se ne boje nevolja i nepri-liku, da se ne zaustave nakon neuspjeha ili prekida svojih planova, nego da budu spremni iznova započinjati. U tome im isusovci mogu biti primjer i poticaj.

Sljedećeg dana natjecanja prvih pet eki-
pa iz osnovnih i srednjih škola nastavilo je drugi dio natjecanja, tzv. *milijunak*. Natjecatelji su trebali usmeno odgovarati na postavljenja pitanja u prisutnosti sviju prisutnih u dvorani. Na pitanje je odgovarao po jedan učenik tako da je sve četvero iz skupine došlo na red. Samo u odgovoru na jedno pitanje moglo je pomoći ostalo troje učenika ako nije bio siguran onaj koji je odgovarao. I tu su

učenici pokazali izvrsno znanje o Družbi Isusovoj. Ostatak gledališta svesrdno je pljeskao odgovorima i radovao se zajedno s ekipama koje su ostale u natjecanju.

Na zadnje pitanje za osmoškolce bila su ponuđena četiri odgovora: – Tko je napisao riječi pjesme *Zdravo Djevo?* Među ponuđeni-
ma bio je i p. Petar Perica. Odgovor je bio to-
čan. Pljesak se prołomio dvoranom, a zatim je odjeknula i pjesma *Zdravo Djevo*.

Konačni poređak

Prvo mjesto među osmoškolcima osvojila je Osnovna škola Eugena Kvaternika iz Velike Gorice (99 bodova) s vjeroučitelji-
com mentoricom Natašom Čurić.

Drugo mjesto osvojila je Osnovna škola Bro-
darica kod Šibenika (96 bodova).

Treće mjesto osvojila je Osnovna škola Dra-
gutina Tadijanovića iz Zagreba (95 bodo-
va).

Prvo mjesto među srednjoškolcima osvojila
je XV. Gimnazija (MIOC) iz Zagreba

Pobjednička ekipa među srednjoškolcima

XV. Gimnazija (MIOC) iz Zagreba s vjeroučiteljem mentorom Velimirom Mandićem.

(99,75 bodova) s vjeroučiteljem mento-
rom Velimirom Mandićem.

Drugo mjesto osvojila je *I. gimnazija iz Zagre-
ba* (98,25 bodova).

Treće mjesto osvojila je *Klasična gimnazija iz
Pazina* – Pazinski kolegij (91,75 bodova).

Zahvala isusovaca

Na kraju je svima koji su sudjelovali u organizaciji i natjecanju, napose pobjednicima, čestitao izaslanik isusovačkog provincijala o. Mirko Nikolić. On je naglasio da je u Zadru ovih dana bila najveća koncentracija znanja o Družbi Isusovoj i sv. Ignaciju – ne samo u Zadru, Hrvatskoj i Europi nego u cijelome svijetu. „Ovakav događaj nije organiziran nigdje gdje isusovci žive i rade, pa će, sigurno, odjeknuti u cijelome svijetu, po isusovačkim glasilima kojih ima jako puno.“

Zatim je upozorio da u ignacijskoj du-
hovnosti ima jedan poseban izraz *Magis – više,*

ili, kako bi to sluga Božji o. Ante Gabrić govo-
rio: *Ono malo više!* – poziv da uvijek možemo
učiniti više u svom životu. „Neka vas taj Više
prati u vašem životu tako da sve ono što čini-
te bude doista u duhu Ignacijsva gesla i cijele
Družbe Isusove: *Sve na veću slavu Božju –
Omnia ad majorem Dei gloriam!*“

Nakon toga uslijedila je dodjela nagrada
prvim trima plasiranim ekipama. Medalje i
plakete kao pokrovitelj natjecanja dodijelio je
Glas Koncila. Prigodne nagrade pobjednicima
natjecanja i drugima koji su bili zaslužni u or-
ganizaciji i provedbi natjecanja dodijelio je
domaćin, ravnatelj *Nadbiskupske klasične gi-
mnazije* vlč. Ante Sorić. Prigodnu torbu s po-
klonima svim članovima pobjedničkih ekipa
uime Hrvatske pokrajine Družbe Isusove po-
dijelio je delegat isusovačkog provincijala o.
Mirko Nikolić.

o. Mirko Nikolić, DI

PROVINCIALSKI SIMPOZIJ HRVATSKIH ISUSOVACA

Provincijski simpozij Hrvatske pokrajine Družbe Isusove održan je 11. i 12. ožujka 2022. na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu na Jordanovcu. Simpozij je redovit događaj trajne formacije i bratskog društva, a ove je godine bio povezan s 400. obljetnicom kanonizacije sv. Ignacija Loyolskoga i sv. Franje Ksaverskoga.

Već pretprošle godine bio je isplaniran provincijski simpozij posvećen produbljenju općih apostolskih preferencija Družbe Isusove za 2019. – 2029., ali je otkazan zbog pandemije. Ta je zadaća dijelom bila izvršena tijekom Provincijske kongregacije u rujnu prošle godine, jer je ona posebnu pozornost posvetila promicanju ignacijske duhovnosti (1. preferencija), apostolatu mladeži i zvanja (3. preferencija), te intelektualnom apostolatu.

Stoga je ovogodišnji simpozij bio više usredotočen na drugu i četvrtu preferenciju, tj. na hod s onima koji trpe obespravljeni, marginalizirani i siromašni, te suradnju u brizi za zajednički dom čovječanstva, odnosno naš planet i njegovu prirodu. Središnje predavanje prvoga dana održao je prof. dr. sc. Ivica Kisić, dekan Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, o važnosti i aktualnosti enciklike *Laudato si'*. Glavno izlaganje drugoga dana održala je s. Benedikta Nina Krapić, milosrdnica, koja je govorila o brizi

- Prof. dr. sc. Ivica Kisić, dekan Agronomskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, govorio je isusovcima o važnosti i aktualnosti enciklike *Laudato si'*

za žene žrtve nasilja te o tome kako Crkva i svećenici u pastoralu općenito mogu pomoći žrtvama.

Usto, na simpoziju su, po običaju, predstavljena izvješća aktualnosti iz nekih isusovačkih apostolskih djela i projekata. Ove godine to su bili Isusovačka klasična gimnazija u Osijeku, Fakultet filozofije i religijskih znanosti i projekt *Magis Europe*, koji će se ovog ljeta održati u Hrvatskoj, sa središnjim slavljem u Splitu. Provincijal Renić održao je izlaganje o stanju provincije. Prikazan je također dokumentarni film o sv. Ignaciju, američkog autora Roberta Barrona. Molitveni je dio, uz euharistijski blagoslov drugoga dana, uvodnu molitvu i završni egzamen, uključivao i prigodno cijelonoćno bdjenje koje je organizirao SKAC Palma.

PAPA FRANJO: OSLOBODITI SRCA OD MRŽNJE

Papa Franjo u Kazahstanu s isusovcima Ruske regije

U četvrtak 15. rujna 2022. papa Franjo se tijekom svojega apostolskog pohoda Kazahstanu susreo s 19 isusovaca koji djeluju u takozvanoj „Ruskoj regiji” Družbe Isusove.

Sastanak s papom Franjom bio je zakazan za 9.00 sati u Apostolskoj nuncijaturi u glavnem gradu Kazahtana Nur-Sultanu, ali se Papa pojavio već u 8.45. Nakon ulaska u prostoriju sa stolicama postavljenima ukrug, poglavar regije poljski isusovac o. Bogusław Steczek, ovim je riječima predstavio isusovačko djelovanje u regiji:

- Sveti Oče, mi smo vaša subraća iz Ruske regije Družbe Isusove, djelujemo u trima zemljama: Rusiji, Bjelorusiji i Kirgistanu. Nas je trideset iz 11 zemalja. Živimo u Bjelorusiji, gdje je Družba preživjela svoje ukidanje u 18. stoljeću. Ti su isusovci dali velik doprinos obnovi Družbe 1814. Djelujemo u gradu Vitebsku, gdje imamo župu. Biskup je nedavno posvetio crkvu posvećenu sv. Ignaciju. U Rusiji smo u Moskvi, gdje imamo visokoškolski institut koji nosi ime svetog Tome. Objavljujemo i rusko izdanje časopisa „La Civilità Cattolica“. Predstojnik i ravnatelj Instituta ujedno je i glavni tajnik Konferencije katoličkih biskupa u Rusiji.

Pastoralno djelujemo u Moskvi, ali i izvan grada, čak i do župe udaljene 1500 km. Radimo i u Kirovu, koji je udaljen 1000 km, prema Uraltu. Nedavno su dva isusovca, jedan Čileanac i jedan Poljak, stigli u glavno sjemenište u Sankt Peterburgu. U Sibiru smo u Novosibirsku, gdje je biskup Joseph Wert, naš subrat, kojeg je prije 31 godinu Ivan Pavao II. imenovao biskupom cijelog Sibira. Tamo imamo i kulturno-duhovni centar koji smo nazvali „Inigo“. Od 1993. odgovorni smo za poseban predseminarski program kao pripremu kandidata za glavno sjemenište u Sankt Peterburgu.

Također smo u Tomsku, sveučilišnom gradu, gdje imamo vrlo dinamičnu i živu župu i katoličku školu, jedinu u cijeloj Rusiji. Prihvatali smo i župu u Novokuznjecku, gdje radimo i s latinkatolicima i s grkokatolicima.

Djelujemo i u Kirgistanu. Apostolski je upravitelj o. Anthony Corcoran. Želja mu je izgraditi novu katedralu u blizini središta grada i zato je kamen temeljac, težak 30 kg, donio ovamo da ga blagoslovite. U glavnom gradu Biškeku odgovorni smo za pastoral, ali i za Caritas. Posebno pomažemo siromašnima i djeci, bez obzira na vjeru. Također radimo na jugu zemlje, u Djalal-Abadu i u Oshu, drugom po veličini gradu u Kirgistanu.

Mislim da sam nabrojio sve naše aktivnosti. Ukratko, radimo na geografskim, kulturnim i vjerskim granicama. Zbog toga, da bismo hrabro išli naprijed, molimo Vaš apostolski blagoslov.

Zatim je riječ uzeo papa Franjo.

- Hvala vam puno što ste me posjetili. Ovi susreti s isusovcima postali su mi navika tijekom putovanja. Postavljajte pitanja, pa čak i komentare, kako želite. Iskoristimo naše zajedničko vrijeme!

■ *Sveti Oče, kako ste? Kako se osjećate? Kako ste sa zdravljem?*

- Zdravlje je dobro. Imam problem s nogom koja me koči, ali općenito mi je zdravlje dobro: ono fizičko, ali ... i psihičko!

■ *Kako vidite geopolitičku situaciju u kojoj živimo?*

- U tijeku je rat i mislim da je pogrešno misliti da je to kaubojski film u kojem ima

dobrih i loših momaka. A također je pogrešno misliti da je ovo rat samo između Rusije i Ukrajine. I to je to. Ne! Ovo je svjetski rat.

■ ***Ali, prema vašem mišljenju, koji su uzroci ovoga što proživljavamo?***

- Žrtva ovog sukoba je Ukrajina. Pokušavam razmisliti zašto ovaj rat nije izbjegnut. A rat je na neki način poput braka. Da bismo razumjeli, moramo istražiti dinamiku koja je dovela do sukoba. Postoje međunarodni čimbenici koji su pridonijeli izazivanju rata. Već sam spomenuo da mi je jedan šef države, u prosincu prošle godine, došao reći da je jako zabrinut jer je NATO otisao lajati pred vratima Rusije ne shvaćajući da su Rusi imperijalni i da se boje nesigurnosti na granicama. Izrazio mi je bojazan da će to izazvati rat, i on je izbio dva mjeseca poslije. Stoga ne možemo biti simplicisti kad razmišljamo o uzrocima sukoba. Vidim imperijalizme u sukobu. Kada se osjete ugrozenima i na silaznoj putanji, imperijalizmi reagiraju uvjereni da je rješenje u ratu kako bi se iskupili, ali i u prodaji i testiranju oružja. Neki kažu, primjerice, da je Španjolski građanski rat izazvan namjerno kao priprema za Drugi svjetski rat. Ne znam je li to doista tako, ali moglo bi biti tako. Ne sumnjam, međutim, da već proživljavamo Treći svjetski rat. U jednom stoljeću vidjeli smo tri:

jedan između 1914. i 1918., drugi između 1939. i 1945., a sada živimo ovaj.

■ ***Od veljače nastojimo oslobođiti srca od mržnje. Za nas je to prioritetna pastoralna obveza. Govorimo ljudima da mrziti bilo koga nije kršćanski. Ali razdori su teret koji nosimo na sebi. Svaki dan molimo krunicu za mir.***

- To je ono što treba učiniti: oslobođiti srca od mržnje. Od prvog dana rata do jučer stalno govorim o tom sukobu, misleći na patnju Ukrajine. Na dan neovisnosti zemlje na Trgu svetog Petra bila je zastava o kojoj sam, naravno, i sam govorio. Nakon govora o Ukrajini, namjeravao sam reći koju riječ o stradanju dva ju naroda, ukrajinskog i ruskog. Jer u ratovima strada narod, ljudi. Plaćaju siromašni ljudi, kao i uvijek. A to stvara mržnju. Tko ratuje, zaboravlja ljudskost i nije ga briga za konkretni život ljudi, nego ispred svega stavljaju svoje interese i moć. U svakom sukobu prave su žrtve obični ljudi, koji na vlastitoj koži plačaju ludosti rata. Zatim sam se osvrnuo i na onu djevojku koja je dignuta u zrak. U tom je času zaboravljeno sve što sam do toga trenutka govorio, a pažnja je usmjerena samo na taj osrvt. Ali razumjem reakcije tih ljudi, jer oni jako pate.

Želim vas podsjetiti da sam dan nakon početka rata osobno otisao u rusko velepo-

slanstvo. Bila je to neobična gesta: papa nikad ne ide u nečije veleposlanstvo. Veleposlanike osobno prima pri predaji vjerodajnice, a zatim u oproštajni posjet na kraju službe. Rekao sam veleposlaniku da bih želio razgovarati s predsjednikom Putinom i neka mi ostavi mali prozorčić za dijalog.

Također sam se susreo s ukrajinskim veleposlanikom i dvaput telefonski razgovarao s predsjednikom Zelenskim. U Ukrajinu sam poslao kardinale Czernyja i Krajewskog koji su im prenijeli Papinu solidarnost, tajnik za odnose s državama mons. Gallagher također je onamo otisao u posjet. Prisutnost Svetе Stolice u Ukrajini važna je za dopremu pomoći i potpore. To je način izražavanja prisutnosti. I ja sam razmišljao da bih otisao tamo. Čini mi se da je volja Božja da se ne ide baš u ovome trenutku; ipak, vidjet ćemo poslije.

Došli su mi neki ukrajinski izaslanici. Među njima je bio i prorektor Katoličkog sveučilišta u Ukrajini, u pratinji predsjednikova savjetnika za vjerska pitanja, evangelika. Razgovarali smo, raspravliali. Došao mi je i vojni dužnosnik koji je odgovoran za razmjenu zarobljenika, i taj put sa savjetnikom za vjerska pitanja predsjednika Zelenskog. Tada su mi donijeli popis više od 300 zarobljenika. Tražili su od mene da učinim nešto za pregovore. Odmah sam nazvao ruskog veleposlanika da vidim može li se što učiniti, može li se ubrzati razmjena zarobljenika.

Kad mi je u posjet došao ukrajinski katolički biskup, predao sam mu bilježnicu sa svojim izjavama o toj temi. Invaziju na Ukrajinu definirao sam kao neprihvatljivu, odbojnu, besmislenu, barbarsku, svetogrđnu agresiju... Pročitajte sve izjave! Prikupio ih je Tiskovni ured. Ali htio bih vam kazati da mi nije toliko važno to što vi branite Papu, nego bih želio da se narod osjeća voljen od vas koji ste Papina subraća. Papa se ne ljuti ako je pogrešno shvaćen, jer ja dobro poznajem patnju koju podnose.

■ Sveti Oče, uvjeren sam da ćete i Vi imati ulogu u tome ako i kada bude mir. I to će

biti snažan doprinos. Gledajte, mi smo skupina isusovaca iz različitih zemalja. Koje nam korake Vi kao isusovac savjetujete da poduzmemo? Što tražite od nas? Što mi možemo učiniti?

- Za mene je ono što treba učiniti pokazivanje bliskosti. To je ključna riječ: biti blizu, pomagati ljudima koji pate. Narod mora osjetiti da mu je njegov biskup, njegov župnik, Crkva blizu. To je Božji način, čitamo u Ponovljenom zakonu: „Koji veliki narod ima bogove tako blizu kao što je Gospodin, naš Bog, blizu nas svaki put kad ga zazovemo?“ Božji je način blizina.

■ *Vi ste kao provincijal u Argentini živjeli pod diktaturom. Kakvo je bilo vaše iskuštenje tamo?*

- Diktatorske su vlade okrutne. U diktaturi uvijek ima okrutnosti. U Argentini su hvatali ljudi, stavljali ih u zrakoplov i bacali u more. Koliko sam samo političara poznavao koji su bili u zatvoru i mučeni! U takvim situacijama gube se prava, ali i ljudska osjetljivost. Osjetio sam to u onome trenutku. Mnogo sam puta čuo i dobre katolike kako govore: „Ovi komunisti to zaslužuju! To su tražili!“ Strašno je kad politička ideja nadide religiozne vrijednosti. U Argentini su majke bile te koje su pokrenule pokret za borbu protiv diktature i potragu za svojom djecom. Majke su te koje su u Argentini bile hrabre.

■ *Jedno pitanje i jedna molba: što Vam je na srcu? Što je to u osobnoj molitvi? A molba je za mladiće u sjemeništu: neki savjet, poruka...*

- Počinjem s drugim. Moj zahtjev za sjemeništarce: da budu normalni, normalni mlađići. Jedan od problema u nekim sjemeništima jest taj što se ne primaju normalni ljudi. Pažljivo promatrajte čudačko religiozno i ljudsko ponašanje. Govorim sjemenišarcima: budite normalni i u molitvi. Moli se kao sin ocu. Normalnost odražava ozbiljnost.

Što nosim u srcu i u molitvi? pitaš. Molitva, ona koja mi spontano nailazi, uvijek je

zaziv: „Pogledaj, Gospodine, narod svoj!“ Ne dođe mi druga. To je vrlo jednostavna stvar. Moliti i kucati na srce Gospodinovo. To je zegovorna molitva. I ne zaboravimo da se u molitvi traži *parresia*, jasnoća, hrabrost. Uzor nam je Abraham, kada moli: „Nemoj se ljutiti, Gospodine moj, ako...“, a zatim ustrajno postavlja svoj zahtjev. Moramo se moliti *pulsirajući* s Bogom, kako mi kažemo na španjolskom. To je hrabra molitva licem u lice. Ne toliko tražiti utjehu, za koju se također moli, da. Ali nadasve tražite, tražite, tražite... Mi mislimo da je *parresia* samo krepost akcije, ali ne, ona je također i molitva.

■ **Ako promotrite stanje Družbe Isusove, što vam daje utjehu, a što vas uznenimira je?**

- Nedavno sam bio na susretu u Generalnoj kuriji s braćom isusovcima iz cijelog svijeta. Bilo ih je četrdesetak. Slušajući ih, doista mi je pružalo utjehu. Tješi me kada isusovac moli i uzda se u Gospodina. Vjerujem da je u tom smislu stanje u Družbi dobro. Nasuprot tomu, nije mi utjeha kada vidim isusovca koji je više „specijalist“ za ovo ili neku drugo područje nego što je isusovac. Postoji preča stvar od specijalizacije: osjećajna privrženost Družbi.

■ **Samо želim dodati, Sveti Oče, na utjehu ove godine, da je jedan Rus zaređen za svećenika i imamo ruskog novaka, a prije dva mjeseca u Kirgistan su na formaciju stigla dva isusovca iz Vijetnama, profesor sociologije i skolastik. Imamo subrata isusovca koji živi tamo u Kirgistanu i**

radi s apostolskim administratorom o. Carcoranom. Kirgistska je Crkva vrlo mala. Svi katolici mogu stati u ovu sobu! Jedan otac obitelji preporučio mi je da Vam kažem da i u Kirgistanu ima katolika. Za nas je jako važna potpora Svetе Stolice, pa je stoga važna i potpora Nuncijature.

- Istina: nuncijatura je *longa manus / produžena ruka* Svetе Stolice za pomoć mjesnim Crkvama, a posebno onima manjim. Ali sada ću vam postaviti pitanje: kako vi s periferije vidite Vatikan?

■ *Pokatkad je toliko daleko da ga zaboraviš! Umjesto toga, budući da smo tako mala skupina, vrlo nam je važno pripadati sveopćoj Crkvi. Tako i ljudi doživljavaju da mi nismo mala sekta, nego dio sveopće Crkve. Pokatkad boli ako imate dojam da predstavnici Crkve vode malo brige o životu Crkve u maloj zemlji. Kadšto se čak i vlade pitaju zašto Crkva obraća toliko malo pozornosti našoj situaciji.*

- U pravu si! Dakle, važno je u ovoj situaciji vikati, da vas se čuje! Dajte da vas se čuje! Crkva u središtu zauzeta je mnogim svakodnevnim stvarima i može pasti u napast da vas se zaboravi ili ne posvećivati vam odgovarajuću pozornost. No, ako dojenče plače, plače, plače... na kraju majka daje mljekو! Crkvi je potrebno da se čuju svi glasovi, da se izraze, makar to činili... u dijalektu!

■ **Naša pravoslavna braća preporučila su mi da kažem Papi da su vam vrlo zahval-**

ni jer ste uz priproste i potrebite ljude. Surađujemo s našom pravoslavnom braćom na području invalidnosti. Zamolili su me da vam priopćim da su jako zahvalni.

- Vrlo sam im zahvalan. Vjerujem da postoji pokret postupnog približavanja katolika i pravoslavnih. I mislim da je to vrlo važno. Moramo raditi zajedno, moliti jedni za druge, nadvladati sumnje. Upravo sam jučer, na Kongresu vjerskih poglavara primio četvoricu ruskih pravoslavnih episkopa. Vidim da još postoji zabrinutost zbog unijačenja. Ali ja sam im odgovorio da je ta riječ već zaboravljena. Boje se da „glumimo svekrvu”, da će se vratiti unijatstvo. Imaju to prvičenje. Treba ih smiriti, a to pomaže.

■ *Oče, kako ste se osjećali kad su Vas izabrali za Papu?*

- Da sam, prihvativši, položio četvrti zavjet poslušnosti.

Sastanak se približio kraju. Poglavar Regije moli papu da blagoslov veliki kamen koji će biti temeljac za izgradnju katedrale u Kirgistanu. Sadržava još jedan kamen koji dolazi iz Kafarnauma. Crkva će biti posvećena Dobrom pastiru. Franjo je dodiruje i blagoslivlja. Zatim poglavar daje neke druge male darove, govoreći da su mali i siromašni. Papa komentira:

- Čuvajte siromaštvo! Kad nestane siromaštvo, onda ulaze sva zla! Siromaštvo se treba braniti.

Potom mu je uručen fotoalbum Družbine djela u Ruskoj regiji. Također slamenati anđeo tipičan za Bjelorusiju i na kraju pokrivalo za glavu iz Kirgistana. Nakon Zdravomarije i blagoslova uslijedilo je zajedničko fotografiranje. Prije odlaska Papa je jednog po jednog pozdravio svakoga prisutnog isusovca.

o. Antonio Spadaro, DI

Civiltà Cattolica, 2022, IV, 3-9.

MAGIS EUROPE U HRVATSKOJ

Održan je MAGIS Europe 2022. kojemu je ove godine domaćin bila Hrvatska. Kako sâm moto ovogodišnjega programa govoriti – 'sentir y gustar' – 375 mladih iz isusovačkih zajednica u Europi, kušalo je i guštao ljepote Hrvatske, lokalnog stanovništva, zajedništva u kojem su se našli i u svemu tome tražili dobro i Božje.

Međunarodni isusovački program za mlade Magis Europe 2022 koji se održavao u Hrvatskoj, počeo je u nedjelju 24. srpnja, a trajao je tjedan dana. U Hrvatskoj se okupilo 375 sudionika iz 17 zemalja, a bili su raspoređeni u manjim skupinama na 29 lokacija gdje su upoznavali hrvatske običaje te pomagali lokalnim zajednicama.

Prvi dio MAGIS-a bili su eksperimenti, koji su se održavali na 29 lokacija u Hrvat-

skoj, BiH i Srbiji istodobno. Nakon njih, u petak 29. srpnja svi su se okupili u Splitu. Susreti i dijeljenje iskustava iz kojih su došli, zajedničko euharistijsko klanjanje, posveta Srcu Isusovu, razgledanje antičke Salone i Splita pješice i biciklima, kupanje, košarka i ples, fešta na krovu u Domu 'Kampus dr. Franjo Tuđman' samo su neki od događaja koji su obilježili posljednja tri dana. Svečani završetak MAGIS-a bila je sveta misa u Solinu, na blagdan sv. Ignacija u nedjelju 31. srpnja, koju je predslavio isusovački provincijal o. Dalibor Renić. U propovijedi se osvrnuo na to što će svaki od sudionika ponijeti kući. Prva je stvar činjenica da je Bog bio na MAGIS-u, i to Bog koji nas potiče, gura naprijed, poziva na akciju. Drugo je želja nastaviti se boriti jer Bog nas zove na puninu života, bogatstvo u sebi. Borba je između sigurnosti i ulaska u nesigurnost stalna ako želimo rasti i biti uvijek novi u Bogu. Treće je da smo svi dio zajednice, Crkve, braća i sestre u Kristu.

O. Tomislav Špiranec, predsjednik Udruge Magis i povjerenik za pastoral mlađih HPDI-ja, na kraju je zahvalio svima koji su pomogli u pripremi i ostvarivanju MAGIS-a i još jednom ohrabrio sve sudionike da preuzmu odgovornost za svoj život i ohrabre se za bračni ili redovnički poziv.

O. Dalibor Renić, na konferenciji za medije, u subotu 30. srpnja, spomenuo je kako je vrijednost MAGIS-a u povezivanju isusovač-

kih zajednica u našoj Provinciji, u Zagrebu, Rijeci, Opatiji, Splitu, Dubrovniku, Osijeku, Beogradu i Sarajevu, ali i s drugim zajednicama u Europi. Posebno je vrijedno dijeljenje iskustava jer su naši mladi dio veće isusovačke zajednice koja djeluje u cijelome svijetu.

Na MAGIS-u je bilo i troje Portugalaca koji su domaćini sljedećeg MAGIS-a. Voditelj njihova tima o. Sam Beirao na konferenciji je rekao kako je zahvalan za ovo iskustvo, posebno za rečenicu koju je često čuo: 'Vidjet ćes'. To mu je posvjistilo kako su, unatoč svim planovima, nepredvidivosti i teškoće na eksperimentima, a i u svakodnevici, česte, ali se Bog uvijek pobrine da se dogodi ono što treba.

Kakva je budućnost MAGIS-a u Hrvatskoj pokušao je odgovoriti o. Špiranec. Želja je da se neki od eksperimenata nastave održavati, kao što su bili ljetni program za djecu u Košutama, učenje o kulturi i običajima malih sredina, Poljica i Stona, ili pak 'žive stijene', u Zadru i Dubrovniku, gdje se sudionici 'pretvaraju' u vodiče za turiste i besplatnim razgledom naviještaju ljepotu povijesti crkvenih građevina, ali i žive Crkve, kojoj su oni dionići. Možda će slika biti jasnija kad se dojmovi s ovogodišnjeg programa slegnu, ali stotinjak volontera, koliko ih je sudjelovalo u organizaciji ovog MAGIS-a, svjedoci su želje i volje za ovakvim iskustvima i još više otkrivanja bogatstva naše zemlje.

■ Pola stoljeća od smrti tvorca teorije
o Iranskom podrijetlu Hrvata ■

STJEPAN KRIZIN SAKAČ (1890.-1973.)

Kao povjesničar i profesor na Orijentalnom institutu D. I. u Rimu o. Stjepan Sakač, DI bavio se ranom poviješću Hrvata. Posebno mu je omiljena tema bila etnogeneza, te je tvorac i najznačajniji predstavnik teorije o iranskom podrijetlu Hrvata. Ostavio je i dvije autobiografije objavljene 1961. (u Buenos Airesu) i 1971. (u Rimu), koje omogućuju rekonstrukciju njegova života. Od povijesnih radova najpoznatiji su mu: "Ugovor pape Agatona i Hrvata proti navalnom ratu oko g. 679." (1931.), "O kavkasko-iranskom podrijetlu Hrvata" (1937.), "Otkud Hrvatima „Ban“" (1939.), "Historijski razvoj imena „Hrvat“ od Darija I. do Konstantina Porfirogeneta" (1942.).

Uz pedesetu obljetnicu njegove smrti objavljujemo intervju koji je za bilten isusovačkih skolastika otisnut u tehniči ciklostila „Mali apostol“ 1968. s njime vodio tadašnji student teologije na Gregoriani u Rimu o. Božidar Nagy.

Potomak kalničkih šljivara

- *Velečasni oče, mnogi naši mladi članovi Družbe u Provinciji često su čuli kako stariji patri priповijedaju o Vama pa su zaželjeli i zamolili da im preko „Malog apostola“ kažete štogod o sebi i o svom zanimljivom i bogatom redovničkom životu.*

- Rođen sam 10. listopada u Kapeli (Kalničkoj), župa Ljubešica kraj Varaždinskih Toplica, kao potomak kalničkih šljivara, čija su se naselja protezala s južne i istočne strane Kalničke gore ispod starih gradina Velikog i Malog Kalnika. Tu su se u velikim zadružnim kućama rađali zdravi, smioni i

borbeni seljaci-plemići, uvijek spremni da se na poziv bana ili kralja pretvore u vojnike. Ime „plemenitaši“ odaje da su bili potomci nekog vojnički organiziranog starohrvatskog plemena. U davna vremena dočekali su kralja Kolomana na nedalekoj Dravi, a godine 1241. nastojali su zaustaviti divlje Mongole i zakrčiti im put prema Zagrebu. Čini se da su tom zgodom, zbog stečenih zasluga od kralja Bele,

dobili stanovite povlastice. Kroz dva stoljeća bili su obrambena linija protiv slavonskih i mađarskih Turaka.

Pet razreda osnovne škole pohađao sam u Ljubešici. U djetinjstvu sam veoma volio konje. Bio je to pravi užitak kad sam se igrao s malim „cuzeckima“, a pogotovo kad sam mogao jahati.

Poseban je doživljaj za me bilo prvo javno jahanje. „Štefek, idi napoji konje i otpeljaj ih u Pritisku na pašu“ – dovikne mi jednog jutra otac s dvorišta. Nisam vjerovao svojim usima. „Kaj sam već tak velik?“, rekoh sebi, jer su do sada taj posao vršili ili otac ili brat. Kad sam ih napojio i prije nego što krenuh na pašu, projahah selom da me vidi mama i drugi ljudi. Ali veselje nije dugo trajalo. Pred konac sela konji počese brže kasati, a ja sam počeo gubiti sigurnost i ravnotežu. Sreća da je naišao stric, koji me vidje u neprilici i kako vičem: „Joj, bum opal, bum opal!“ – te mi priskoči u pomoć riječima: „Štefek, kaj se bojiš? Budi kuražen! Em si dečko!“ Skine me s konja, dade mi uzde u ruke, a ja pokunjen i žalostan zbog prvog neuspjelog jahanja povedoh konje polako na pašu. Nakon trećeg razreda gimnazije htio sam u plemički Konvikt, a odatle u kadetsku školu (oficirsku), ali me nisu primili...

U gimnaziju sam najprije išao u Varaždinu od 1902. do 1905., a onda sam došao u Zagrebački nadbiskupski orfantorij u Vlaškoj ulici te sam na Gornjogradskoj gimnaziji nastavio školovanje. Nakon mature poslao me je tadašnji rektor i kasniji biskup sveta života, dr. Josip Lang, u Rim u Germanicum, gdje sam na Gregoriani pohađao predavanja sve do druge godine teologije. Godine 1915. morali smo svi bogoslovi napustiti Germanicum zbog rata u Italiji, a ja sam nakon mjesec dana 11. lipnja, na blagdan Srca Isusova, stupio u Novicijat Družbe Isusove u Zagrebu. Ipak, nemojte misliti da je taj događaj bio razlog ili povod za moje stupanje u Družbu. No o tome ćemo kasnije.

Nakon ređenja i završene teologije poslao me o. provincijal na studij istočnih crkvenih nauka u Rim, odakle sam nakon dvije godine pošao u Paray le Monial (Francuska) i tamo obavio treću probaciju. Poslije treće probacije bio sam godinu dana u Sarajevu pa u Makedoniji među braćom istočnog obreda. Potom sam prešao na istočni obred i pozvan u Rim, gdje sam obavljao razne službe u Papinskom orijentalnom institutu i u

Generalnoj kuriji. Godine 1931. poslaše me poglavari u Poljsku za duhovnika i profesora na bogosloviji istočnog obreda. Od 1935. do 1937. boravio sam u domovini kao socij magistra novaka i misnik novaka istočnog obreda na Jordanovcu. Bile su to moje zadnje godine koje sam proživio u domovini. U jesen 1937. došao sam u Rim, gdje sam evo sve do sada. Čitavo to vrijeme proveo sam na Orijentalnom institutu vršeći razne službe, počevši od profesora, pisanja znanstvenih radova, vođenih doktorskih disertacija i spirituala. Sada vršim samo službu duhovnika, jer za druge nemam sila, iako me srce vuče da još koješta iz naše hrvatske prošlosti izvučem na svjetlo.

■ *Oče, zanimalo bi nas u čemu se uglavnom sastojao Vaš znanstveni rad?*

- Moj doktorski rad iz istočnih nauka nosi naslov „Trulanska sinoda“. Mnogo sam truda uložio u djelo „Mirovni ugovor pape Agatona i Hrvata u VII. stoljeću“. Dok sam boravio u Zagrebu, pisao sam u časopisu „Život“ o tome tko je krstio Hrvate i o podrijetlu Hrvata. Također sam svojim člancima sudjelovao u „Glasniku Srca Isusova“ za pripremanje proslave 1300. godišnjice pokrštenja Hrvata i prvih veza s Rimom. U čirilometodskoj problematici nastojao sam osvijetliti dva pitanja: episkopat sv. Ćirila i relikvije sv. Klementa. Još sam toga pisao u „Orientalia Christiana“ i drugdje, ali to za mlade, bar za sada, nije toliko zanimljivo.

Najmiliji moji radovi jesu o problemima pokrštenja Hrvata, tj. branim i dokazujem tezu da su kršteni već u 7. stoljeću, pa o starohrvatskoj kršćanskoj umjetnosti, o čemu sam već pisao u časopisu „Crkva u svijetu“ (1., 1966.). Kad bih imao sile, vrlo rado bih osvijetlio dva problema koji me u posljednje vrijeme posebno zanimaju: 1. mučeništvo i svetost kralja Zvonimira i 2. religiozna veza Hrvata sa starim Iranom, kao baza dijaloga između katolika i iranskih muslimana, Parsa i ostalih zaratustrovaca.

Burna vojnička krv

- *Kad se uđe u Vašu, sobu jedna od zanimljivosti koju posjetitelj uoči jest lutka švicarskog gardista – suvenir koji se prodaje po trgovinama među ostalim uspomenama iz Vječnog grada. Priča se da i Vi bijaste u Papinoj Švicarskoj gardi.*

- Nešto će vam reći i o tome. Uostalom, da je to tajna, ne bih tog malog „Švicarca“ držao u sobi. Poklonio mi ga je p. Ammann prilikom pedesete godišnjice redovničkog jubileja da me podsjeti na moje „slavne vojničke dane“.

Znate, već od djetinjstva imao sam veliku simpatiju prema vojnicima i vojničkoj službi. Kao potomak kalničkih šljivara bio sam vam ja žestoka i borbena narav. Kolege su me u varaždinskoj gimnaziji zvali „Osvetnik“. Nakon trećeg razreda gimnazije želio sam stupiti u plemički konvikt s nakanom da odatle pođem u kadetsku školu, ali sve je pošlo drugačije. Došao sam u Zagreb, u nadbiskupski Orfantorij. Uživao sam u slušanju i čitanju ratnih doživljaja. Kad nam je kao djeci stric čitao „Razgovor ugodni“ fra Kačića i kad je došao do mjesto o zauzeću Sigeta, gdje ban Nikola govorio: „Zrinoviću, vičita ti dika, tko će Turcim odsicati glave?“, rekoh sebi sav zažaren u licu: „Ja!“ Bilo mi je tada samo 8 godina. U 5. razredu gimnazije prava mi je slast bila čitati romane Henrika Sienkiewitza „Križari“, „Potop“, „Ognjem i mačem“ i sl.

Tijekom školovanja video sam da vatrena i borbena narav ne odgovara svećeniku pa sam se molio Bogu da mi ublaži žestoku čud. Nije to bio lagan posao. Godine 1913., kad izbiše balkanski ratovi, a bio sam tada u Rimu na filozofiji, opet je provalila moja vojnička krv pa sam bio ozbiljno napastovan da se javim kao dobrovoljac te pomognem tjerati Turke iz Europe. Stalno mi je u glavi titrala misao „tko će turske odsicati glave?“, a u ušima su mi zujale riječi stihova o rijeci Marici. U takvu me je stanju zatekao završni ispit iz filozofije, ali ga nisam uspio položiti. Jedan me

od profesora upravo pitao „De ente ut sic“, ali ja se nisam uspio dignuti iznad konkretnog. Znam, čovjek je ens, sablja je ens, puška ens, ali apstrahirati uz šumove rijeke Marice nisam mogao. Ipak sam najesen obnovio ispit i sretno ga položio, dapače, i postigao titulu doktora filozofije, jer se onda nakon dvogodišnjeg studija dobivao doktorat, dok je to danas mnogo teže i strože.

Nemojte misliti da sam zadržao neprijateljske osjećaje prema muslimanima. Naprotiv, odsrca ih volim. Sjećam se dobro nekih susreta s njima. A sada evo odgovora na vaš upit o mom „službovanju“ u Švicarskoj gardi. To je bila moja posljednja „ratnička“ napast, a javila se g. 1914., kad su u Rimu izbile demonstracije. Pošao sam rektoru Germanicuma i rekoh mu da sam spremjan braniti Vatikan, ako bi ustrebalo. I zaista, kad je komandant Švicarske garde zamolio našeg rektora neka mu posudi germaničare, otac rektor je između mnogih dao prednost meni, jer sam se sam javio a da nisam niti slutio da će se to obistiniti.

Primismo mi tako uniforme, onu paradanu preko dana, a drugu preko noći, pa oružje: helebardu, pušku, fišeklijje... No u fišeklijama nije bilo municije, nego samo nekakav zgužvani novinski papir. Preko dana je nekako išlo, ali preko noći bijaše drugačije. Trebalо je stajati na straži, a ne možeš ni čitati ni razgovarati pa još k tome i neredovito primanje obroka... Od onda me je prošla svaka volja i sklonost za ratovanje i vojničku službu. Rekoh si: „Nije to, Štefek, za tebe!“ Tako mi je Bog uslišao molitvu da sam se konačno riješio „borbenih napasti“ i dao mi mogućnost da borbenu sklonost ostvarim na mnogo ljepši način u Njegovoj Družbi.

- *Kad ste ono prije tri godine slavili svoj zlatni redovnički jubilej, izdali ste spomen-sličice Srca Isusova, tj. slika glavnog oltara iz svetišta Srca Isusova u Zagrebu. I s jedne i druge strane te sličice može se dosta toga zaključiti, a sigurno su bili*

važni razlozi i motivi koji su Vas potaknuli da izaberete baš tu sličicu i onaj tekst na poledini. Zanima nas povijest vašeg isusovačkog zvanja.

- Zaista mi je drago da ste mi postavili to pitanje, jer sam i sam odlučio da će samo na slavu Presvetog Srca Isusova o tome rado pričati. Moram se opet malo vratiti u prošlost, jer kao historičar volim zaći u povijest da bolje osvijetlim kasnije događaje.

Bilo je to u XVII. stoljeću kad su moji pređi prolili isusovačku krv, a zbilo se to ovačko: 1628. dodoše u Varaždin isusovci i otvorile gimnaziju. Neki general pokloni im za uzdržavanje kolegija veliki posjed Kapelu, ali su im ga nakon nekoliko mjeseci oteli moji pređi neki Sokači. Istom je godine 1673. dosudio sud Kapelu varaždinskom kolegiju, ali pravdaši Sokači nisu bili zadovoljni i nakon uzačudnih parnica 1690. dođe do katastrofe. Kako im je isusovački brat ekonom s pravom zaplijenio svinje koje su oni pustili u šumu na žir, dojure Sokači naoružani kroz kalničke šume, navališe na dva časna brata ekonoma i teško ih izraniše, dok trećeg, koji nije bio Hrvat ostaviše na miru. Kuriju zapale, odvedu sa sobom par konja s opremom. Drugi se dan ponovno vrate i odnesu sve što se našlo i odnijeti dalo. No, Bogu hvala, ipak je došlo do mirne nagodbe između isusovaca i Sokača time što su im isusovci prepustili posjed, a Sokači im platili odštetu. No, prolivena krv izranjene (ali ne i ubijene) časne braće vapila je za naknadom. I eto, nakon gotovo dvjesti i pedeset godina odredi Bog mene da platim grijehu svojih pređa.

Tu historijsku zanimljivost dugujem pojnom o. Vaninu. On je na nju naišao jednom zgodom u svom historijskom istraživanju. Otkad sam to saznao, uvjek sam se molio za časnu braću i stalno se molim, posebno u našoj provniciji, da im Bog dade milost da ustraju u naslijedovanju Krista Gospodina u Njegovoj Družbi. A nadam se da će uskoro naći u kraljevstvu nebeskom i onu dvojicu čija me prolivena krv, eto, doveća u Družbu.

Nego, previše zađoh u historijske vode, a vas će više zanimati kako sam došao u Družbu.

Nakon neispunjene želje da dođem u plemički konvikt i kasnije u kadetsku školu, dospio sam u nadbiskupijski Orfantom. Kad su me vozili u Zagreb, razgovarali su među sobom: „A gdo ve, mogel bi postati i 'vicejašpriš' (dekan), kanonik, a morti – zakaj ne – i zagrebački biskup!“ Nisu ni slutili da njihov Štefek misli samo na to kako se neće više moći igrati sa svojim „cujzekima“.

Tijekom školovanja zvanje se svećeničko učvršćivalo, a o isusovcima sam tada znao samo najgore. Ne samo da je u školi vladala antipatija prema njima, nego je to bilo prošireno i među Kapeljanima, tako da je i moj otac imao predrasude o isusovcima. Kod mene se to još potenciralo čitanjem Kumičićeva romana „Urota…“, tako da sam o isusovcima imao samo negativan sud.

Ipak isusovac

Ipak me Gospodin slijedio. Premda sam mu pobjegao i kroz sedam godina bježao, htio me je ipak imati bez ikakve sile, te je vodio blagu brigu nad mojim životom, s dobra na bolje, dok mi u Rimu nije zarobio srce i ja sa zahvalnošću, kad spoznah kako je velika stvar imati isusovačko zvanje, izabrah upravo blagdan Srca Isusova da stupim u novicijat.

Bilo je to 1906. ili 1907., kad sam polazio na praznike kući iz Orfantorija. Prolazio sam kroz Palmotićevu ulicu pokraj crkve Srca Isusova. Onda je još bila nova. Nisam do tada bio unutra pa hajde da uđem i da malo pogledam. Uđoh unutra, poklekokh, sjedoh na jednu klupu, „škrljak“ stavih s jedne, a „pinklec“ s druge strane. Sjedim tako u klupi i promatram lijepu unutrašnjost, napose krasnu sliku Srca Isusova na glavnom oltaru. Uto izade iz sakristije jedan isusovac (bio je to brat Martin Meglič, kojeg sam kasnije prepoznao!), a meni tog časa neki nutarnji glas progovori u duši: „Kako bi bilo kad bi ti meni ovdje služio?!“

Čim postadoh svjestan što bi to trebalo značiti, zgrabih „škrljak“ u jednu, a „pinklec“

■ O. Stjepan Sakač u razgovoru s o. Ivanom Fučekom (lijevo) i svojim nasljednikom na katedri Orijentalnog instituta o. Mihaelom Lackom

u drugu ruku te izletih kao vjetrom nošen iz crkve ravno prema kolodvoru, da što prije stignem do vlaka.

Kad sam se kasnije vraćao u Zagreb ili kao gimnazijalac šetao po gradu ili išao poslom, držao sam se što dalje od Palmotićeve ulice, a posebno od crkve, da ne bih možda još koji put čuo onaj tajanstveni poziv. No, iako sam bježao od Božanskog Srca, ono me je ipak slijedilo i nije me ostavljalo...

Kad su me moji poglavari poslali u Rim u Germanicum, u meni se sve više kristalizirala misao na redovničko zvanje. Posljednji i odlučni poticaj koji je djelovao da sam sasvim čvrsto stvorio odluku da stupim u isusovce bio je sljedeći:

Dogodilo se to 1915., kad se održavala Generalna kongregacija Družbe Isusove u prostorijama Germanicuma. Ja kao *bidel* (to je otprilike kao duktor u sjemeništu!) pomogao sam časnoj braći oko urešivanja i smještaja kongregacijskih otaca. Kako vidite, to bijaše

za trajanja Prvoga svjetskog rata, kada su razmirice i neprijateljstva među narodima bila gotovo na vrhuncu. S druge strane promatrah te ljude – isusovce skupljene iz svih krajeva svijeta, raznih narodnosti čiji se narodi bore i ubijaju, a oni u međusobnoj slozi i ljubavi biraju novog Generala i trude se oko obnove duha i sve savršenijeg služenja Bogu. Tada rekoh sam u sebi gledajući Francuza uz Nijemca, Talijana uz Austrijanca, kako se slazu: „To su ti prvi redovnici, svećenici koje zaista vodi vrhunaravni duh i osnovani su na nadnaravnom temelju!“

Eto, to je bio posljednji poticaj. Tada sam se prijavio poglavarima koji su sve potrebno uredili. U svibnju smo, naime, svi mi germaničari zbog političkih prilika morali napustiti Rim i ja sam tako pošao u domovinu, jer sam već za mjesec dana kanio stupiti u novicijat. Izabrao sam upravo blagdan Presvetog Srca Isusova, 11. lipnja 1915. kao zahvalnost što mi je udijelio isusovačko zvanje.

■ Papinski Orijentalni institut u Rimu (pogled na dvorište)

Kad sam već bio u novicijatu, saznadoh od oca magistra (o. Franjo Beller) kako su oni baš pred sam blagdan molili devetnicu Presvetom Srcu za kandidate. Tada je bio, kako sam već spomenuo, rat pa se ozbiljno trebalo brinuti za pomladak. Oni, međutim, nisu znali da sam si ja taj dan izabrao za stupanje u novicijat, ali ni ja nisam znao da su oni tako žarko molili za kandidate.

Poslije kanonske godine morao sam poći u Innsbruck da nastavim treću godinu teologije pa sam tamo u kućnoj kapelici položio svoje prve zavjete. Zaređen sam godine 1917. u Zagrebu u svetištu Srca Isusova, gdje sam imao i svoju Mladu misu.

Po posebnoj volji i određenju Božanskog Srca koje je vodilo moje zvanje, bio sam određen od poglavara da podem u Paray de Monial da tamo obavim treću kušnju. Štovi-

še, bio sam prisutan u Rimu kad se vršila kanonizacija sv. Marije Margarete Alacoque. I svečane zavjete položio sam u svetištu Srca Isusova u Zagrebu. Mislim da vam je sada jasno koliko dugujem Presvetom Srcu i da sam imao razloga na sličice staviti njegovu sliku. Stoga rado i pričam o povijesti svoga zvanja, samo da se proslavi Božansko Srce i u današnje vrijeme, kad nas neke pojave pomalo i zabrinjavaju.

■ *Na kraju našeg razgovora, bilo bi našim mlađima vrlo drago da im nakon pedeset godina redovničkog i svećeničkog života kažete nešto za njihovu budućnost.*

- Pa oni toga već dosta čuju i pročitaju te sumnjam da bih mogao nešto posebno reći. Ali kad baš želite, onda bih istaknuo jednu stvar koju oni već znaju, ali ipak nije dosta da se opet i opet na to vraćamo, to naglašavamo,

o tome govorimo i iz toga crpimo snagu za naš redovnički život.

Kad je ono prije dvije godine (1965.) o. Kukula gradio sa svojim novacima Križni put u novicijatu na Stankovcu (Fratrovac u Zagrebu), bio sam odsrca zadovoljan, jer su graditelji time konkretno izrazili smisao trećeg tjedna duhovnih vježbi i trećeg stupnja poniznosti.

Razmišljajući o tome, došla mi je misao: „Ako naša ljubav prema Gospodinu nije dosegnula taj stupanj da u poniznosti rado prihvata i nosi svagdanji križ redovničkog života, onda ćemo uzalud drugdje tražiti rješenja osobnim problemima i problemima Družbe. Pripazite na prvom mjestu na ljubav prema Gospodinu, koja nam se tako jasno očituje u Kristu, a izražena je lijepim simbolom prema Presvetom Srcu Isusovu.“ Slične je misli rekao i prečasni otac General pri nedavnom posjetu našoj provinciji.

Ako je naša ljubav takva da je spremna nositi križ i da se prilijeva na svu našu okolinu i subraću s kojom živimo, onda budite uvjereni da ćete biti sretni u svom zvanju. Ljubav koja je spremna nositi križ mora se bezuvjetno očitovati prema subraću. Kako sam gore spomenuo, posljednji i odlučni poticaj koji je uvjetovao da sam stvorio nepokolebljivu odliku stupiti u Družbu bio je kad sam vidio kako su ono kongregacijski oci na Generalnoj kongregaciji 1915., bez obzira na to što su njihovi političari i narodi bili zavađeni i jedni protiv drugih ratovali, u međusobnoj ljubavi i slozi viječali i trudili se oko izbora Generala i rješavanja problema Reda. To mi je bila do-

voljna garancija da su to ljudi koji zaista posjeduju u visokom stupnju Božansku ljubav koja ih je oспособila da su se dignuli iznad svih nacionalnih razlika i razmirica i ljubili jedan drugoga onom ljubavlju kako nam je to Krist Gospodin zapovjedio. Meni osobno vrlo vrlo je draga pobožnost ili, točnije rečeno, štovanje Presvetog Srca Isusova. Da nije bilo njega, teško bi bilo izdržati u raznim životnim teškoćama. Nikad nisam osjetio poteškoće ili krizu u zvanju, jer sam štovao i uzvraćao ljubav Božanskom Srcu.

Danas se nastoji naći novi oblik štovanja Presvetog Srca, ali ono što je time izraženo je nepromjenjivo, vječno: ljubav Gospodinova prema nama i naš odziv prema njemu. Za mene je svaki petak blagdan i uvijek se na njega pripremam devetnicom, kako nas je to još u Germanicumu učio otac Fonk, osnivač Biblicuma. Osnovao ga je zahvaljujući Presvetom Srcu Isusovu.

Da dođemo do te ljubavi prema Gospodinu, osnovnog i jedinog temelja našeg zvanja na kome treba graditi sve ostalo, tko će nam pokazati put, ako ne naša „Mater Provintiae“ – Majka Provincije!

Eto, otkad se naša provincija posvetila Bezgrešnom Srcu Marijinu, stalno držim na stolu njezinu sliku, kakvu i vi, sigurno, imate. Njoj se utječem i preporučujem sebe i sve vas u domovini, da vas pravim putem dovede do savršenog ispunjenja Božje volje u današnjim vremenima te da se jednom svi nađemo u sreći Kraljevstva nebeskog.

*Razgovor 1968. g. vodio
o. Božidar Nagy, DI*

BR. STIPO DILBER O SVOJEM RADU ZA MISIJE

Isusovački časni brat Stipo Dilber, koji je početkom prosinca 2021. u 82. g. života preminuo u Zagrebu, od 1993. do veljače 2020. vrlo je uspješno vodio Misijski ured Hrvatske pokrajine Družbe Isusove. O tom razdoblju njegova života s njim je razgovarao o. Petar Galauner. Objavljujemo najvažnije odlomke toga iznimnog svjedočanstva o djelovanju i važnosti Misijskog ureda.

■ Č. br. Stipo Dilber u Misijskom uredu

Početci rada za misije

- Moj rad za misije – priča br. Stipo – počeo je na neobičan način. Godine 1963. poglavari su me poslali u Innsbruck da budem sakristan u tamošnjoj Jesuiten – Universitätskirche. Jednog dana tamo sam uočio plakat na kojem je pisalo da se vjernici mole da rabe poštanske marke donesu u Misijski ured. Kako je tada već moj rođeni brat Ilija bio nekoliko mjeseci misionar u Zambiji, počeo sam razmišljati čime bih mu ja mogao pomoći. Na našem sveučilištu bilo je studenata iz oko 40 zemalja pa sam tako lako skupio poštanske markice i unovčio ih u Philatelie-Innsbruck. Uspio sam skupiti 500 šilinga i poslati ih svome bratu Iliju. Bila je to prva finansijska pomoć koju je dobio kao misionar. Za mene je to bilo polazište u radu za misije koji je trajao do kraja veljače ove godine.

Nakon četiri i pol godine pozvan sam natrag u domovinu. Neko vrijeme bio sam na Jordanovcu, pa kratko u Splitu, dok nisam dobio konačnu dispoziciju u knjižari FTI-ja koja se upravo osnivala. Radeći u knjižari, usporedo je tekao moj rad za misije.

Jednoga sam dana na tavanu našao 6 kutija poštanskih maraka. Polovicu su bili izgrizli miševi, ali ona druga polovica bila je uporabljiva i uspio sam je prodati za oko 3.000 dolara. Počeli smo skupljati stare razglednice i baviti se numizmatikom.

Godine 1984. premješten sam u Beograd za vozača u Nuncijaturi, ali rad za misije, posebno s markicama i numizmatikom, nisam prekinuo. Pritom su mi pomagala subraća iz Zagreba. Nakon mojeg povratka iz Beograda taj se rad za misije intenzivirao. Preuzeo sam i fond za o. Antu Gabrića, koji su do tada vodili br. Martin Kranjčec i br. Ivan Ereiz. Istodobno sam opet radio u knjižari.

Godine 2009. Misijski je ured dobio vlastite prostorije. Od tada se moglo puno smirenje i djelotvornije raditi za misije. Promet je postao sve veći, poslovi su se umnožili, broj se suradnika povećao i aktivnost Misijskog ureda iz dana u dan se umnoživala. Dolazili su sve češće i dobročinitelji da se porazgovore i dobiju informacije iz prve ruke.

Ipak ovdje treba spomenuti da Misijski ured i pomaganje misija nisu počeli sa mnom. Već 1935. godine Hrvatska provincija DI imala je Misijski ured. Vodio ga je br. Kastelec, ali je onda sve zapelo na početku Drugoga svjetskog rata.

Prvi suradnici i dobrotvoři

Moj brat Ilija, misionar u Zambiji, dolazio je svake dvije godine u domovinu. To smo dobro iskoristili. Zajedno smo obilazili župe. Br. Ilija, koji je inače bio vrlo komunikativan, govorio bi o stanju u Zambiji, o njihovim problemima, ali i o novim mogućnostima koje se

pružaju misionarima. A kako je on imao svoju građevinsku ekipu, mogao je konkretno i zorno predočiti projekte o novim crkvama, samostanima i školama. Naišli smo na veliko razumijenje kod naših vjernika. To nam je uvelike pomoglo da Misijski ured stane na svoje noge i da podupre razne projekte ne samo u Zambiji. Ta suradnja traje sve do dana današnjega.

U posebnom mi je sjećanju ostao prvi susret u Župi Vidovec kod Varaždina. Vrlo srdačno su nas ugostili i s Misijskim uredom ostali u trajnoj vezi. I kada bi br. Ilija dolazio u domovinu, oni su uvijek zaželjeli da se navrati k njima. Djelovali su organizirano. Gospoda Antonija Kočić bila je voditeljica grupe od 70 do 80 članova i redovito su svaki mjesec slali svoje priloge za misije. Svakako moram spomenuti gđu Mariju Russo iz Splita, jednu od najvećih dobročiniteljica misija.

Nastojao sam uvijek odgovarati na sva pisma. Redovio sam potvrđivao primitak za svaki dar, bez obzira na veličinu. Za Božić i Uskrs svima sam slao čestitku s pismenim izvještajem kojim smo misijama te kojim misionarima i misionarkama pomagali tijekom proteklog razdoblja.

Broj dobročinitelja kroz ovako dugo razdoblje nije lako odrediti. Ali bilo ih je ukupno više od 10 000. Točniju sam evidenciju vodio o pokojnim dobročiniteljima, na popisu ih imam točno 650. Kako je većini poznato, svaki mjesec svaki svećenik-isusovac prikazuje jednu sv. misu za žive i pokojne dobročinitelje. A to je mjesečno u našoj Provinciji stotinjak sv. misa. Tako smo i na taj način u trajnoj molitvenoj vezi sa živim i pokojnim dobročiniteljima.

Financiranje gradnji crkava

U Zambiji i Malaviju dosad smo izgradili 20 crkava. Tomu treba pribrojiti i neke škole, samostane, kao i pregrađivanje zgrada za bogosloviju.

Prva i najdraža crkva koja mi je ostala u posebnom sjećanju jest crkva Krista Kralja u

Mumbwi (Zambija). To je prva koju smo sagradili. Inače je br. Ilija u prigodi svoga posjeta domovini objavio je lijepu brošuru o toj crkvi i radu u toj župi. I sam sam mjesec dana boravio u Zambiji i video je.

U posljednje vrijeme posebno smo pratili rad našeg misionara vlč. Borisa Dabu kod Livingstona, koji je upravo započeo svoju treću misijsku postaju. U Malawiju smo u novije vrijeme pomagali slovenskog isusovca i misionara o. Stanka Rozmana pri izgradnji škole za 500 učenika i nove crkve.

Inače je Ured kontaktirao i pomagao prema svojim mogućnostima sestre kongregacije Kćeri Božje ljubavi u Ugandi, sestre francjevke u Kongu, Služavke Malog Isusa na Haitiju, Marijine Sestre u Ukrajini i Beninu, Sestre Karmelićanke Srca Isusova u Rusiji, Sestre Milosrdnice na Solomunskim otocima, jednoga poznatog oca salezijanca u Africi. Dakako da smo bili otvoreni i za potrebe sestara Misionarki Ljubavi u Zagrebu.

Otkad sam preuzeo Misijski ured, posebno sam vodio brigu i o fondu p. Gabrića za potrebe u Indiji.

Suradnja s rođenim bratom Ilijom

Jako smo se dobro razumjeli moj brat Ilija i ja te smo izvrsno surađivali. Br. Ilija slao mi je projekte, a ja sam ih pregledao i nasto-

■ Časna braća Stipe i Ilija Dilber

■ Tri rođena brata isusovci: Ivo, Ilija i Stipo

jao prema mogućnostima pozitivno odgovoriti. A tih je projekata bilo sve više jer se br. Ilija razvio u pravog graditelja i imao je cijelu ekipu radnika, koji su pod njegovim vodstvom gradili. Inače su ga subraća u Zambiji u šali nazivala „Poor Jesuit Brother – Siromašnim isusovačkim bratom” jer su znali da on dobiva najviše sredstava za svoje projekte. Iza njega je stajao Misijski ured u Zagrebu, koji je vodio njegov rođeni brat, a taj bratski tandem neće zatajiti. Ta se suradnja pokazala vrlo plodnom, posebno kad je br. Ilija dolazio u domovinu na odmor. Zajedno smo obilazili župe i tako animirali i predobivali nove dobrotvore. Potrebe u misijama zaista su velike, ali, kad surađujete s rođenim bratom, onda znate da će svaki dar doći u prave ruke.

Br. Ilija pisao je i objavljivao brošure o svom misijskom radu i tako nastojao dobrotvorima izraziti svoju zahvalnost i ujedno im dati dublji uvid u ono što se radi i u što se ulažu njihovi darovi. Već sam spomenuo onu brošuru o Mumbwi, toj prvoj crkvi koju je sa-gradio, a bilo je još sličnih bošura.

Nakon povratka iz misija napisao je dvije knjige. Prva nosi naslov „Život za druge” i to je u nekom smislu njegova autobiografija. Druga

pak njegova knjiga s naslovom „Više smijeha, više zdravlja” pokazuje svu njegovu vedorinu duha koja ga je pratila u životu. Ta je knjiga je doživjela 6 izdanja s oko 10 000 primjeraka.

Što se darova tiče, oni su pokatkad slični onoj udovici iz evanđelja, ali to dolazi iz srca i takvi su darovi, sigurno, popraćeni blagoslovom i molitvama, a to je u misijskom radu posebno važno. Ilija je to cijenio. Ja sam mu bratski pomagao i tako smo zapravo obojica bili misionari: jedan na prvoj crti bojišnice, a drugi u logistici. To je na poseban način ispunjavalo moj redovnički život.

Među dobročiniteljima je bilo i potresnih primjera. Posebno pamtim svog prijatelja Ivana. On je redovito svakog mjeseca svoju njemačku mirovinu donosio u Ured, a sam je živio skromno, gotovo kao beskućnik. Znao je po tjedan dana boraviti na Sljemenu u napuštenoj zgradbi „Željezničara”, ali od pomaganja misija nije odustao.

Među suradnicima Misijskog ureda sva-kako moram spomenuti Tomislava Mandušića, oca petero djece, koji mi je zdušno poma-gao u djelovanju samog Ureda.

Zagreb, 18. 11. 2020.
Razgovarao: o. Petar Galauner, DI

ŠTO ČITAJU HRVATSKI ISUSOVCI

Potaknut anketom o tome što čitaju njemački isusovci iz njihova časopisa za prijatelje *Jesuiten*, učinilo mi se zanimljivim saznati nešto slično i od hrvatskih isusovaca. Nekim svojim kriterijem odabrao sam iz *Kataloga HPDI* imena patara i poslao im e-mailom upitnik sa zamolbom da mi odgovore.

Iz izbora sam izuzeo *Bibliju* jer ona je riječ Božja i nije usporediva ni s kakvim ljudskim mudrovanjem, a u životu isusovca nedvojbeno je neiscrpljivo izvor mudrosti i inspiracija.

Odgovorilo mi je 30 % upitanih, od kojih je jedan odmah na početku izrazio mišljenje da su takve ankete površne, da idu za senzacionalizmom i da su nekorisne.

Osobno se ne slažem s cjelinom takvih zaključaka, premda mogu biti djelomično opravdani. Smisao ankete nadasve ovisi o svrsi koja je zadana. Meni je bio cilj barem malo razgrnuti zastor i otkriti koje su knjige imale utjecaj na neke hrvatske isusovce i što sada čitaju. Bez ulaska u dublju analizu osobno sam zadovoljan onime što sam saznao. Moram također upozoriti da su na anketu pretežno odgovorili profesori na našim učilištima u Zagrebu i Rimu, a od ostalih tek manji dio. Više od polovice njih nije mi odgovorilo ni nakon ponovljene molbe.

Koja je knjiga s vjerskom tematikom imala najjači utjecaj na mene?

Iznenadujuće! Prvo mjesto, kao pisac koji je imao najjači utjecaj na sadašnje isusovce zauzeo je hrvatski franjevac-konventualac Ivon Ćuk (1923. – 1983.), pseudonim Ives Ivonides, knjigama: *Orijaš kršćanstva* (romansirani životopis sv. Pavla), *Vječni zaljubljenik* (romansirani životopis sv. Franje Asiškog) i *Zvijezde koje ne zalamo* (Knjiga prikaza života i tekstova 20 crkvenih otaca). Radi jasnoće dobro je napomenuti da je ovdje riječ o hrvatskim isusovcima srednje generacije.

Na drugom je mjestu po utjecaju Josef Holzner i njegov *Pavao - život i poslanice*.

U tom se nizu zatim navode *Duhovne vježbe* i *Autobiografija* sv. Ignacija, Luigija M. Rulla, *Antropologija kršćanskog poziva*; *Ispovijesti* sv. Augustina, *Postoji li Bog* H. Künga, *Otok svijeta* Michaela D. O'Briena, *Najprije čovjek* Ivana Goluba, *Naša je domovina na nebesima* Alfreda Schneidera, enciklika *Fratelli tutti* pape Franje i pjesme duhovno-religiozne tematike Tina Ujevića, A. Branka Šimića i Silvija S. Kranjčevića.

Koja je knjiga s profanom tematikom na mene ostavila najjači dojam?

Na tom području nema takve usklađenosti kao u prethodnom pitanju pa će nabrojiti neke autore i knjige koje anketirani navode kao one koje su na njih ostavile najjači dojam. To su Aristotelova *Metafizika*, nadasve *Lambda* (12. knjiga); *Emocionalna inteligencija* Daniela Golemana; *Olovne noge* operativnog autora Radomira Premuša;

George Orwell, *Nitko i ništa u Parizu i Londonu*; roman *Graf Monte Cristo* Aleksandra Dumasa; *Posljednja vremena* Michaela D. O'Briena; *Zločin i kazna* F. M. Dostojevskog; trilogija *Judit*, *Krstitelj*, *Poncije Pilat* hrvatskog dramatičara Mire Gavrana; *Gramatika pričanki* Johna Henryja Newmana; *Ludilo gomile* Duoglaza Murraya i *Oprosti mi Nataša* Sergeja Kurdakova.

Koju sam knjigu pročitao u posljednje vrijeme?

Što sada čitaju anketirani hrvatski isusovci? Nabrojiti će autore i naslove koje su označili, a iz kojih se može odgadjeti koje im je područje zanimanja.

Dvojici je u središtu zanimanja pitanje ateizma pa se čita *Religija za ateiste* britanskog filozofa Alaina de Bottona i *Faith of the Father*

■ Isusovačka knjižnica "Juraj Habdelić" na Jordanovcu u Zagrebu

less, The Psychology of Atheism američkog psihologa Paula C. Vitz-a. Čita se također *Duhovnost u suvremenoj medicini i psihijatriji* hrvatskog psihijatra Mire Jakovljevića te *Umijeće ljubavi* klasika, psihanalitičara Ericha Fromma.

Od knjiga koje se bave duhovnošću čita se *Želim ti smiješak* pape Franje, suvremeni priručnik za voditelje duhovnih vježbi koji su napisali Marian Cowan i John Carroll Futrell *Companions in grace: A handbook for directors of the spiritual exercisies of Saint Ignatius of Loyola* i knjiga slovenskog isusovca i poznatog slikara Marka Rupnika *Po Duhu*.

U duhovnu literaturu ubraja se i *P. Petar Perica*, biografija pjesnika i mučenika autora p. Roke Prkačina.

Čita se roman Gilberta Keitha Chesterton-a *Tajna oca Browna i Pozdrav iz Staljingrada* Romana Pavića.

Tu treba još dodati knjigu Michaela Pillsburyja o stogodišnjem nastojanju Kine da postane vodeća velesila u svijetu: *Stogodišnji maraton*.

Ono što se željelo, postiglo se: malo smo razgrnuli zastor i dobili barem neku sliku o duhovnom i profesionalnom profilu hrvatskih isusovaca koji su sudjelovali u anketi.

o. Tonči Trstenjak, DI

Piše: Andreja Šimičić, viša kustosica, Muzej Slavonije, Osijek

ZBIRKA SV. SLIČICA ISUSOVAČKIH MLADOMISNIKA U MUZEJU SLAVONIJE U OSIJEKU

Muzej Slavonije pridružuje se obilježavanju "Ignacijske godine" te jubilarne 90. obljetnici ponovnog dolaska isusovaca u Osijek zavirivši u svoje čuvaonice u potrazi za muzejskom građom kao sponom Osijeka, muzeja i isusovaca.

Isusovci su u Osijeku djelovali još za vrijeme osmanlijske okupacije. Poznato je da je katolike pod Osmanlijama pohodio isusovac Bartol Kašić (1575. – 1650.), pisac i jezikoslovac koji o tome podrobno piše u svojoj *Autobiografiji*. U prigodi oslobođenja od Osmanlija s pobjedničkom vojskom Svetе lige na Miholje 1687. godine u Osijek ulaze i isusovci. Oni u Tvrđi grade sadašnju župnu crkvu sv. Mihajla s karakteristična dva tornja. Odmah su se uključili u pastoralni život grada osnivajući pučke škole i bratovštine, a 1729. godine otvaraju gimnaziju. Propovijedaju na hrvatskom i njemačkom jeziku brinući se o vjernič-

kom puku. Glavna im je zadaća bila organizirati javni kršćanski život u gradu putem redovitih euharistija, slavljenjem kršćanskih blagdana, procesijama te drugim pobožnostima u duhu vremena. U svojim su nastojanjima bili vrlo uspješni sve do ukinuća Družbe Isusove 1773. godine.

Isusovci ponovno u Osijeku

Nakon ponovne uspostave Družbe 1814. godine isusovci u Osijek dolaze tek 1933. godine u kuću koju im je darovala obitelj Ebrić kao zadužbinu prerano preminulog sina Berislava. Tu uredjuju rezidenciju i kapelu Presve-

■ Isusovačka rezidencija u Osijeku

toga Srca Isusova, čime počinje njihovo vrlo živo i uspješno pastoralno djelovanje u Osijeku. Ubrzo postojeća kapela postaje premala i 1940. godine počinje gradnja nove, velike crkve s rezidencijom i konviktom prema nacrtnima vodećega ljubljanskog arhitekta Jože Plečnika. Iako su zidovi podignuti do 7 metara visine, ondašnja je vlast 1947. godine građevinu dala minirati i srušiti do temelja. Isusovci nastavljaju svoj pastoralni rad u postojećim uvjetima. Danas aktivno sudjeluju u vjerskom i obrazovnom životu Grada na Dravi, okupljajući oko sebe mlade, od 1998. godine vodeći *Isusovačku klasičnu gimnaziju* te od 2020. godine prigradsku Župu Mučeništva sv. Ivana Krstitelja u Brijestu.

Mladomisničke sličice osječkih isusovaca

Tijekom toga vremena isusovci su ostavili svoj trag i u zbirkama Muzeja Slavonije. Zbirka svetih sličica tako čuva mali rukovet uspomena na mladomisnička slavlja isusovaca, otkupljenih ili darovanih muzeju te sličicu uspomenu na svete misije s rukopisnom posvetom sluge Božjeg o. Ante Gabrića, misionara u Bengaliji. Riječ je o ukupno 47 svetih sličica, 22 sličice s mladomisničkim slavlja četvorice osječkih isusovaca, jedne zlatne mise i o sličicama sa svećeničkog ređenja četiriju isusovaca u Zagrebu.

Uspomene na misna slavlja uglavnom su identične strukture: na prednjoj strani (aversu) tiskana je slika (simbolična slika, prizor iz Biblije ili života sveca ili pak portretni prikaz sveca), uz koju se pokatkad nalazi i tiskani tekst. Često se citiraju mudre misli propovjednika ili crkvenih naučitelja ili pak biblijski citati, napose iz Novog zavjeta. Na poledini (reversu) podatci su o misnome slavlju: ime mladomisnika, podatak o vremenu i mjestu euharistije, a na sličicama tiskanima od druge polovice 20. stoljeća obično se nalazi i mladomisničko geslo.

Posebno se izdvaja nekoliko svetih sličica koje su uspomene na mlađe mise isusovaca slavljene u Osijeku tijekom 40-ih i 50-ih go-

dina 20. stoljeća. Riječ je o četvorici mlađomisnika: o. Egonu Josipu Scheibelu, zatim o braći oo. Dragutinu i Alojziju Hartlyju te o. Zvonimiru Gutalu.

Egon Josip Scheibel

Rođeni Osječanin isusovac Egon Josip Scheibel (1916. – 1994.) mlađu je misu slavio u Osijeku 1946. godine. Budući da je bio zadnji po abecedi među redenicima 18. kolovoza 1946. u nadbiskupskoj kapelici na Kaptolu, on je ujedno i posljednji svećenik zaređen ručama bl. Alojzija Stepinca. Ostavio je značajan trag kao kateheta mlađeži i cijenjeni propovjednik u bazilici Srca Isusova te kao dugo-godišnji urednik *Hrvatskog programa Radio Vatikana* od 1964. do 1981. godine. Nakon povratka u domovinu živio je u Opatiji, a potom je premješten u Zagreb, gdje je djelovao kao ispovjednik. Svoj zemaljski život završio je 1994. godine i pokopan je na Mirogoju.

Sačuvane su tri njegove različite svete sličice, sve tiskane u crno-bijeloj tehnici u tiskari Glasnika Srca Isusova u Zagrebu, ali istovjetne kompozicije. Uz donji rub svake sličice nalaze se stihovi, povezani sa slikom u gornjem dijelu, a to su: Presveto Srce Isusovo, Bogorodica s Djetetom i Isus okrunjen trnovom krunom. Sve sličice nose oznaku „Religiosa“ i reprodukcije su umjetničkih slika ili njihovih detalja.

Primjerice, Isus okrunjen trnovom krunom detalj je slike Diega Velasqueza *Raspeti Krist* iz Museo del Prado. Poledina je sličice elegantno oblikovana uz jednostavan križ na lijevoj polovici sličice, koji spaja tekst mladomisničkog gesla uz gornji rub i podatke o mlađoj misi uz donji rub. Mladomisničko je geslo citat iz poslanice Korinćanima: *Svima postađoh sve, da sve spasim* (1 Kor 9, 22).

Pri izradi više raznovrsnih svetih sličica za isto slavlje uobičajeno je istovjetno oblikovanje poledine, a mijenja se samo prednja strana.

Dragutin Hartly

Sačuvane su dvije svete sličice mladomisnika rođenog u Valpovu o. Dragutina Hartlyja (1920. – 2008.), revnog i inventivnog pastoralnog djelatnika diljem domovine i drugdje. Mladu je misu slavio 1947. godine u osječkoj tvrđavskoj župnoj, nekada isusovačkoj crkvi svetog Mihajla. U dvama je navratima bio poglavar isusovačke zajednice u Osijeku. Osobito se istaknuo kao revan isповједnik. Utemeljitelj je svjetovne zajednice *Mala obitelj Bezgrješnoga Srca Marijina*.

Sličica s prikazom Isus Krista, u boji, otkupljena je 1999. godine, a *Bogorodica s Djetetom* darovana je 2011. godine. U crno-bijeloj boji reproducirana je slika talijanskoga baroknog slikara Sassoferata (Giovan Battista Salvi), izložena u Vatikanskim muzejima. Bogorodica sjedi na oblaku i u naručju čvrsto grli malenog Isusa, koji u rukama pridržava krunicu. Lijeva joj noga počiva na polumjesecu. Okružuju ih krilate glavice anđela. Uz donji rub sličice nalaze se stihovi marijanske molitve *Rajska kruno, rajska slavo*. Poledina je jednostavna: u donjem dijelu sličice navedeni su podatci o misnome slavlju, u gornjem je mladomisničko geslo: *K Bogu, /koji razveseljuje / mladost moju te ispod malteški križ ukrašen stiliziranim cvjetovima i listovima.*

Zvonimir Gutal

Muzeju su 2011. godine darovane tri svete sličice s mladomisničkoga slavlja isusovca rođena u Osijeku o. Zvonimira Gutala (1920. – 2009.). Mlada misa slavljena je jubilarne, 1950. godine. Ta, jubilarna godina počela

je 1950. godine, proslavljenia nakon ratnih i poratnih strahota i nedraća, u znaku Blažene Djevice Marije. Vrhunac je jubilarne godine bilo proglašenje dogme o Uznesenju Marijinu (papa Pio XII.). Zaključena je u Fatimi 1951. godine te je prigodno tip svetih sličica oblikovan sa slikom Gospe Fatimske i sa stihovima utjehe: *Dođe majka sa nebeskih strana / lječit dječu, punu teških rana*.

Dvije su sličice svojevrstan ručni rad: na pripremljenoj podlozi svete sličice, na kojoj se uz donji rub nalazi geslo svetog Ignacija: *Sve na veću slavu Božju zalijepljene su male crno-bijele sličice isusovačkih svetaca sv. Petra Clavera, odnosno sv. Alfonsa Rodrigeza. Akvareлом su naslikani ukrasi uz sličice. Na poledini je prikazan jednostavan križ, mladomisničko geslo i podatci o misnome slavlju. Kao geslo o. Gutal je izabrao stih Prve poslanice Korinćanima (1 Kor 15, 10): *Po milosti sam Božjoj ono što jesam: svećenik za vječnost*. Zanimljiva je povezanost dvaju svetaca sa sličica: sv. Petar Claver, jedan od najvećih isusovačkih misionara, u misiji u Južnu Ameriku pošao je na nagovor svojeg prijatelja, isusovačkoga časnog brata sv. Alfonsa Rodrigeza.*

Pater Zvonimir Gutal djelovao je kao vrlo uspješni kateheta u Osijeku te je zbog toga 1955. godine bio uhićen i osuđen na 5 godina robije koju je odslužio u zloglasnom kazamatu Stara Gradiška. Nakon povratka iz zatvora, od 1960. godine pastoralno je djelovao u Zagrebu, a potom u Beogradu. U Beogradu je od 1971. do 1977. godine bio župnik i superior isusovačke rezidencije. Beogradska je televizija inspirirana njegovim pastoralnim uspjesima o njemu snimila i emitirala dokumentarni film *Preko puta*. U pastoralnom se djelovanju diljem Hrvatske isticao radom s mlađeži. Umro je 2009. u Zagrebu, a pokopan je na Groblju svete Ane u Osijeku.

Alojzije Hartly

Najmlađi je od spomenutih osječkih mladomisnika o. Alojzije Hartly (1921. – 1990.), mlađi brat o. Dragutina. Do 1970. godine bio

je pastoralno vrlo aktivan širom domovine, a u ljeto 1970. godine otisao je u Kassel u Njemačkoj kao dušobrižnik na Hrvatskoj katoličkoj misiji. Družbu Isusovu napustio je 1982. godine i nastavio raditi u Kasselu kao dijecezanski svećenik. Misiju je vodio sve do iznenadne smrti u zrakoplovu na putu u Hrvatsku 1990. godine. Pokopan je na Mirogoju u Zagrebu.

Sačuvano nam je čak šest različitih svetih sličica tiskanih kao uspomena na njegovu mladu misu u Osijeku 1952. godine. Dio je sličica otkupljen, dio darovan, a potječe iz ostavština osječkih obitelji. Sve su te sličice s varijantama slika Presvetoga Srca Isusova ili Bezgrješnog Srca Marijina te s citatom iz evanđelja (Mt 11, 28) uz donji rub ispod Isusova lika: *Učite se od mene, jer sam / krotak i ponizan srcem.* Ispod Marijinog lika je zaziv: *Slatko Srce Marijino, / budi spasenje moje!*. Poleđina je oblikovana kao jedinstvena cjelina, u gornjem je dijelu Kristov i Marijin monogram, a ispod se nalazi mladomisničko geslo te u donjem dijelu podatci o misnome slavlju. Mladomisničko geslo o. A. Hartlyja jest pripjev marijanske pjesme: *Očuvaj našu vjeru, / Utvrди ufanje; / Obrati mila Majčice / Nevjernike sve!*.

Zanimljivo je da su kao geslo uzeti stihovi nastali tek koju godinu prije, a autor im je franjevac o. Paškal Cvekan. Stihovi su nastali na jednom hodočašću varaždinskih vjernika u Mariju Bistrigu 1946. godine i pjevaju se na melodiju pučke crkvene pjesme iz Jalžabeta,

kako je to sam autor više puta naglašavao. U početku se pjevala na hodočašćima u Mariju Bistrigu, ali uskoro se proširila na mnoga druga marijanska svetišta.

Ovaj podsjetnik na nabožne sličice osječkih isusovačkih mladomisnika malo je prilog uz Ignacijsku godinu te uz 90. obljetnicu ponovnog dolaska isusovaca u Osijek. Maleni predmeti brižljivo čuvani među stranicama molitvenika i obiteljskih knjiga smatrani tek iskazom pučke pobožnosti uglavnom ostaju po strani istraživača sakralne baštine. No baš kao i vrijedna slikarska i kiparska djela u crkvama i na trgovima te kao vrijedna književna nabožna baština, tako i ove sličice imaju važnu ulogu u očuvanju katoličke vjere i kršćanske tradicije te mogu biti vrijedan izvor podataka o onome tko ih čuva i časti.

OBNOVA BAZILIKE I REZIDENCIJE U PALMI

Obnova nakon potresa obuhvaća našu baziliku i Rezidenciju u Palmotićevoj ulici u Zagrebu, koju čine dva krila, južno – kućni broj 33 i sjeverno – kućni broj 31. Ovi objekti pripadaju istom rangu kulturne zaštite pa zato i idu u obnovu kao jedan projekt.

Obnova se u ovoj godini intenzivirala potpisivanjem ugovora o konstrukcijskoj obnovi i izborom izvođača, a to je tvrtka PP – Invest d. o. o. iz Donjeg Stupnika, sa svojim podizvođačima. Oni su do sada postavili skele na svim objektima izvana, a u bazilici i iznutra. To je omogućilo u cijelosti skidanje stare žbuke izvana na zidovima i navlačenje nove, ojačane karbonskom mrežom koja je kroz mnogobrojne rupe povezana s istom takvom iznutra. Rad na samom svodu bazilike za sada je na čekanju, ali se zato radi na učvršćivanju tornjeva novom armiranobetonском konstrukcijom iznutra, a koja će u gornjim dijelovima biti samo čelična. Uvjet za te radeve bilo je skidanje kupola, što je bilo učinjeno 28. svibnja 2022. velikom dizalicom na spektakularan način. Kupole su smještene na posebna kolica u dijelu vrta iza Bazilike i na njima se također obavlja restauracija. Skinut je stari bakar i njega će zamijeniti novi, a, budući da je glavnina drvene konstrukcije u dobrom stanju, odstranit će se samo ono što je instrunulo od vlage.

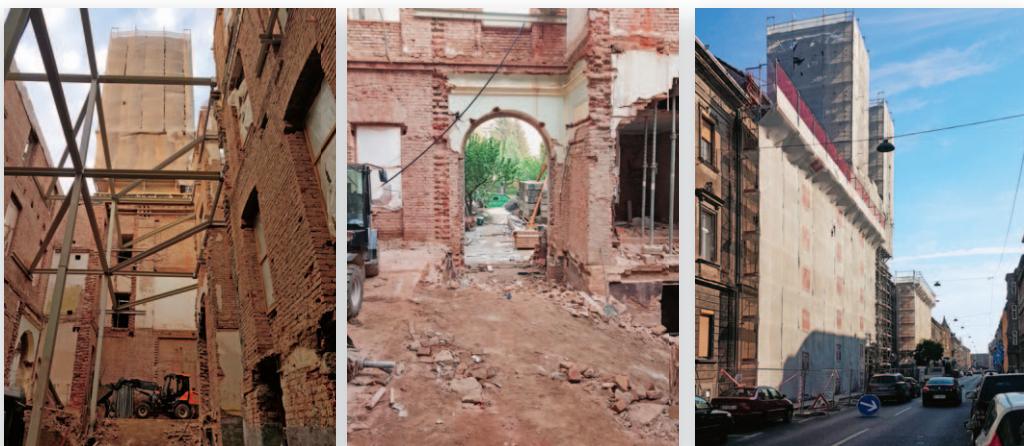
Nakon što su iseljene sve zajedničke prostorije (podrum, kuhinja, spremište s ma-

lom hladnom komorom, blagovaonica, govornice, kapelica, aula, biblioteka), a i pojedini patri, predali smo južno krilo Rezidencije na obnovu. Uz dopuštenje konzervatora iznutra će se sve srušiti tako da će ostati samo vanjski zidovi, koji jamče izvoran izgled. Iznutra će tako zapravo nastati nova kuća, s novim betonskim dekama i zidovima, rasporedom prostorija, dizalom i sobama u potkovljju. U taj dio kuće nakon obnove ponovno će biti smještena isusovačka zajednica patara i braće, koja to željno iščekuje, a kada će to biti? – Ne pitajte!

I dok je u južnom krilu iznutra već gotovo sve srušeno, isti postupak za sjeverno krilo tek je na početku. Sve institucije (Provincijalat DI, Glasnik SIM, FTI – izdavaštvo, knjižara, župni uredi Palme i Sljemeđa, pjevaonica Akademskog zbora Palma, ured Magisa, ured Postulature p. A. Gabrića) i jedanaest patara iselilo se tijekom ljeta i rujna tako da je u listopadu i na toj zgradi započela obnova. Za sada su postavljene skele, skida se stolarija i kreće se od krova.

Ti radovi na kućnom broju 31 uvjetuju i novu dinamiku kretanja, tako da je od 26.

rujna o. g. radi sigurnosti vjernika zatvoren ulaz za sve na staroj porti do 17.30 sati, a omogućen je novi ulaz kroz Draškovićevu ul. 54 i dalje kroz naš vrt do pastoralnog centra. Taj ulaz omogućilo nam je Zagrebačko elektrotehničko poduzeće (ZEP) i na tome smo im neizmijerno zahvalni, jer je tako vjernicima omogućen pristup tijekom dana, rad Župnog ureda te vjeronauka i drugih aktivnosti. Zato i poduzeće i sve djelatnike, svima vama dragi

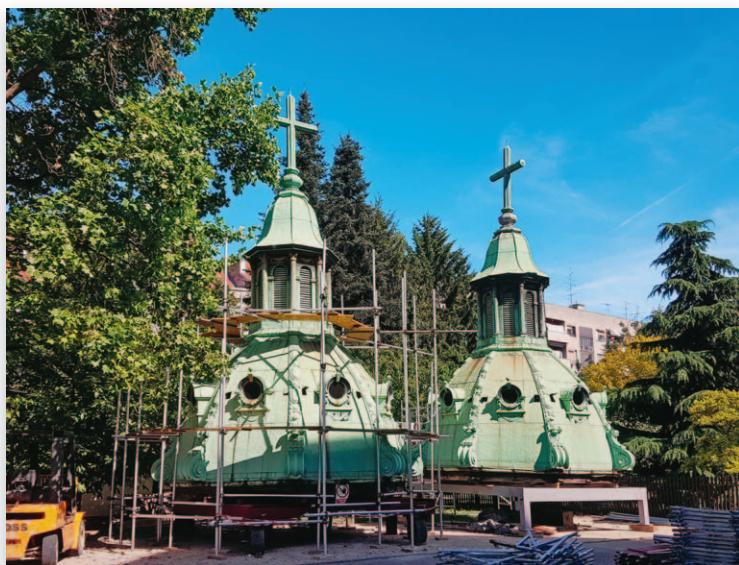
**Zaklada „Anamarija Carević“
Palmotićeva 31, 10000 ZAGREB
OIB: 91879470475
IBAN: HR7823900011101186505
S napomenom: Donacija za obnovu
Bazilike i izgradnju pastoralnog
centra „Anamarija Carević“.**

prijatelji, preporučujem u molitve da ih dobri Bog nagradi svojom milošću i da ova suradnja lijepo traje dokle god nam bude trebalо.

Sve ove promjene i ograničenja uvjetovali su i smanjenje pastoralu isusovaca u Palmi. Trenutačno nas je jedanaest patara i jedan časni brat, a prije potresa bila su nas tridesetorka! Ne služe se više rane sv. mise radnim danom u 6.00 i nedjeljom u 7.00 sati. Nešto je smanjeno i ispovijedanje, ali za sada ispunjavamo sve pastoralne potrebe naših vjernika i hodočasnika Presvetom Srcu Isusovu i blaženom Ivanu Merzu.

Bl. Ivan sada ima posebno mjesto u našoj dvorani-crkvi gdje mu je napravljen pikeljni sarkofag, a koji ujedno služi i kao glavni oltar. Naime, kako je i sav inventar iz bazilike morao biti premješten, a svoje mjesto našao je u posebnom spremištu, tako je i tijelo našeg Blaženika moralo biti premješteno i naći novo mjesto. Radost je mnogih blaženikovih štovatelja što je ostalo u našoj Palmi.

Naš Blaženik zagovara čitavu obnovu, a spominjemo ga u molitvi koju molimo pod svakom sv. misom. Donosimo tu molitvu u posebnom okviru u nadi da ćeće je i vi s nama rado moliti.

To je ujedno i naša duhovna nada za budućnost, a ona materijalne prirode svakako ste i vi, naši dragi dobročinitelji, kojima zahvaljujemo na dosadašnjoj pomoći, bilo da je došla preko naše Zaklade za obnovu bazilike Srca Isusova i izgradnju pastoralnog centra

Anamarija Carević, bilo na drugi način. Svaka je vaša pomoć znak vaše ljubavi, ali i poticaj nama da se i dalje trudimo i za duhovnu obnovu duša i za materijalnu obnovu potrebnih nam objekata.

Koliko god smo skučeni, u buci i prašini, u prilagođenim prostorima i ometani, ipak doživljavamo zajedno sa sv. Pavlom da *ljubav sve nadvladava*. To posebno osjećamo iz vrela ljubavi – Presvetog Srca Isuso-

va, s križa Gospodinova i iz presvete euharistije. Uvijek se radujemo kad smo dionici toga, a pogotovo u zajedništvu s vama te napose u posebnim prigodama i svečanostima, posebno u nastavku devetnice prvih petaka i pobožnosti Presvetom Srcu. Na tom zajedništvu i na svim darovima još vam jednom zahvaljujemo i pozivamo vas da nam i dalje враћate. Nije bitan ulaz (sada iz Draškovićeve 54), u Palmu ste uvijek dobrodošli!

o. Stipe Balatinac, DI

MOLITVA ZA OBNOVU BAZILIKE

BOŽANSKI SPASITELJU ISUSE KRISTE,
UTJEČEMO SE TVOJOJ DOBROTI I MILOSRĐU,
U ŽARKOJ POBOŽNOSTI TVOJEMU PRESVETOM SRCU,
MOLIMO ZA OBNOVU NAŠE BAZILIKE:
UMNOŽI NAŠE ZALAGANJE,
POTAKNI VELIKODUŠNOST DOBROČINITELJA
I NADAHNI NAM ISPRAVNE ODLUKE.
NEKA NAM U SVEMU TOME POMOGNE
I ZAGOVAR BLAŽENOG IVANA MERZA,
KAKO BI I NAŠI ŽIVOTI I DJELA
BILI NA VEĆU SLAVU BOŽJU! AMEN.

NOVA KUĆA U KOLEGIJU NA JORDANOVCU

U prethodnom broju Ignacijeva puta pisali smo o preseljenju isusovačke zajednice koja je živjela na Jordanovcu 110 u Zagrebu na Fratrovac, kao i o vremenu koje je neposredno prethodilo tomu.

Više je od godinu dana boravka naše zajednice na fratrovačkom brežuljku u prekrasnom okruženju prirode i mira. Sama se Božja providnost pobrinula da se upravo dovršavala nova zgrada na Fratrovcu u vrijeme kad smo se morali iseljavati s Jordanovca. I uglavnom u novoj kući sve funkcioniра, a u novom i lijepo uređenom prostoru nije bilo teško priviknuti se.

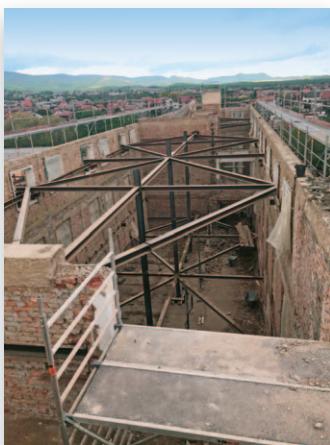
Nakon što se i zajednica u *Palmi* morala smanjiti zbog preseljenja u dio nekadašnje „tiskare”, Provincijalat i nekoliko članova preselili su se na Fratrovac. Provincijalat svoje urede ima na Jordanovcu, kao i *Glasnik Srca Isusova i Marijina* i njegov urednik. No ostala je na Fratrovcu još pokoja soba za goste, iako se npr. u blagovaonici traži mjesto više kad smo svi prisutni. A to je nedjeljom i blagdanićima, kada na objed dolaze subraća s Jordanovaca i s Laščinske.

Sigurno mnoge zanima kako je s obnovom Kolegija na Jordanovcu? Gotovo kao u vici mogao bih reći: ima jedna dobra i jedna

loša vijest. Ukratko dobra je: prva faza konstrukcijske obnove ide dobro. Loša je vijest: neizvjesnost oko druge faze, odnosno kompletne obnove. Krenimo od točke na kojoj smo stali u prethodnom broju *Ignacijeva puta*, a pisao sam da smo završili javnu nabavu za izvođače i nadzor, te da smo u očekivanju izbora kao i sklapanja ugovora s izvođačem i nadzorom. Za izvođača je izabrana tvrtka *Inggrad*, jaka i solidna firma koja je do sada opravdala sve to. Za nadzor je izabran *Inwestinženjering*.

Ugovor s izvođačem potpisali smo 21. siječnja 2022. i odmah su započeli pripremni radovi, od prijave gradilišta pa do razgraničivanja gradilišta. Brzo su također došli i prvi radnici prazniti kuću jer ostalo je još nešto starog namještaja i drugih stvari. Nakon što su sve ispraznili krenulo se u rušenje svihнутarnjih zidova. Zavod za zaštitu spomenika donio je odluku da se trebaju ostaviti samo vanjski zidovi i stubišta, a sve ostalo se ruši, pa i veliki srednji nosivi zid. Da se kuća ne bi

urušila, trebalo je izraditi nutarnju čeličnu konstrukciju koja bi sprezanjem zidova i zahvatima kroz prozorske otvore držala čvrstim ostatak zgrade. Nakon tako zahtjevnog zahvata i rušenja unutrašnjosti Kolegija ostala su samo tri stubišta i vanjski zidovi bez krova.

Potom se krenulo u izradu „kuće unutar kuće“. Zakopalo se oko 60 cm ispod podrum-ske ploče i povezalo stare temelje s novim. I krenulo se u izradu armiranobetonske konstrukcije, odnosno izradu novih zidova uz postojeće, kao i novoga nosivog zida posred zgrade. Novi zidovi debljine 20 cm povezivali su se utorima i ankerima sa starima, a srednji nosivi zid od 25 cm pomaknut je prema hodnicima koji će sada biti nešto uži od prijašnjih. I tako od podruma do prve ploče, pa drugog, trećeg kata, a ovih smo dana stigli do zadnje ploče. U krilu prema sjeverozapadu već je postavljena čelična krovna konstrukcija, a tom su prigodom izvođači izvjesili i hrvatsku zastavu, kažu kako je to i običaj kad se dođe do te razine izvođenja. Dinamikom kojom se zasada izvode radovi, prepovstavljam da bi do Božića mogao biti dovršen i krov. A time i prva faza za koju smo zasad dobili sredstva iz europskih fondova. Potom će, sigurno, trebatи možda još mjesec dana da bi se očistilo i uredilo gradilište, te otklonili eventualni propusti.

Ugovor s izvođačima potpisani je do 31. ožujka 2023., a, kako je Ministarstvo kulture

kao rok za izvođenje ove, prve faze, odnosno obnove konstrukcije zgrade, odredilo datum 30. lipnja 2023., ostaje nam nekoliko mjeseci za eventualno još neke radove. Plan je tražiti dodatnu mogućnost i sredstva da u tom vremenu pokušamo postaviti nove prozore i obnoviti fasadu. Time bi zgrada Kolegija bila zatvorena i zaštićena od vremenskih nepogoda, te bi mogla čekati početak druge faze za koju nismo sigurni kada će se ostvariti.

Nova zgrada Kolegija uvelike zadržava unutarnju strukturu kakva je bila, uz poneku promjenu kao što je npr. premještanje kapelice iz potkrovљa na mjesto gdje je nekada bila, tj. u prizemlje, izgrađen je prostor za dva dizala, sobe će doživjeti male preinake itd., ali vanjski prozori mnogo toga limitiraju i ne dopuštaju prevelike promjene. No do finalizacije čitavoga projekta i novog života u zgradici Kolegija trebat će još mnogo molitava i novaca. Naša zajednica svaki dan čini ovo prvo i moli se sv. Josipu, zaštitniku Kolegija, za uspješan dovršetak obnove.

Mnogo je toga napravljeno od zadnjeg izještaja, a nadam se da ćemo u sljedećem čitati kako smo pri kraju cijelovite obnove Kolegija. Barem želim vjerovati da je to moguće. Kako god bilo, prepustimo se Božjoj providnosti, a u ovom slučaju može i prekriženih ruku.

o. Blaženko Nikolić, DI

ISUSOVCI OPET U MAKEDONIJI

Skopski biskup Kiro Stojanov u nedjelju 4. rujna 2022., uoči spomendana svete Majke Terezije, za vrijeme mise u katedralnoj crkvi Presvetog Srca Isusova u Skoplju predstavio je novoga katedralnog župnika o. Vinka Masača i kapelana o. Marijana Bešlića, obojica isusovci, te zahvalio dosadašnjem župniku don Pavu Šekeriji i don Davidu Regaldu na požrtvovnom služenju Crkvi u Makedoniji. Na misi preuzimanja župe kao delegat provinčijala Hrvatske pokrajine DI nazočio je o. Marijan Steiner, superior isusovačke rezidenčije u Beogradu. Ovo je četvrti dolazak isusovaca u Makedoniju u protekla 2 stoljeća.

Za albanske katolike u Makedoniji i Kosovu brinuli su se već tijekom druge polovice 19. st. tzv. leteći misionari – talijanski isusovci koji su imali svoju središte u Skadru, gdje su od 1859. g. vodili sjemenište, odnosno od 1862. g. *Papinski albanski kolegij*. Usred Prvoga svjetskog rata 1917. g. isusovci *Albanske misiye Venetske provincije* DI preuzimaju Župu Srca Isusova u Skoplju koja će dekretom o. generala Vladimira Ledochowskog 1922. g. biti pripisana Viceprovinciji Jugoslavije. Prvi župnik i vicesuperior nove postaje DI bio je član Venetske provincije o. Gašpar Zadrima, Albanac, a duhovni pomoćnik Slovenac o. Anton Bukvič.

■ o. Franjo Jambrešković, DI

Prvi hrvatski isusovac koji je u Makedoniji ostavio traga bio je o. Franjo Jambrešković (1890. – 1969.) koji je u Prvome svjetskom ratu kao vojni kapelan austrougarske vojske u Makedoniji naučio albanski jezik. Otac F. Jambrešković poslan je u Skoplje

■ Crkva, kasnije katedrala Srca Isusova u Skoplju porušena u potresu 1963.

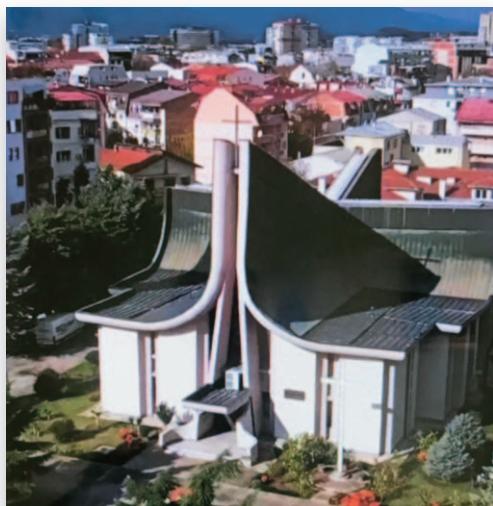
■ Članovi Marijine kongregacije 1927. s o. Franjom Jambreškovićem u Skoplju. Gonxha Bojaxhiu sjedi prva s desna.

1923. g., a početkom svibnja 1925. g. imenovan je poglavarom skopske rezidencije DI, župnikom, katehetom i voditeljem *Marijine kongregacije*. Razvio je vrlo plodan apostolat u skopskoj župi koja je prostorno prelazila čak i granice Makedonije. Naime zbog administrativnih, vojnih i drugih razloga u Sko-

plje i u cijelu Makedoniju novonastala država SHS počinje naseljavati dosta državnih službenika katolika Hrvata i Slovenaca koji su tvorili tamošnju katoličku dijasporu o kojoj se trebalo brinuti.

Da bi povezao svoje župljane, o. Franjo Jambrešković uoči Uskrsa 1928. izdaje župno glasilo *Blagovijest*. Taj skromni župni list, složen ručnim sloganom, tiskao se latinicom u 500 primjeraka na 4 stranice i poštom slao raspršenim župljanima. Isusovci su ga uređivali do odlaska iz Makedonije 1935. g. *Blagovijest* će s vremenom postati časopis katolika na istočnom području ondašnje države, a tiskao se dijelom i cirilicom. Uredništvo je 1946. preseljeno u Beograd, a danas list izlazi pod imenom *Blagovest* kao časopis Beogradske nadbiskupije.

Upravo je o. Franjo Jambrešković preko *Marijine kongregacije* duhovno vodio djevojku Gonxhu Bojaxhiu (danas sv. Majka Terezija), oduševljavao ju je za misije te usmjerio u redovnički poziv i u rujnu 1928. organizirao njezino putovanje preko Zagreba do Dublina, odakle je 1. prosinca iste godine otputovala u Indiju.

■ Sadašnja katedrala Srca Isusova u Skoplju

Godine 1934. biskup Janez F. Gnidovec preseljuje se iz povijesnoga sjedišta biskupije Prizrena u Skoplje u župnu kuću, a župu preuzimaju slovenski dijecezanski svećenici. Zbog nemogućnosti daljnega djelovanja isusovci su te jeseni odlučili napustiti Skoplje.

Zbog pomanjkanja dijacezanskog klera na poziv biskupa Smiljana Čekade isusovci 1963. ponovno preuzimaju Župu Srca Isusova u Skoplju. Župnik je o.

Antun König kojeg će 26. srpnja te godine zadesiti razorni potres, kada su porušeni crkva i župni dvor. Naslijedio ga je o. Drago Hartli koji je, uz ostalo, revno obilazio hrvatske isusovačke i druge bogoslove koji su u ono doba služili vojni rok u Makedoniji. Misa se služila u improviziranoj baraci sve do 1977. g., kada je sagrađena nova katedrala. Isusovci će drugi put napustiti Skoplje 1970. g.

Opet isusovci stižu u Makedoniju 2003. g., kada u Ohridu preuzimaju vođenje Biskupijskog duhovnog centra te će ostati do 2010. g. Poglavar te ohridske isusovačke zajednice bio

■ Novi župnik o. Vinko Maslač, DI pred biskupom Kirom Stojanovim potpisuje dekret primopredaje župe.

je o. Stjepan Kušan, a s njime su bili o. Srećko Cetinić i br. Ivan Olujić.

U Sjevernoj Makedoniji katolici čine manje od 1 % stanovništva. Prema objavljenoj statistici u Skopskoj biskupiji postoje dve župe rimskog obreda (Skoplje i Bitola) s oko 3700 rimokatolika. Grkokatoličkoj eparhiji, osnovanoj 2017. g. sa sjedištem u Strumici, pripada oko 12 000 grkokatoličkih vjernika organiziranih u 7 župa. Eparhijom predsjeda također skopski biskup i eparh mons. Kiril Stojanov.

o. Tonči Trstenjak, DI

DO NEBESA NEK' SE ORI!

Dokumentarni film o pjesniku i mučeniku o. Petru Perici

Dokumentarni film „Do nebesa nek' se ori“ o pjesniku i mučeniku o. Petru Perici, premijerno je prikazan u ponedjeljak 24. listopada u Zagrebu u Dvorani „Antun Bauer“ Fakulteta filozofije i religijskih znanosti na Jordanovcu.

Otac Petar Perica poznat je u hrvatskom narodu kao autor pjesama „Do nebesa nek' se ori“ i „Rajska Djevo, kraljice Hrvata“. Bio je odgojitelj, apostol katoličke mladeži i duhovnik Križarskoga bratstva. zajedno s još 52 ugledna Dubrovčanina, među kojima je bilo i sedam katoličkih svećenika, o. Pericu su bez suđenja ubili partizani na otočiću Daksi u

noći s 24. na 25. listopada 1944. Strijeljan je i bačen u zajedničku jamu.

„Dokumentarni film govori o tom mučenju, ali istodobno slavi Boga kroz život i pjesmu“, rekao je provincijal Hrvatske pokrajine Družbe Isusove p. Dalibor Renić.

Film je dovršen 2022. godine, a nastao je u koprodukciji Hrvatske pokrajine Družbe

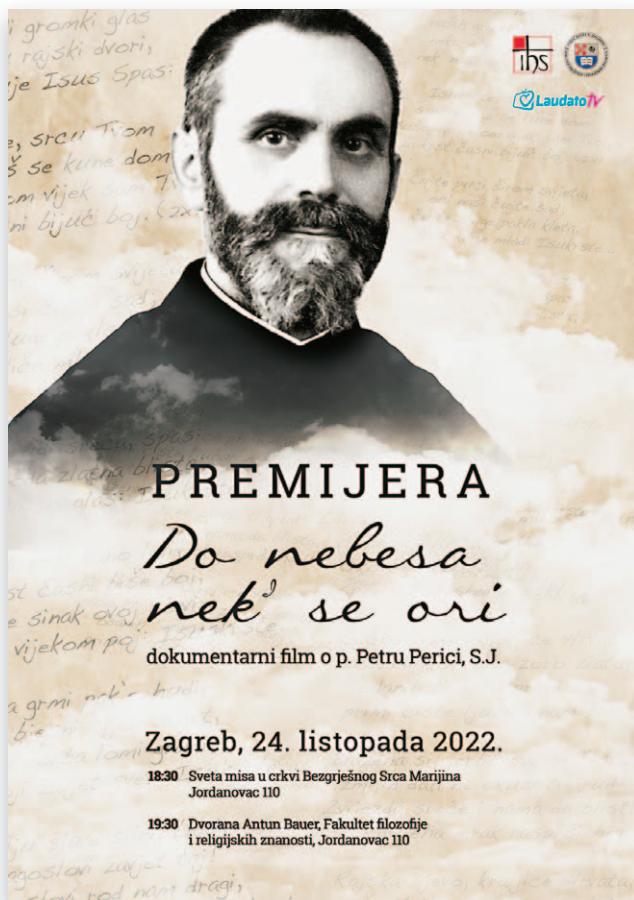
Isusove i Laudato televizije. Re-dateljica filma je Nada Prkačin, a veliku zaslugu za snimanje filma ima pokojni p. Roko Prkačin, autor knjige O. Petar Perica. Pjesnik i mučenik koji je zajedno sa snimateljem Danijelom Vorihom posjetio sve lokacije važne za život i rad o. Petra Perice. Film je prožet pjesmama o. Petra Perice te osobito njegovim zavičajem, a to je Kotišina, malo mjesto pod stijenama Biokova, ponad Makarske.

Nakon prikazivanja filma kratko se uime Laudato TV obratio snimatelj Danijel Vorih. Recao da se upravo i naslov filma referira na njegovu poznatu pjesmu, a to je bio i njegov prvi dojam kada je 2018. godine s p. Prkačinom u njegovoj rođnoj Kotišini ugledao taj impozantno stjenoviti krajolik s jedne strane i plavetnilo mora s druge strane. „Tim stihovima kao da je pjesnik izrazio divljenje Stvoritelju što ih je tako čudesno oblikovalo“, rekao je Vorih. „Bio je čovjek niska rasta i boležljiv, ali njegov duh i dandanas ori do nebesa“, rekao je Vorih.

Kroz svjedočenja brojnih osoba koje su ga imale priliku upoznati ili su s njim rodbinski vezane, film donosi poveznice tijekom cijelog njegova života s mjestima gdje je studirao i gdje je radio. Svjedočili su i ljudi koji su na njegov zagovor ozdravili ili su na njegov molitveni poticaj postali svećenici. Otac Roko je posvjedočio da su u zadnjim trenutcima, idući na strijeljanje, svećenici pjevali „Tebe Boga hvalimo“.

Vorih je naveo i lokacije na kojima je snimao: od Dakse i Dubrovnika, njegove rodne Kotištine, Makarske, Travnika, Splita, Zadra do Šibenika i Zagreba.

Premijeri filma nazočila je i ministrica kulture i medija Nina Obuljen Koržinek koja

je kao Dubrovkinja posvjedočila koliko je i danas živo sjećanje na o. Petra Pericu, ali i na taj strašan zločina koji se dogodio samo tjeđan dana nakon ulaska partizana u Dubrovnik. „Nije im trebalo ni tjedan dana da zatvore i ubiju najuglednije članove društva u Dubrovniku. Cilj tog terora bio je ubiti duh“, rekla je ministrica.

U ovoj prigodi pjesme o. Perice izveo je Akademski zbor bazilike Srca Isusova „Palma“. Prije projekcije filma dr. sc. Ivica Musa održao je kratko predavanje o značenju mučeništva u svim religijama pa tako i u kršćanstvu. Predavanje i premijera filma održani su u sklopu obilježavanja Dana religijskih znanosti na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu.

ČETVORICA MLADIĆA STUPILA U ISUSOVAČKI NOVICIJAT U SPLITU

Obredom „oblačenja“ isusovačkih talara u petak 23. rujna četvorica mladića završila su razdoblje kandidature i započeli novicijat Družbe Isusove u Splitu, u koji su stupili na Malu Gospu, izvijestili su iz Hrvatske pokrajine Družbe Isusove. Nakon obreda koji se održavao u novačkoj auli, slijedila je misa u novicijatskoj kapeli sv. Stanislava Kostke na kojoj su sudjelovali članovi isusovačke zajednice, a predstavio je učitelj novaka o. Hrvoje Mravak.

To su Zagrepčani Marko Balaško, Robert Matečić i Vilim Mufić te Bruno Zebić iz Dragalića. Svi su tijekom posljednjih godina bili

povezani s isusovcima u Palmotićevoj ulici u Zagrebu, bilo kroz ministriranje, aktivnosti u pastoralu mlađeži i laičkim udrugama ili kroz duhovne vježbe u svakodnevici.

Isusovački novicijat traje dvije godine, nakon čega se polaže jednostavni vječni zavjeti a potom slijede studiji filozofije i teologije. U novicijatu se upoznaju duhovnost i zajednički život Družbe Isusove. Najvažniji su događaj 30-dnevne duhovne vježbe u šutnji.

Ove godine su u isusovačke novicijate diljem Europe stupila 32 mladića.

■ Sadašnji isusovački novaci s učiteljem novaka o. Hrojem Mravakom i njegovim socijem o. Vatroslavom Halambekom

Marko Balaško rođen je 2003. godine u Zagrebu. U Župi Presvetog Srca Isusova u Zagrebu ministirao je deset godina te je tako upoznao isusovce prije nego što je sam išta znao o sv. Ignaciju i povijesti Družbe. Nakon osnovne škole upisuje školu za grafiku, dizajn i medijsku produkciju u Zagrebu. Nakon mature odlučio je poći putem redovništva u Družbi Isusovoj.

Robert Matečić rođen je 1996. godine u Zagrebu. Završivši osnovnu školu i VII. gimnaziju, 2015. godine upisao je studij engleskog i njemačkog jezika te književnosti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, koji je završio 2021. Nakon određenog lutanja što se tiče vjere počeo je ponovno sakramentalno živjeti 2019. godine. Sljedeće godine došao je u SKAC Palmu, gdje je upisao 3D formaciju i upoznao se sa sv. Ignacijem i ignacijskom duhovnošću. Na poticaj svojeg duhovnika o. Zvonimira Rubinića u njemu se razvila čežnja za služenjem Crkvi te se nakon molitve i razmišljanja odlučuje za ulazak u novicijat Družbe Isusove.

Vili Mufić rođen je 1994. u Zagrebu. Nakon osnovne i srednje škole diplomirao je na Rudarsko-geološko-naftnom fakultetu u Zagrebu, smjer Geotehnika. Radio je dvije godine kao građevinski inženjer na terenu u Čakovcu, Lici i u Rijeci. U studenome 2021. odlaže na sedam mjeseci u Benin (Afrika), gdje volontira u sklopu katoličke misije Marijinih sestara Čudotvorne medaljice i u tom razdoblju biva mu potvrđen poziv na svećeništvo. Budući da se obratio u duhovnim vježbama u svakodnevici, a i sav daljnji duhovni razvoj događao se u okviru ignacijske duhovnosti, odlučio se za Družbu Isusovu.

Bruno Zebić rođen je 1992. u Rijeci, a odrastao je u obiteljskoj kući u Dragaliću. Nakon osnovne škole u Dragaliću te Elektrotehničke i ekonomske škole u Novoj Gradiški, a za vrijeme traženja vlastita poziva i poslanja, radi nekoliko godina sezonske poslove te od 2015. do 2018. g. u MUP-u RH poslove temeljne Policije. Godine 2016. nakon jednog hodočašća u Međugorje pozvan je u formaciju Molitvene zajednice Srca Isusova iz Palmotićeve. Kroz razne apostolate Zajednice, ignacijsku duhovnost kojoj su privrženi, razgovore s duhovnim ljudima počeo je otkrivati da i njega Gospodin poziva na „nešto više“. Uz pomoć duhovnika, molitve i promišljanja u svjetlu pravila za razlučivanje duhova te pojedinih duhovnih utjeha, donio je odluku i odabrao Družbu Isusovu kao Zajednicu i Dom gdje će nastaviti svoj zemaljski hod.

■ VIJESTI ■

Isusovačka Volonterska mreža „Ante Gabrić“

Isusovačka udruga Centar za duhovnost i kulturu „Ignacije“ predstavila je na spomen-dan sv. Nikole, u ponedjeljak 6. prosinca 2021., u Zagrebu Volontersku mrežu „Ante Gabrić“, program edukacije i slanja volontera na višemjesečno volontersko iskustvo izvan Europe.

Predstavljanje je prigodno organizirano na blagdan svetog Nikole koji je volio pomagati svima, a napose siromašnima. Dan prije obilježen je Međunarodni dan volontiranja te je ovo bila prigoda podsjetiti se na to da se zajednički mogu napraviti velike stvari za one u potrebi.

Govornici na predstavljanju Volonterske mreže „Ante Gabrić“ bili su voditelj Centra Ignacije Tvrtko Barun, volonterke u Kamerunu i Tanzaniji Branka Patafta i Mejrema Luji-nović te Nigerijac koji u Hrvatskoj živi već 12 godina Prince Wale Soniyiki.

Volontiranje je najveća snaga koja pridonosi razvoju i promjenama u društvu, a volonteri darivanjem svojega vremena, znanja i iskustva, pridonose razvoju zajednice u kojoj djeluju, ali i društva u cjelini. Volonterska mreža „Ante Gabrić“ volonterima će omogućiti iskustvo susreta s ljudima afričkih, južno-američkih i azijskih naroda, njihovim potrebama, kulturom i običajima – bilo da je riječ o izgradnji infrastrukture, brizi za djecu, škola-ma, sirotištima, umjetnosti itd. Iskustvo je to koje mijenja uvjete života tih ljudi, a u isto vrijeme obogaćuje život volontera.

Projektu se mogu priključiti svi koji imaju vještine, znanja i iskustva – ali i vremena. Samo priprema za odlazak u te zemlje traje četiri mjeseca da bi se volonter pripremio na izazove s kojima će se susresti. U samoj pripremi

stavit će se naglasak i na duhovnost, ali i na pitanje kulture, različitosti u običajima, načinima ophođenja, komunikacije, lokalnoj zajednici, povijesti te države, društva i politike. Sve je to važno da bi osoba ondje mogla kvalitetno proživjeti svoje volontersko poslanje.

Posebnost Centra za duhovnost i kulturu Ignacije jest u tome što je to u potpunosti volonterski projekt i trenutačno je u rad Centra uključeno više od 40 volontera iz pet različitih zemalja. Centar nudi tradiciju svetog Ignacija svima koji žele rasti u zrelosti i autentičnosti svojega duhovnog života. Ta je tradicija provjerene kvalitete, povezana s konkretnim životom, integralna, klasična i dinamična istodobno. Pomaže suvremenom čovjeku snažno odgovoriti na znakove vremena, aktualne izazove i potrebe s kojima se susreće u svakodnevnom životu, izvjestio je Centar za duhovnost i kulturu.

Sve zainteresirane osobe za volontiranje putem Volonterske mreže „Ante Gabrić“ mogu se za to iskustvo prijaviti preko upitnika.

Koncert za obnovu Bazilike u „Lisinskom“

U povodu druge godišnjice zagrebačkoga potresa u Koncertnoj dvorani V. Lisinski u Zagrebu 24. ožujka 2022. Akademski zbor „Palma“ održao je koncert u organizaciji Zaklade za obnovu bazilike Srca Isusova i izgradnju Pastoralnog centra „Anamarija Carević“.

Rasprodane ulaznice danima unaprijed, puna dvorana te više od stotinu umjetnika na pozornici. Orkestar i Akademski zbor bazilike Srca Isusova „Palma“ i solisti Darija Auguštan, Emilia Rukavina, Domagoj Dorotić te Luciano Batinić maestralno su izveli Mozartov „Requiem“ pod ravnjanjem dirigenta Roberta Homena.

Koncert je bio organiziran kao sjećanje na tragičnu žrtvu potresa, djevojku Anamariju Carević, a organizator koncerta zahvalio je svima koji su svojim dolaskom podržali ovu plemenitu nakanu prikupljanja pomoći za obnovu bazilike Srca Isusova u Palmotićevoj ulici u Zagrebu.

Zbor „Palma“ 21. svibnja 2022. održao je također koncert u isusovačkoj crkvi Navještjenja Marijina u Opatiji.

LISINSKI
22. 3. 2022. u 20 sati
Zajednica „Anamarija Carević“
Donatorijski koncert za obnovu Bazilike Srca Isusova

W. A. Mozart
REQUIEM

Orkestar i Akademski zbor Bazilike Srca Isusova PALMA

Solisti:
Darija Auguštan / soprano
Emilia Rukavina / alto
Domagoj Dorotić / tenor
Luciano Batinić / bas
Robert Homen / dirigent

Lela Ivanković - 70 godina pjevanja u Župnom zboru na Jordanovcu

Već punih 70 godina gospođa Lela Ivanković pjeva u župnom zboru na Jordanovcu u Zagrebu. Počela je kao djevojčica 1952. u kapeli Sv. Josipa u podrumu Kolegija Družbe Isusove na ondašnjoj Laščini, u zboru koji je tada velikim marom okupio i godinama uspješno vodio o. Stjepan Flodin, DI.

Često u dramatičnim povijesnim okolnostima vjerničke zajednice na Jordanovcu, Lela Ivanković je uvijek bila pouzdani i čvrsti stup te vodeći glas crkvenog zbora. Kroz razdoblje od sedam desetljeća izmjenjivali su se članovi zbora i njihovi voditelji, župnici i kapelani, ali nikada nije uzmanjkao njezin snažni i zvonki sopran u zboru koji je uljepšavao liturgiju.

Za nedjeljne mise 27. ožujka 2022. za služnoj, dugovječnoj i još uvijek aktivnoj članici Velikog Marijinog zbora u znak priznanja i zahvalnosti svećano je uručena plaketa Papinskog blagoslova i izrečena zahvalnost župne zajednice.

Župu Bezgrješnog Srca Marijina osnovao je 8. siječnja 1961. zagrebački nadbiskup Franjo Šeper i povjerio ju isusovcima na

upravljanje. Kao župna crkva služila je kapelica u Kolegiju. Gradnja sadašnje župne crkve započela je 1990. a posvetio ju je na blagdan Bezgrješnog začeća BDM 2005. zagrebački nadbiskup kardinal Josip Bozanić. Velikim zaganjem tadašnjeg župnika o. Ivana Tamboša nabavljene su orgulje čija je svečana kolaudacija bila upriličena 30. svibnja 2009. g.

Svečani zavjeti o. Alana Modrića u Rimu

O. Alan Modrić na blagdan Svićećnice, 2. veljače 2022., položio je svoje svečane redovničke zavjete na ruke generalnog poglavara Družbe Isusove o. Artura Sose, u nazočnosti provincijala p. Dalibora Renića i brojne subraće i prijatelja. Nakon euharistije, položio je i dopunske jednostavne zavjete u povijesnim prostorijama u kojima je živio i radio sv. Ignacije Loyolski („Camerette“).

Alan Modrić rođen je 1975. godine u Zagrebu. Studirao je na Pravnom fakultetu Zagrebačkog sveučilišta, a 2001. godine studio je u Družbu Isusovu. Nakon studija filozofije na tadašnjem Filozofskom fakultetu Družbe Isusove u Zagrebu, praktikuma u Osijeku i studija teologije na Papinskoj sveučilištu Gregoriana u Rimu, zaređen je za svećenika 2010. godine u Zagrebu. Iste godine nastavio

je poslijediplomski studij iz kanonskoga prava na Gregoriani. Titulu doktora kanonskoga prava stekao je 2017., od kada na istome sveučilištu predaje kolegije povezane s hijerarhijskim uređenjem Crkve. Godinu kušnje (treću probaciju), koja je uvjet za polaganje zadnjih zavjeta u Družbi Isusovoj, proveo je u Meksiku. Od 2021. duhovnik je Papinskoga hrvatskog zavoda sv. Jeronima u Rimu.

Tonči Trstenjak dobitnik je nagrade za životno djelo

U sklopu proslave 56. Svjetskoga dana sredstava društvenih komunikacija u utorak 24. svibnja 2022. na Hrvatskome katoličkom sveučilištu Hrvatsko društvo katoličkih novinara dodijelilo je nagrade i priznanja, a dobitnik nagrade za životno djelo je o. Tonči Trstenjak, DI.

Kako stoji u obrazloženju odluke, o. Tonči Trstenjak nagradu je dobio „za dugogodišnje kvalitetno novinarsko, publicističko i uredničko djelovanje u širenju Radosne vijesti putem medija, te ustanovljenje Religijskoga programa na Hrvatskoj televiziji“.

Isusovac Tonči Trstenjak, kako je rečeno kod dodjele priznanja, utemeljitelj je i od 1991. g. prvi urednik Religijskog programa HTV-a. Njegovo medijsko iskustvo, znanje i odlučnost uvelike su pridonijeli tomu da početkom demokratskih promjena poruke evanđelja dopru do što većega broja ljudi.

Emisije Religijskog programa nisu pratili samo vjernici nego i mnogi ljudi dobre volje. A kako je Krist uvijek bio znak osporavan, emisije religijskog sadržaja unutar HTV-a nisu uvijek i u svemu imale podršku. Godinama je trajala borba s terminima pa i ostvarenjima pojedinih programske sadržaja. O. Trstenjak nije gubio nadu. Dobro je znao da nema povlačenja. Govorio je: „Da vjeronauk u ono vrijeme (1990.) nije ušao u škole, nikad se to poslije ne bi dogodilo.“ To je iskustvo primijenio i na Religijski program na nacionalnoj televiziji. Bio je pravi borac za Crkvu.

Od početka demokratskih promjena sudjelovao je s biskupom Đurom Kokšom u pregovorima s Vladom RH za ulazak religijskih sadržaja u HRT. Počeo je raditi na HRT-u u proljeće 1991. emisijom *U početku bijaše Riječ*. Osim što je osmislio mnoge emisije, tijekom razdoblja od 19 godina vodio je i uređivao mnoštvo televizijskih emisija različitih forma-ta i sa suradnicima snimio nekoliko desetaka dokumentarnih filmova. Do 2009., kada je otišao u mirovinu, Religijski program HTV-a godišnje je proizvodio oko 350 emisija religijskog sadržaja s više od 11.000 minuta emitiranih proizvoda. Kao urednik i komentator pratilo je sva tri posjeta pape Ivana Pavla II. Hrvatskoj.

Doktorirao o. Ivica Musa

Isusovac o. Ivica Musa, član Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, obranio je 21.siječnja 2022. na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti Sveučilišta u Zagrebu doktorski rad pod naslovom „Uloga monoteizma u kulturno-antropološkoj teoriji Jana Assmanna“.

Disertacija je izrađena pod vodstvom mentora prof. dr. sc. Ante Mišića i prof. dr. sc. Ivana Šestaka. Disertacija obuhvaća četiri poglavlja. U uvodu je predstavljen znanstveni opus Jana Assmanna (1938.), njemačkog egiptologa svjetskoga glasa, sada već profesora emeritus sveučilišta u Heidelbergu, ujedno i uglednog istraživača kulturne antropologije, posebice fenomena kulturnog pamćenja (sjećanja).

Polazna hipoteza disertacije želi potvrditi ključnu ulogu monoteizma u razumijevanju cjelokupnoga znanstvenog opusa Jana Assmanna. Monoteizam je u svojoj dinamici razlikovanja temeljnih koncepata postao dio baštine civilizacije Zapada, ali i srodnih civilizacija koje su sudbinski odredile svjetsku povijest te je Assmannovo djelo suvremena potvrda nezamjenjivosti religijske baštine naše civilizacije. Cilj ovoga istraživanja jest pokušaj kritičkog vrednovanja Assmannovih uviđa u nastanak monoteizma, kao i pojedinih

vidika „cijene“ monoteizma: problem netolerancije, utjecaj (monoteističke) političke teologije na etiku, pravednost, slobodu, te posebno odnos monoteizma i (religijskog) nasilja. Metodološki je okvir istraživanja interdisciplinaran; primjenjuju se kriteriji teorijsko-povijesnih znanosti, ali i metodološki pristupi teologije i kulturne antropologije.

Ivica Musa rođen je 1964. godine u Sarajevu, gdje je i odrastao. Stupivši u Družbu Isusovu, nakon završetka novicijata studira filozofiju i teologiju na FTI-ju u Zagrebu, danas Fakultet filozofije i religijskih znanosti (FFRZ) Sveučilišta u Zagrebu. Godine 1993. godine zaređen je za svećenika. Poslijediplomski studij polazi na Gregoriani u Rimu te ga završava 1998. na Fakultetu crkvene povijesti stupnjem licencijata.

Predavač je različitih kolegija iz povijesti kršćanstva, ekumenizma, povijesti Crkve u Hrvata i srodnih područja na FFDI-ju (od 1999.), Teološkom studiju FTI-ja te na Hrvatskom katoličkom sveučilištu (od 2015.). Bio je voditelj Studentskog katoličkog centra (SKAC) u Zagrebu, župnik na Jordanovcu u Zagrebu i ravnatelj Isusovačke klasične gimnazije u Osijeku: 2010. – 2014. Dosad je objavio radove u više znanstvenih časopisa.

Doktorirao o. Mikolaj Martinjak

Isusovac o. Mikolaj Martinjak obranio je 14. lipnja 2022. na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu doktorski rad pod naslovom „Protologija i kozmologija Valentina i Valentinovske gnoze u patrističkim vrelima i suvremenim istraživanjima gnosticizma“. Disertacija je izrađena pod vodstvom mentora prof. dr. Ante Mišića, SJ.

U doktorskome radu autor predstavlja, istražuje i analizira nauk Valentina i njegove škole, posebice pod vidikom kozmologije i protologije. Valentin je u patristici uglavnom predočen kao heretik i gnostik s obzirom na crkveni nauk te se ubraja među najvažnije predstavnike gnosticizma u 2. stoljeću.

U uvodu su prikazani tijek svjetskih istraživanja o gnosticizmu i novija saznanja koja se pojavljuju tijekom posljednjih nekoliko desetljeća potaknuta novim otkrićima gnostičkih tekstova i brojnim znanstvenim radovima i skupovima koji su pomogli porastu zanimanja za gnosticizam, kao i objavljanju brojnih publikacija.

U tijeku istraživanja Valentinova učenja došlo je do novih spoznaja koje su plod pronalaska izvornih gnostičkih tekstova u takozvanoj knjižnici „Nag Hammadi“.

Doktorski rad ima tri poglavlja u kojima autor istražuje i opravdava tematiku naslova rada. U zaključku doktorskoga rada autor sažima svoje spoznaje te donosi smjernice za daljnja istraživanja s obzirom na problematiku i širinu Valentiova nauka te broja različitih gnostičkih sustava unutar samog valentinianizma.

Mikolaj Martinjak rođen je 11. lipnja 1981. u Zagrebu, živio je u Vrbovcu, gdje je pohađao osnovnu i srednju školu. Godine 1999. ušao je u Družbu Isusovu. Od 2001. do 2003. studirao je filozofiju na FFDI-ju. Od 2005. do 2008. nastavlja studij teologije u Varšavi, na Bobolanumu. Od 2012. do 2014. studirao je na Gregoriani u Rimu, gdje po-

stiče naslov magistra znanosti. Od 2019. kao asistent na FFRZ-u sudjeluje u izvođenju kolegija *Povijest religija, Novi religijski pokreti, Patrologija, Ranokršćanska filozofija i Korijeni biblijske ekonomije*.

O. M. Martinjak, položio je 21. rujna 2022. svoje zadnje redovničke zavjete i tako je trajno pritjelovljen Družbi Isusovoj. Misno slavlje uz zavjete predvodio je provincijal p. Dalibor Renić, u crkvi Kraljice Apostola na zagrebačkom Fratrovcu.

Željko Paša imenovan dekanom Fakulteta crkvenih orijentalnih znanosti

Isusovac o. Željko Paša, imenovan je u kolovozu 2022. dekanom Fakulteta crkvenih orijentalnih znanosti na Papinskom orijentalnom institutu u Rimu.

Željko Paša rođen je 1971. u Molvama, a studirao je na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. U Družbu Isusovu stupio je 1992. godine. Filozofiju i teologiju diplomirao je na Filozofsko-teološkom institutu Družbe Isusove. Zarđen je za svećenika 2002. godine.

Specijalizirao je arapske i islamske znanosti u Kairu te bizantsku, sirijsku i arapsko-

kršćansku tradiciju na Papinskom orijentalnom institutu. Od 2013. istraživač je u Istraživačko-dokumentacijskom centru za arapsko kršćanstvo (CEDRAC – Center de documentation et de recherches arabes chrétiennes) na Sveučilištu Saint-Joseph de Beyrouth u Libanonu i profesor bizantske i arapske filozofije na Fakultetu filozofije i religijskih znanosti u Zagrebu (god. 2013./14. – 2016./17.). Od akademske godine 2016./17. profesor je arapsko-kršćanske i sirijske patrologije te teologije na Papinskom orijentalnom institutu.

JRS i rat u Ukrajini

Od prvog dana sukoba Isusovačka služba za izbjeglice, koja je u Europi prisutna u 22 zemlje, stoji na raspolaganju prisilno raseljenim osobama iz Ukrajine kako bi im osigurala dostojan smještaj te materijalnu, psihološku, duhovnu i pravnu pomoć.

Ukrajina

Već je u prvim danima rata isusovačka kuća u gradu Hemeljnycki u zapadnoj Ukrajini pretvorena u prihvatilište za izbjeglice. U kući se može smjestiti 70 osoba, kojima su osigurani topli obrok, zasebne sobe i sanitarni čvor. Ona je bila jedno od prvih mesta u Ukrajini u kojem su se izbjeglice mogle odmoriti i osjećati sigurno, a na taj način nastavlja djelovati i danas.

JRS u gradu Lavovu djeluje od 2005. godine, a kuća za prihvat izbjeglica otvorena je 2008. godine. Do 2014. prihvaćala je izbjeglice iz Irana, Iraka, Somalije, Palestine i drugih zemalja, dok su u prosincu 2014. godine počele pristizati raseljene osobe s Krimskog poluotoka, te iz Donecka i Luganska. U kući su izbjeglicama pruženi smještaj i hrana te pravna i psihološka pomoć.

Uvidjevši rastuće napetosti, JRS u Lavovu počeо se pripremati za eskalaciju sukoba već u prosincu 2021. godine. U tu svrhu prikupljene su zalihe hrane i osnovnih medicinskih potrepština te su pronađeni alternativni načini grijanja prostora i opskrbe električnom energijom.

Izbjeglička kuća JRS-a može primiti oko 35 osoba te im ponuditi smještaj, hranu i pristup sanitarnom čvoru. Izbjeglice također mogu dobiti materijalnu pomoć u obliku odjeće i lijekova, te pastoralnu i psihološku pomoć u nošenju s traumama.

Poljska

Poljska je još od početka izbijanja sukoba zemlja s najvećim priljevom izbjeglica, što je postao nemali pritisak na smještajne kapacitete.

Isusovačke su zajednice od početka otvorene za prihvat izbjeglica, nudeći im smještaj i primarnu pomoć. S obzirom na neprekidno povećanje broja prisilno raseljenih osoba, JRS surađuje s drugim vjerskim zajednicama kako bi se osigurao dodatan smještaj. Trenutačno je u izradi dugoročan plan za pomoć ukrajinskim izbjeglicama, koji uključuje stipendije za djecu u isusovačkim školama i vrtićima. Također se prikupljaju svakodnevne potrepštine te šalju u Ukrajinu.

Rumunjska

Rumunjska je druga zemlja iza Poljske po broju prisilno raseljenih osoba iz Ukrajine.

Iako je isprva većina izbjeglica samo prolazila kroz Rumunjsku kako bi stigli do drugih odredišta, u posljednje vrijeme sve veći broj osoba želi ostati. JRS je u početku krize izbjeglicama nudio smještaj u svojim dvama prihvatnim centrima, materijalnu pomoć te pravnu pomoć, no sada se fokus sve više usmjeruje na srednjoročni i dugoročni smještaj.

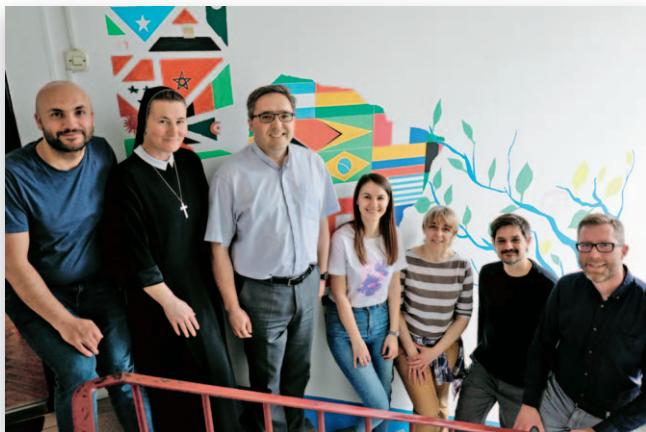
JRS u tome smislu u Rumunjskoj trenutačno djeluje kao posrednik između izbjeglica te lokalnih obitelji koje su voljne prihvati ih u privatni smještaj.

Mađarska

Priljev izbjeglica u Mađarsku bio je u početku krize relativno manji nego u drugim zemljama. JRS Mađarska u početku je krize do mađarsko-ukrajinske granice dostavljao materijalnu pomoć kao što su higijenski pribor i potrepštine za dojenčad, sokovi te madraci. Kako se priljev izbjeglica povećavao, JRS je u Mađarskoj preuzeo ulogu koordinatora mreže različitih humanitarnih organizacija, uključujući vjerske redove, rimokatoličke i grkokatoličke dijeceze, mađarski Caritas, kao i druge organizacije, kako bi se pristiglim izbjeglicama pronašao odgovarajući smještaj.

Hrvatska

I hrvatski JRS provodi niz aktivnosti pomažući ukrajinskim izbjeglicama, a više o tome možete čitati na njihovim društvenim mrežama: Facebook, Twitter i Instagram, te na stranici jrs.hr. Ako se i sami želite uključiti kao volonteri, obratite im se na info@jrs.hr.

■ Djelatnici JRS Hrvatska s provincijalom o. D. Renićem

Isusovac dobitnik litavske Nagrade slobode

Dana 13. siječnja 2022. litavska Nagrada slobode dodijeljena je trojici suradnika „Kronike Katoličke Crkve u Litvi“ – biskupu emeritusu o. Jonasu Boruti SJ i dvjema sestrama kongregacije Euharistijskog Isusa Bernadeti Maliskaite SJE i Gerardi Suliauskaite SJE. „Sorores Jesu Eucharisticī“ (SJE) osnovao je 1947. u podzemlju litavski isusovac o. Pranciskus Masilionis.

Godišnja Nagrada slobode odaje priznanje pojedincima i organizacijama za njihova

postignuća i doprinos u obrani ljudskih prava, slobode i demokracije.

Podzemna publikacija „Chronicle of the Catholic Church in Lithuania“ izdavana u Litvi pod sovjetskom okupacijom od 1972. do 1989. i dokumentirala je brojne crkvene progone i kršenja ljudskih prava. U izvješćima je javno najavljen promatranje i kažnjavanje vjeroüitelja, ispitivanje vjernika koji su sudjelovali u crkvenim sprovodima ili procesijama, te uklanjanje križeva i drugih vjerskih simbola.

Na inicijativu isusovca kardinala Sigita Tamkevičiusa, koji je tada djelovao u podzemlju, 1972. objavljeni su prvi primjeri prvog izdanja „Kronike“. Svaka dva-tri mjeseca, mehaničkim pisaćim strojevima, tajno su proizvedena oko 24 primjerka i podijeljena primateljima, koji su potom publikaciju proslijedivali drugim čitateljima ili je također reproducirali. Pretpostavlja se da je proizvedeno najmanje nekoliko stotina primjeraka od kojih je, prema različitim procjenama, svaki dosegnuo oko 100 000 čitatelja. U raspačavanje ovoga podzemnog časopisa u raznim oblicima bili su uključeni brojni isusovci.

„Kronika“ je putem litavskih udruga i pojedinaca u obliku mikrofilmova dospjela i

■ Mons. Jonas Borutis, DI

do inozemnog tiska na europskom zapadu i u SAD-u, koji je potom o činjenicama izvješćivao širu javnost.

Nakon uhićenja i pritvora glavnog urednika isusovca Sigitasa Tamkeviciusa 1983. godine, njegov brat Jonas Boruta preuzeo je tu poziciju do 1989., neposredno prije stjecanja neovisnosti Litve. Sestre Bernadeta Maliskaite SJE i Gerarda Suliauskaitė SJE ostale su vjerne u pomaganju i sastavljanju „Kronike“ nakon Tamkeviciusova uhićenja.

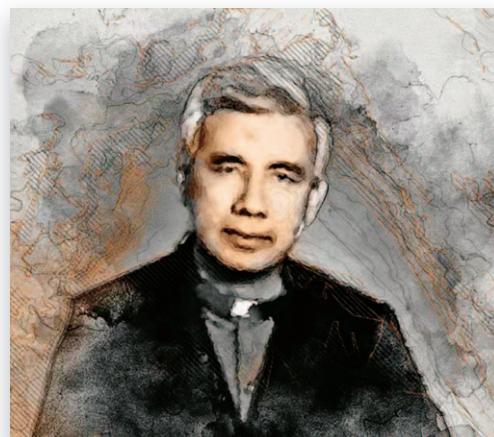
S obzirom na brojne pokušaje represije KGB-a, činjenica da je „Kronika“ – važan znak otpora – čudo je što je trajala čak 17 godina. Dodjela Nagrade slobode namijenjena je odavanju počasti ne samo specifičnim zašlugama trojice suradnika nego i svih uključenih, koje sovjetska vlada nije uspjela ušutkati.

U povodu 50. obljetnice, 2022. g. proglašena je Godinom „Kronike Katoličke crkve u Litvi“, kako bi se naglasila njezina važnost za slobodu i neovisnost zemlje.

Blaženim proglašen isusovac Rutilio Grande

Dana 22. siječnja 2022. u San Salvadoru blaženim je proglašen isusovac svećenik Rutilio Grande iz El Salvadora zajedno s dvojicom laika i ocem franjevcem Cosmeom Spessottom. Svi su bili žrtve ubojstava koja je izveo eskadron smrti tijekom godina terora u El Salvadoru i bili su mučenici za vjeru i pravdu. Rutilio Grande i njegova dva suputnika umrli su 12. ožujka 1977. Ubili su ih naoružani napadači tadašnje vlade. Ceremoniju beatifikacije slavio je kardinal Gregorio Rosa Chávez. Otac Pascual Cebollada, postulator kauze, bio je izaslanik isusovačkoga generalnog poglavara na svečanosti.

Otac Grande, rođen u gradiću El Paisnal 5. siječnja 1928., bio je isusovac nedvojbene vjerske i ljudske dubine. U svojoj slabosti našao je svoju veličinu. Većinu svojega života proveo je u šutnji i poniznosti onih koji, korak po korak, postaju drugovi Isusovi. Oni koji su dolazili u kontakt s njime uvijek su ga doživljavalni kao dobra, pristupačna i uslužna čovjeka. Sjemeništarcima je bio autentičan odgojitelj, a kleru San Salvadora osjetljiv pratitelj. Rutilio je znao kako biti dobar savjetnik, čovjek koji razumije druge i biti ljubazan, ali u isto vrijeme čvrst i dosljedan s obzirom na kršćanski život i odgovornosti svećeničke službe. Seoske zajednice, kojima je i sam pripadao, a kojima je kao pastir služio predano,

u njemu su imale toplog, požrtvovnog i ljubaznog redovnika, svećenika koji je dijelio život sa zajednicom onih koji su slijedili Isusa i bili svjedoci Radosne vijesti.

Crkva koja je prepoznala mučeništvo p. Rutilija, Manuela i Nelsona, drži da su bili ubijeni zbog vjere koja je njihovim životima davala smisao, vjere za čije su svjedočanstvo prolili svoju krv. Stoga kao Družba Isusova zahvaljujemo Bogu za dar života ove trojice ljudi. Preko njih se povezujemo s vjerom naroda u San Salvadoru i njegovim nastojanjima da promiče promjene koje su potrebne da se ostvari pravedno društvo s dostoјnim mjestom za svakoga.

Blaženim proglašen isusovac Johann Philipp Jeningen (1642. – 1704.)

Luksemburški nadbiskup isusovac kardinal Jean-Claude Hollerich predvodio je 16. srpnja uime pape Franje obred beatifikacije subrata Nijemca o. Johanna Philippa Jeningena u Ellwangenu.

Zvali su ga „dobri pater Philipp“, zbog otvorenosti prema ljudima koje je susretao, prenoseći im ljubav Srca Kristova i pomažući im u njihovim duhovnim i materijalnim potrebama. Ukratko, zbog toga što je umio gledati čovjeka Božjim pogledom, istaknuo je kardinal Hollerich na svečanome misnom slavlju.

Pater Philipp je dakle, zbog svojega milosrđa prema ljudima, bio čovjek susreta. Što može današnjemu svijetu reći taj redovnik Družbe Isusove, koji je živio u vremenu dalekom od današnjega, i u povijesnom kontekstu obilježenu stalnim ratovima, poput onoga u XVII. stoljeću? Odgovor je u samom njegovu životu, istaknuo je kardinal Hollerich. Prije svega pokazao je apsolutnu vjeru u Boga, a drugo što možemo naučiti od patra Philippa jest ljubav prema čovjeku, istaknuo je kardinal u propovijedi.

Naime, tako brzo odbacujemo drugoga, odbacujemo sve koji ne dijele naše osobno

mišljenje i naš odnos prema životu. To, međutim, katkada dovodi do rascijepa unutar Crkve. Zaustavimo te male ratove, potaknuo je kardinal te pozvao vjernike da stvarnost gledaju onako kako ju je gledao isusovački misionar, pogledom ljubavi, jer to je srce misionske sposobnosti Crkve. Bez ljubavi prema ljudima koje susrećemo u svakodnevnom životu, kršćanstvo nije vjerodostojno, poručio je kardinal Hollerich.

Dvojica su isusovaca ubijena u Meksiku

U poslijepodnevnim satima 20. lipnja 2022. u Cerocahuiju, Tarahumara, ubijeni su isusovačkioci Javier Campos SJ i Joaquín Mora SJ dok su pokušavali obraniti čovjeka koji je tražio utočište u crkvi, a kojeg je progona naoružana osoba. To se dogodilo u kontekstu nasilja koje ova zemљa proživjava.

Luis Gerardo Moro Madrid SJ – provincial isusovaca u Meksiku – tom je prilikom izja-

vio: „U ovome trenutku radimo sa saveznim i državnim vlastima kako bismo osigurali sigurnost naše braće isusovaca Estebana Corneja SJ, Jesúsa Reyesa SJ i Jesúsa Zaglula SJ te pastoralnog tima župe u Cerocahuiju. Javno osuđujemo ovu tragediju i zahtijevamo hitnu istragu i sigurnost zajednice. Obavješćivat ćemo vas o sljedećim radnjama koje ćemo, kao meksička isusovačka provincija, poduzeti.

■ Ubijeni isusovci Javier Campos i Joaquin Mora

„Šokiran sam i tužan zbog ove vijesti. Moje misli i molitve su s isusovcima u Meksiku i obiteljima tih muževa. Moramo zaustavi-

ti nasilje u našem svijetu i toliko nepotrebne patnje”, izjavio je o. Arturo Sosa, generalni poglavatar Družbe Isusove.

Isusovac dobitnik Nagrade Ratzinger za 2022.

Isusovac Michel Fédou i profesor prava Joseph Halevi Horowitz Weiler dobitnici su Nagrade Ratzinger za 2022. Nagradu je dobitnicima uručio papa Franjo na svečanosti 1. prosinca 2022. u Apostolskoj palači u Vatikanu.

Prema Statutu Vatikanske zaklade Joseph Ratzinger – Benedikt XVI., nagrada se dodjeljuje „znanstvenicima koji su se istaknuli svojim publikacijama i/ili znanstvenim istraživanjem“ u području teologije.

Nagrada je ustanovljena 2011. da bi se dalo priznanje znanstvenicima čiji rad očituje autentične i značajne doprinose teologiji, poput onoga umirovljenoga pape Benedikta XVI. Nagradu je dosad dobilo 26 znanstvenika. U posljednjih nekoliko godina nagradu su dobivali i akademici, skladatelji, umjetnici, pisci koji su umjetničkom svjetu dali značajne doprinose povezane s kršćanstvom. Uz

katolike, među dobitnicima su anglikanac, luteran, dvojica pravoslavaca i židov.

Kandidate za nagradu papi predlaže znanstveni odbor Vatikanske zaklade koji čine petorica članova koje imenuje Sveti Otac.

Michel Fédou, svećenik i isusovac, rođen je u Lyonu u Francuskoj 1952. Predavao je dogmatsku teologiju i patristiku na Isusovačkim studijima „Centre Sèvres“ u Parizu od

1987., gdje je također obnašao službu dekana i predsjednika teološkog fakulteta.

Prof. dr. Fédou aktivno je uključen u ekumenski dijalog. Član je nekoliko teoloških organizacija i komisija koje su usredotočene na dijalog s luteranima i pravoslavcima. Autor je nekoliko rada, većinom iz patristike i kristologije.

Novi kip sv. Ignacija

U nedjelju 31. srpnja 2022., na svetkovinu svetog Ignacija Lojolskog, rektor Kolegija Družbe Isusove, p. Blaženko Nikolić, blagoslovio je novi kip toga sveca, kojeg je povodom jubilarne Ignacijske godine izradio akademski kipar Tomislav Kršnjavi. Kip je smješten u crkvi Bezgrješnog Srca Marijina na Jordancovcu u Zagrebu. Predviđeno je da bude izliven u bronci i postavljen na trajno mjesto, nakon što se završi obnova potresom oštećenih prostora.

Družba Isusova 2022. g. u brojkama

Na dan 1. siječnja 2022. u svijetu je bilo 14.439 isusovaca. Raspoređeni su na sljedeći način: 583 novaka, 2.587 skolastika, 837 braće i 10.432 svećenika.

Zemljopisna distribucija može se sažeti na sljedeći način: južna Azija (Indija i okolne zemlje): 3.955; azijsko-pakifička regija: 1.481; Afrika: 1.712; Europa (uključujući srednju i istočnu Europu, zapadnu Europu i južnu Europu): 3.386; Sjeverna Amerika (posebno Kanada i Sjedinjene Države): 2.046; Latinska Amerika (uključujući Meksiko i Karibe): 1.859.

Tijekom prošle godine dogodilo nekoliko promjena u konfiguraciji pokrajina i regija, i to:

- osnivanje Provincije Srednja Europa (ECE), uključujući zavisne regije Austrije,

Njemačke, Litve i Latvije, Švicarske • uspostava Južnoafričke provincije (SAP) • uspostava Mijanmara kao zavisne regije Filipinske provincije.

Sveukupno, isusovci su trenutačno raspoređeni u 64 provincije, 3 neovisne regije i 10 zavisnih regija.

Od 1. siječnja 2021. bilo je 14.818 isusovaca, a od 1. siječnja 2022.: 14.439.

Hrvatska pokrajina D.I. imala je početkom 2022. g. 115 članova, od čega 95 svećenika, 9 skolastika i 11 braće.

Vjerojatno je i pandemija utjecala na smanjenje broja isusovaca, jer su mnogi podlegli bolesti na svim kontinentima pa i u Hrvatskoj. Također je vjerojatno bilo teže ući u Družbu tijekom razdoblja karantene ili ograničenja putovanja.

12 ISUSUSOVAČKIH IZUMA I OTKRIĆA KOJA BI VAS MOGLA IZNENADITI

Da nije Družbe Isusove, ne bismo uživali u nekim stvarima koje se u suvremenom svijetu uzimaju zdravo za gotovo. Isusovci i njihova braća koji su kao misionari putovali po svijetu dali su značajan doprinos ne samo u astronomiji, seizmologiji, matematici i tehnologiji, nego i u kazalištu, botanici, medicini i međunarodnoj kuhinji. Ti malo poznati kreativni pothvati mogli bi potaknuti vaše osobne stvaralačke zamisli.

Kalendar

Isusovac Kristofer Clavius (1538. – 1612.) bio je poznati njemački matematičar i astronom koji je izmijenio početni prijedlog Alojzija Lilija za kalendar, i predložio svoj opće prihvaćeni Gregorijanski kalendar kojim se danas koristimo, a koji je 1582. g. službeno proglašio papa Grgur XIII.

Hipertekst

Talijanski isusovac Roberto Busa (1913. – 2011.) pionir je u korištenju računala za jezičnu i književnu analizu, tj. računalne lingvistike. Proučavajući spise Tome Akvinskoga on je uvjerio osnivača IBM-a Thomasa J. Watsona da se računala mogu upotrebljavati za analizu tekstova, a ne samo za brojeve.

Moderni selenograf

Talijanski astronom isusovac Giovanni Battista Riccioli (1598. – 1671.), te subrat mu matematičar i fizičar Francesco Maria Grimaldi (1618. – 1663.) primjenili su novu metodu selenografije u knjizi *Almagestum Novum* (Bologna, 1651.), kojom su mapirali kratere, planine i druge značajke Mjeseca i tako udarili temelje modernoj lunarnoj nomenklaturi.

Matematički proračuni

Jean Charles de La Faille (1597. – 1652.) bio je flamanski isusovac i matematičar; u svojoj knjizi *Theoremata de centro gravitatis partium circuli et ellipsis* (1632.) odredio je težište sektora kružnice.

A isusovac André Tacquet (1612. – 1660.) bio je još jedan flamanski matematičar, čiji je rad pripremio teren za konačno otkrivanje računa protiveći se metodii nedjeljivosti.

Iluzija

Opće je poznato da su isusovci počevši od 16. stoljeća pisali i režirali drame za potrebe svojih škola. Smatra se da je neki isusovački magister iz 17. stoljeća izumio tzv. vrata iluzije ili nestanka glumca. Isusovci su također zasluzni za upotrebu prozirnih zavjesa na pozornici, a koje se i dandanas uporabljaju u kazalištima.

Isusovački čaj (yerba maté)

Sredinom 17. stoljeća isusovci su udomaćili uzgoj biljke *maté* u Južnoj Americi, proizvodeći napitak poznat kao isusovački eliksir ili *isusovački čaj* (španj.: té de los Jesuitas; njem.: Jesuitentee). To je tradicionalno južnoameričko piće bogato kofeinom.

Cvijet pasiflore

Španjolski isusovački misionari nazvali su pasifloru, „cvijet pet rana”, po Kristovoj muci.

- * Zašiljeni vrhovi lišća uzeti su da predočuju sveto kopljje.
- * Vitice predočuju bićeve upotrebljavane u bičevanju Krista.
- * Deset latica i čašica predočuju deset vjernih apostola (manje sv. Petar zatajitelj i Juda Iškariotski izdajnik).
- * Radikalne niti cvijeta, kojih može biti više od stotinu i variraju od cvijeta do cvijeta, predočuju trnovu krunu.
- * Jajnik u obliku kaleža sa svojom posudom predočuje kalež ili sveti gral
- * Tri stigme predočuju 3 čavla, a 5 prašnika ispod njih 5 rana (četiri za udove i jedna od koplja koje je probolo Isusov bok na križu).
- * Plave i bijele boje cvijeta predočuju nebo i čistoću.

Cvijet je od toga vremena u cijeloj Evropi dobio imena vezana uz ovu simboliku. U Španjolskoj je poznat kao *espina de Cristo* („Kristov trn“). Njemačka imena uključuju *Christus-Krone* („Kristova kruna“), *Christus-Strauss* („Kristov buket“), *Dorn-Krone* („kruna od trnja“), *Jesus-Leiden* („Isusova muka“), *Marter* („Pasija“) ili *Muttergottes-Stern* („Zvijezda Majke Božje“).

Kamelije i grašak sv. Ignacija

Švedski botaničar Carl Linnaeus, koji je osmislio naš moderni sustav imenovanja organizama, nazvao je cvjetove kamelije po moravskom isusovačkom časnom bratu Georgu Josefu Kamelu (1661. – 1706.). Brat Kamel je kao bolničar i ljekarnik svoj život proveo popisujući i dokumentirajući biljke i životinje na Filipinima kao dio svoje medicinske i farmaceutske prakse. Otkrio je ljekovita svojstva graška sv. Ignacija (*Strychnos ignatii*), danas izvora *strihnina*. Carl Linnaeus je bio toliko impresioniran radom časnog brata Kamela da je u njegovu čast promijenio ime roda *Thea* u *Camellia*. U taj se rod ubrajaju grmovi od kojih dobivamo čaj.

Kinin (jezuitska kora)

Španjolski isusovački misionari iz sedamnaestog stoljeća u Peruu naučili su od domorodaca da kora *cichnkone* (drvo kininovca) može izlječiti malariju. Isusovci su lijek raširili po cijelom svijetu, izlječivši tako i japanskog cara. Danas se uporabljava i u tonik vodi, pa zahvaljujući isusovcima imamo piće *gin-tonic*.

Megafon

Isusovac Athanasius Kircher (1602. – 1680.) bio je njemački učenjak i polimatičar te jedan od prvih koji je promatrao mikrobe mikroskopom i došao do spoznaje da smrtonosnu bubonsku kugu šire zarazni mikroorganizmi. Proučavao je također vulkane, metode kako preživjeti brodolom, kako pobijediti kugu, izumio je neke vrste satova i robota a izradio je i prvi megafon, napravu u obliku trube za pojačavanje glasnoće govora.

Kišobran

Suncobrane i kišobrane uveli su u Francusku i Englesku u 17. stoljeću isusovci koji su boravili kao misionari u istočnoj Aziji. Dana 22. lipnja 1664. engleski pisac John Evelyn spomenuo je u svojem dnevniku etnografsku zbirku isusovca o. Thompsona, koji je bio misionar u Kini i Japanu. Među artefaktima u zbirici su bile i „lepeze poput onih kakvima se koriste naše dame, ali mnogo veće i s dugim ručkama, neobično izrezbarene i ispunjene kineskim slovima“ – suncobrani i kišobrani.

* * *

Sljedeći put kada odmarate pod sunčobrannom pijuckajući džin - tonik, žvaćući tempuru i marakuju te surfate internetom ili pak otvarate kišobran da se zaštite od dažda, sjetite se svetog Ignacija i njegove Družbe Isusove čiji su članovi uvelike pridonijeli našem znanju, našem zadovoljstvu i udobnosti – *Ad maiorem Dei gloriam – Sve na veću slavu Božju*.

MOŽDA BAŠ ISUSOVAC?

Svrha programa je omogućiti mladićima okruženje u kojem će na ignacijski način ući u razlučivanje o svom životnom pozivu. Vikend se održava na lokacijama koje omogućuju upoznavanje isusovaca i apostolata Družbe Isusove.

Voditelj je o. Mislav Skelin i suradnici, a program se odvija kroz tri vikenda:

**3. – 5. veljače 2023.
28. travnja – 1. svibnja 2023.**

Program je namijenjen muškim osobama koje razlučuju poziv i mlađe su od 40 godina. Prijave su otvorene kroz cijelu godinu na stranicama SKAC-a: PRIJAVA.

Za više informacija javite se na
idom@skac.hr.

■ NAŠI POKOJNICI ■

STJEPAN DILBER

Časni brat Stjepan Dilber, istaknuti promicatelj katoličkih misija i dugogodišnji voditelj Misijskog ureda Hrvatske pokrajine Družbe Isusove, preminuo je u subotu 4. prosinca 2021. Pokop mu je bio 10. prosinca na groblju Mirogoj u Zagrebu, a misa zadušnica služila se istog dana u bazilici Srca Isusova u Palmi.

Br. Stjepan Dilber rođio se 24. rujna 1939. u Rauševcu kod Brestovskog u općini Kiseljak, kao najmlađe od trinaestero djece Nikole i Mare, rođ. Komšić. Od njih je četvero djece izabralo duhovno zvanje.

Želju za duhovnim zvanjem Stipe je nosio od ranoga djetinjstva. Starija Stipina braća Ivan i Ilija stupili su u Družbu Isusovu kao redovnička braća. Č. br. Ivo je najveći dio života službovao u Germanicumu u Rimu, a č. br. Ilija kao vrsni graditelj crkava i misionar u Zambiji. Sestra Vladimira bila je redovnica franjevka.

Stipo je želio krenuti za starijom braćom i postati redovnik kao i braća mu. Zato se kao 17-godišnjak, godine 1953. u Dubrovniku prijavio kao kandidat za č. brata u Družbi Isusovoj. Njegovu ocu Nikoli nije se svidjela ta zamisao pa je maloljetnog Stipu kući ocu vratila tadašnja „milicija“. Ipak, čim je postao punoljetan, s 18 godina oprostio se s ocem, koji se toga puta nije protivio, nego je svog najmlađeg sina sa suzama u očima ispratio do isusovačke Župe Borovica kod Vareša. Nekoliko mjeseci poslije, 10. veljače 1955., č. br. Stipo je u Palmotićevu u Zagrebu započeo novicijat.

Službovao je najprije kao vratar i prefekt pripravnika za časnu braću u Zagrebu. Zatim je po četiri godine bio sakristan Sveučilišne crkve u Innsbrucku (Austrija), gdje je zavolio plani-

narenje, što će mu ostati kao rekreacija do smrti. Vraća se u Zagreb i obavlja službu ministra kolegija na Jordanovcu u Zagrebu. Radio je također u izdavačkoj djelatnosti FTI-ja u dvama navratima: od 1974. do 1980., pa od 1993. do 2006. U međuvremenu je od 1980. dva naest godina radio u nuncijaturi Svete Stolice u Beogradu.

Usto je, već od 1966. godine, pa sve dok su mu to snage dopuštale, aktivno podupirao misije te je od 1993. do 2020. uspješno vodio Misijski ured hrvatske isusovačke provincije. Upravo je po zalaganju za misije brat Stipo ostavio najdublji trag u Družbi i Crkvi. Njegov brat Ilija u Zambiji je bio na glasu kao graditelj crkava i crkvenih zgrada, a to je mogao zahvaljujući dobročiniteljima koje je u domovini i inozemstvu organizirao brat Stipo. Počeo je s domišljatim prikupljanjem poštanskih maraka i numizmatike, a zatim okupljanjem mreže dobrotvora. Preko ruke mu je prošlo više od 50 000 poštanskih maraka, tisuće starih razglednica, starog novca i sl. Na taj i na druge načine prikupljena su sredstva kojima su izgrađene 22 crkve u Zambiji i Malaviju, nekoliko samostana i katoličkih odgojnih zavoda, 15 škola, više desetaka obiteljskih kuća, nekoliko bolnica, a prehranilo se na tisuće djece.

Brat Stipo osobito je pazio da odgovori i zahvali za svaki dar, ma koliko malen bio. Misijski ured Hrvatske pokrajine Družbe Isusove koji je mnogo godina vodio br. Stipo pomaže ga je i danas pomaže hrvatskim i slovenskim misionarima i misionarkama u Africi, Aziji, Latinskoj Americi, Rusiji i Ukrajini, a osobito pomaže župe u Indiji (Bengalija), gdje je dje-lovao o. Ante Gabrić.

Za svoj rad u pomaganju misija braća Ilija i Stipo Dilber primili su 2010. godine nagradu „Ponos Hrvatske“.

Brat Stipo volio je planinarenje, a kao član planinarskog društva u Markuševcu išao je i na zahtjevniye uspone, popeo se na sve

važnije planine u Hrvatskoj i Europi, a više od 1700 puta uspeo se na Sljeme. Volio je društvo i ljudi su voljeli njega, pobožnog, dosljednog i vedrog redovnika. Preminuo je u KBC-u „Sestre milosrdnice“ u Zagrebu, u 86. godini života i 67. godini redovništva.

JOSIP ROŽMARIĆ

U Zagrebu je u srijedu 3. kolovoza u 84. godini života, 65. godini redovništva i 56. godini svećeništva preminuo o. Josip Rožmarić.

Josip se rodio 1. siječnja 1938. u Bednji, pokraj Lepoglave, u Hrvatskom zagorju od roditelja Franje i Ane rođ. Jurija u obitelji sedmoro djece, dvojice braće i pet sestara. Nakon osnovne škole u Bednji i srednje u Krapini nastavio je školovanje u Interdijecezanjskoj srednjoj školi za spremanje svećenika na Šalati u Zagrebu.

Nakon mature god. 1957. odlazi u isusovački novicijat na Fratrovcu, a zatim studira filozofiju na Jordanovcu. Na Šalati je 1962. – 1963. prošao jednogodišnju pastoralnu praksu odgojitelja đaka te potom započeo studij teologije na Jordanovcu. Za svećenika ga je zaredio nadbiskup Franjo Šeper 26. lipnja 1966., a mladu misu slavio je u Bednji 7. srpnja te godine.

Kao kateheta radio je u Opatiji i u Zagrebu u Palmotićevoj. Treću probaciju obavio je je 1973. u Berlinu te ujedno djeluje kao dušobrižnik Hrvata u Sindelfingenu (Stuttgart). Osnovao je zatim Hrvatsku katoličku misiju u Freudenstadt (Schwarzwald), gdje je djelovao kao dušobrižnik te kulturni i socijalni radnik za naše iseljenike. Od 1977. do 1986. bio je župnik i kateheta u Župi Srca Isusova na Visokoj u Splitu.

Od 1986. do 1992. u Palmotićevoj ulici u Zagrebu vodio je uredništvo za izdanja FTI-ja i Hrvatske pokrajine Družbe Isusove. Godi-

ne 1992. – 1996. obavljao je službu ekonoma u Nadbiskupskom sjemeništu na Šalati.

Istaknuo se i kao župnik Župe Kraljice Hrvata na Sljemu od 1997. do 2014.. Osim službe sljemenskog župnika, od 1999. do 2001. bio je i ekonom isusovačkog sjemeništa na Fratrovcu. Njego-

vim je zalaganjem temeljito obnovljena crkva Kraljice Hrvata na Sljemu. Njezin karakterističan toranj zbog opasnosti da se uruši potpuno je rastavljen i ponovno izgrađen i ojačan armiranim betonom. Tijekom 17 godina župničke službe na Sljemu rado je ugošćivao izletnike, hodočasnike, planinare i druge namjernike.

Od 2003. o. Rožmarić je isповjednik u bazilici Srca Isusova u Palmi. Tjedan dana prije smrti neumorno je isповijedao uoči svetkovine sv. Ignacija u dvoranama pokraj stradale bazilike. Srpanjske vrućine očito su mu iscrpile snagu te je sam zatražio privremeni odlazak u dom za stariju i bolesnu subraću na Fratrovcu radi oporavka s nadom da će se vratiti na prijašnje dužnosti.

Otc Rožmarić bio je energičan čovjek s izrazitim smisлом za humor, a njegove se oštroumne dosjetke i danas često spominju. Kao uvjereni rodoljub gajio je osobitu ljubav i zanimanje za politiku, kulturu, jezik, glazbu i običaje hrvatskog naroda. Na stotu godišnjicu rođenja svećenika i pjesnika Izidora Poljaka (1883. – 1924.) o. Rožmarić je 1983. g. o njemu organizirao zapaženi znanstveni sim-

pozij u Trakoščanu i u toj prigodi u župnoj crkvi dao postaviti spomen-ploču s brončanim reljefom pjesnikova lika (rad isusovca Marijana Gajšaka) te uredio i tiskao knjigu s cjelokupnim pjesničkim opusom slavnog Bednjanca.

Uz veliko mnoštvo ljudi sprovodni su obredi obavljeni 8. kolovoza 2022. na Gradskom groblju Mirogoj u Zagrebu. Misa zadušnica slavljena je neposredno nakon sprovoda u župnoj crkvi Bezgrješnog Srca Marijina na Jordanovcu.

BOŽIDAR IPŠA

Isusovac o. Božidar Ipša preminuo je blago u Gospodinu u isusovačkoj zajednici na Fratrovcu u Zagrebu, 6. studenoga 2022., u 92. godini života, 69. godini redovništva i 61. godini svećeništva. Pokopan je 10. studenog 2022. na Mirogoju u Zagrebu.

O. Božidar Ipša rođen je 23. studenoga 1930. u Donjem Makoišću, Župa Mađarevo, u pobožnoj obitelji s devetero djece. Osnovnu školu završio je u Mađarevu. Najprije je poхаđao Interdijecezansko malo sjemenište na Šalati koje su vodili isusovci. Oni su mu pomogli u razboritom i produženom rasuđivanju o ulasku u Družbu Isusovu. To je rasuđivanje završeno ulaskom u novicijat nakon druge godine studija bogoslovije i vojne službe. Slijedile su godine studija filozofije i teologije, okrunjene svećeničkim ređenjem, koje mu je uoči blagdana sv. Ignacija 1962. podijelio nadbiskup Franjo Šeper u bazilici Srca Isusova u Zagrebu. S trećom probacijom u Opatiji i svečanim zavjetima koje je položio na Svjećnicu 1967., zaključena je njegova isusovačka formacija.

Nakon ređenja, najprije je bio imenovan duhovnikom bogoslova na Fratrovcu. U isto vrijeme držao je pouke u novicijatima redovnika, vodio brojne tečajeve duhovnih vježbi i pomagao u župi Krista Kralja. Godine 1966. određen je za učitelja novaka časne braće i u toj je službi ostao dvije godine. Zatim je sljedeće dvije godine djelovao kao kateheta učenika srednje

škole i studenata u Sarajevu. Godine 1970. bio je kapelan na župama Prečko i Špansko, pa sedam godina kapelan na župi na Jordanovcu u Zagrebu.

Godine 1977. premješten je u isusovačku zajednicu u Osijeku i ondje ostao 16 godina. Glavni apostolat bile su mu pučke misije s cijenjenim misionarom o. Zvonkom Majićem. Osim misija, ispovijedao je, propovijedao te obilazio brojne bolesnike i pomagao na okolnim župama. Vodio je Marijinu legiju, a više godina duhovno je pomagao i svjetovni institut „Malih Marija“.

Od 1994. djelovao je u Rezidenciji Srca Isusova u Palmotićevu u Zagrebu, gdje se neuromorno žrtvovao u dijeljenju sakramenata pomirenja i u duhovnoj brizi za bolesnike u nedalekoj bolnici, kao i u suradnji s laicima „Marijine legije“. Subraća i vjernici izrazito su cijenili njegovu veliku postojanost u pastoralnom radu, kao i vjeran redovnički duh. Bio je jednostavan, ali uporan, pa su se nerijetko ljudi kod njega ispovijedali i primili sakramente nakon više godina izbjivanja iz crkvenog života. Mnogi su svjedočili o obraćenju, izboru duhovnog zvanja ili drugom rastu u kršćanskom životu nakon razgovora ili ispovijedi kod o. Ipše. U rodnoj Župi Mađarevo 5. kolovoza 2012. svećano je proslavio zlatnu misu.

Od 2016. zbog bolesti je premješten u isusovačku zajednicu na Fratrovac, gdje je strpljivo podnosio križ bolesti i slabosti sve do svojega prelaska u vječnost.

■ NOVE KNJIGE ■

Josip Ćurić *Filozofski spisi*

U prigodi 10. godišnjice smrti cijenjenoga profesora filozofije isusovca Josipa Ćurića (1926. – 2012.) objavljen je zbornik njegovih neobjavljenih filozofskih spisa koje je u Arhivu Hrvatske pokrajine Družbe Isusove pronašao i sakupio prof. dr. sc. Ivan Šestak. Budući da je J. Ćurić za svog života objavio relativno malo radova iz filozofije, ovaj će zbornik biti vrijedan dokument njegovih filozofskih razmišljanja. Slijedio je tomistički pravac umovanja suvremenih isusovačkih filozofa koji su nadahnuti blondelizmom nastojali Kantovu transcendentalnu metodu ugraditi u sustav Tome Akvinskog. Najviše ga je zanimala problematika čina vjere, u koju se stječu sve silnice filozofskog i teološkog istraživanja.

U hrvatskome filozofskom korpusu Ćurićeva je recepcija do sada vrlo slaba pa se nadamo da će ovi objavljeni radovi koji daju uvid u njegov cjelokupni misaoni sustav biti poticaj njegovu pravom vrednovanju.

Knjigu od 300 stranica veoma vrijednih filozofskih razmišljanja Josipa Ćurića u svojem je *Filozofskom nizu* objavio FTI u Zagrebu 2022.

Hrvatski isusovci za obitelj Uz 50. obljetnicu Obiteljske ljetne škole (1971. – 2021.)

Nepobitna je činjenica je da su upravo isusovci 1962. g. uz baziliku Srca Isusova započeli s obiteljskim apostolatom u Hrvatskoj. Tijek intenzivnih aktivnosti na tom području pokazao je da je za potrebe pastoralu obitelji potrebno stručno usavršavanje pa je 1971. osnovan *Obiteljski odjel* pri FTI-ju DI, a 1972. održana je prva *Obiteljska ljetna škola* za studente koji nisu mogli polaziti redoviti dvogodišnji studij tijekom godine, a i za ostale koje to zanima. Časopis za religijsku kulturu *Obnovljeni život* do 1989. g. objavljivao je predavanja s te škole, a u ovom su zborniku ponovno objavljeni izabrani radovi dvadesetak autora. Tu izlazi na vidjelo sva širina i dubina obiteljske problematike koju su vrlo stručno tijekom pola stoljeća obrađivali izabrani autori, najvećim djelom profesori na FTI-ju DI.

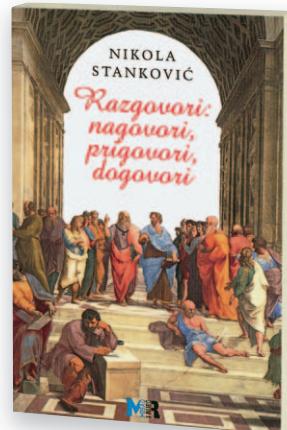
Zbornik sabranih radova s uvodom u povijest obiteljskog pastoralu u Hrvatskoj uredili su Ivan Šestak, Luka Janeš, Antun Volenik i Dan Đaković, a tiskan je u biblioteci Obiteljskog centra Fakulteta filozofije i religijskih znanosti. Knjigu od 380 stranica objavio je FFRZ u Zagrebu 2022.

Nikola Stanković

Razgovori: nagovori, prigovori, dogovori

Stari su grčki filozofi, poput Platona, kominicirali dijalozima i tako ljudima otkrivali istine, jer čovjek ima misao i riječ, pa je uvi-jek u razgovoru. Autor ove knjige, sâm dugogodišnji profesor filo-zofije, po uzoru na antičke filozofe i biblijske likove, velike istine o Bogu i čovjeku uobličuje u današnjim ljudima razumljiv govor kroz književnu formu igrokaza ili briljantnih eseja. Riječ je o zbirci dra-ma i eseja zamišljenih kao poticaj razmišljanju, spoznavanju i do-gradivanju vlastitih misli, a sve u svrhu osobnog obogaćivanja, ispravnog suživota s okolinom, kao i uzdizanja komunikacije na višu razinu.

Ova po svemu originalna knjiga ugledala je svjetlo dana u biblioteci *Misao i riječ*, FFRZ, Zagreb, 2022.

P. Nikola Stanković, DI

Od opozive do neopozive ljubavi

Ova razmatranja za duhovno vježbanje, kako glasi podnaslov, zapravo su, prema autoru, Božja riječ u ovo vrijeme. Ovdje je riječ o knjizi razmatranja po metodi jednomjesečnih duhovnih vježbi sv. Ignacija poredana u 4 tjedna. Nakon uvodnih tumačenja i pri-pravnih razmišljanja slijede vrlo originalna, duboka i dobro razrađena razmatranja koja se mogu upotrijebiti u raznim prigodama, poput duhovnih obnova, duhovnih vježbi, ali napose za svagda-nje duhovne pobude. U poplavi duhovne literature pretežno stvarane copy face metodom, knjiga p. Nikole Stankovića pravo je osvježenje, bistar izvor bogatoga duhovnog i intelektualnog živo-ta autora i njegova promišljanja.

Knjigu koja sadržava 67 medotom duhovnih vježbi na 290 stranica objavila je Zaklada biskup Josip Lang, Zagreb, 2022.

Timothy M. Gallagher, OMV

Razlučivanje duhova

Ignacijski vodič za svakodnevni život

Ovo je knjiga koju možemo uvrstiti u najizvrsnije djelo duhovne literature na hrvatskom obzoru. Knjigom *Razlučivanje duhova* zasigurno se znatno pridonosi tomu da kršćani postignu razumijevanje različitih po-kreta koji nastaju u duši i prihvate ih kad ih prepoznaju kao dobre, ili odbace, kad su loši. Pružajući ispravno razumijevanje načela sv. Ignacija i primjenjujući ih vješto u svakodnevnom životu, pomaže se čitatelju da unaprijedi svoj duhovni život. Ovo je knjiga koja se može uvrstiti u najizvrsnije djelo za produbljenje i sređivanje duhovnog života čitatelja.

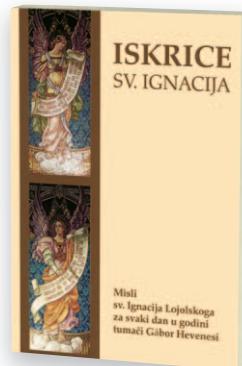
Knjiga je objavljena izšla u biblioteci *Ignatiana Pneuma*, FTI, Zagreb, 2022.

Gabor Hevenesi

Iskrice sv. Ignacija

Mađarski isusovac Gabor Hevenesi sabrao je iz djela sv. Ignacija 366 misli za svaki dan u godini i nazvao ih iskricama jer i samo ime Ignacije (lat. *ignis*) znači ognj – Ognjen, a objavljene su prvi put na latinskom 1705. g. Knjiga je doživjela velik uspjeh i bila prevodena na mnoge europske jezike. Sada smo konačno dobili hrvatsko izdanje pa će oni koji žive iganacijsku duhovnost svaki dan imati prilike susresti se s nekom od njegovih misli. Vremenska udaljenost više od triju stoljeća ne mora značiti i duhovnu udaljenost jer je odnos Boga i čovjeka uvijek novost.

Ovo smo klasično djelo duhovne literature u godini sv. Ignacija dobili zahvaljujući uredniči dr. sc. Marici Čunčić i izdanju nakladničke kuće *Migrancija d.o.o.*, Zagreb, 2021.

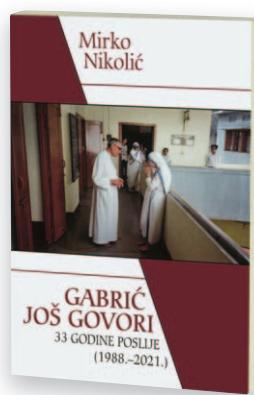

Mirko Nikolić

Gabrić još govori

33 godine poslije (1988. – 2021.)

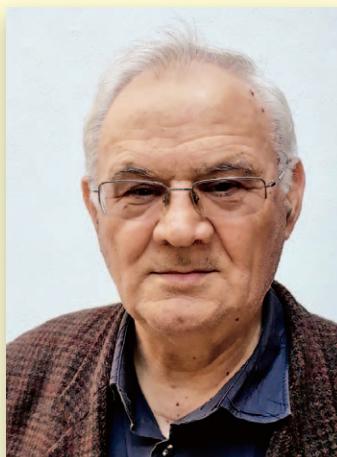
Sluga Božji Ante Gabrić, hrvatski misionar u Indiji, zvijezda na bengalskom nebu, još je uvijek snažno utisnut u pamćenje hrvatskih vjernika bilo gdje u svijetu. Ovo, drugo, prošireno izdanje njegova životopisa od istog autora želi pomoći promicanju kauze za njegovo proglašenje blaženim. Ova knjižica služi tomu da se ta slika najpoznatijega hrvatskog misionara izoštiri i produlji sjećanje na tu izvrsnu osobu za koju je sv. Majka Terezija rekla da je „živa Isusova ljubav u Bengalijsu“. On je gorio za Boga i duše i do kraja izgorio i zato je zavrjedio biti svjetiljka na oltaru da svjetli svima na poticaj.

Knjiga je objavljena u biblioteci *Svjedoci i uzori*, FTI, Zagreb, 2022.

■ JUBILARCI 2023. ■

ZLATNI JUBILEJ MISNIŠTVA

Tonči Trstenjak

Pastoralni suradnik u Opatiji.
Zaređen za svećenika 7. siječnja 1973.

Jerko Šimić

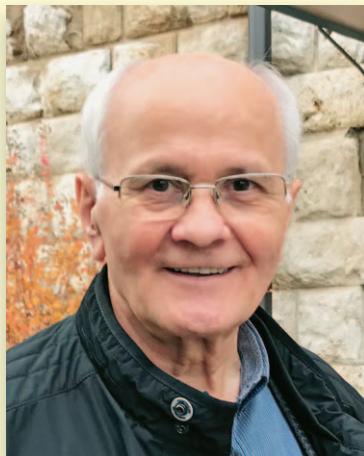
Pastoralni suradnik u Dubrovniku
Zaređen za svećenika 24. lipnja 1973.

Mons. Valentin Pozaić

Pomoćni biskup zagrebački u miru
Zaređen za svećenika 24. lipnja 1973.

DIJAMANTNI JUBILEJ DRUŽBE ISUSOVE

Zvonko Rubinić

Pastoralni suradnik na Fratrovcu u Zagrebu
U Družbi Isusovoj od 30. srpnja 1963.

Nikola Stanković

Pastoralni suradnik u Rezidenciji Srca
Isusova u Splitu. U Družbi Isusovoj
od 14. kolovoza 1963.

ZLATNI JUBILEJ DRUŽBE ISUSOVE

Marijan Bešlić

Župni vikar u Skoplju
U Družbi Isusovoj od 7. prosinca 1973.

Mijo Nikić

Profesor na FTI DI u Zagrebu
U Družbi Isusovoj od 7. prosinca 1973.

Mreža "Isusovački prijatelji - Misni savez svetog Ignacija" je zajednica pojedinaca i pravnih osoba koji sudjeluju u poslanju Družbe Isusove i u svome laičkom, redovničkom i svećeničkom zvanju molitvom, žrtvom i materijalno podupiru djelovanje hrvatskih isusovaca.

Pridruži nam se ako želiš:

promovirati suradnju isusovaca i prijatelja u zajedničkom poslanju,

da si budemo međusobna podrška u nasljedovanju Krista u konkretnosti vlastitog života i poziva,

živjeti Crkveno zajedništvo kroz obostranu komunikaciju i transparentnost,

pokazati odgovornost i brigu jednih za druge,

biti dio višestoljetne tradicije duhovnosti i života svetog Ignacija.

Postani dio mreže

Ispuni upitnik unutar ovog letka i predaj ga najbližem isusovcu ili

skeniraj QR kod i ispunji
upitnik online.

Ferdinand Quiquerez: Tri kralja, župna crkva u Kotoribi

*Rodio se Bog i čovjek
usred štalice,
Rumen cvijetak, dragi Sinak
Svete Djevice.*

*Sretan Božić i obilje vam
svakog Božjeg blagoslova u
2023. godini!*

